

فهرست مطالب

4	درس اول.....
14	درس دوم.....
19	درس سوم
27	درس چهارم
31	درس پنجم.....
36	درس ششم
42	درس هفتم
49	درس هشتم
60	درس نهم
69	درس دهم
77	درس یازدهم
90	درس دوازدهم
99	درس سیزدهم
105	درس چهاردهم

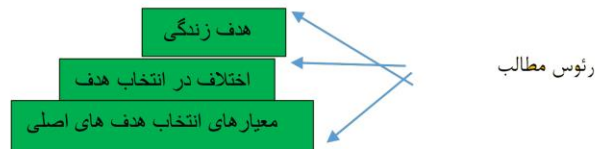
درس اول	باسمه تعالی معاونت آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش دفتر آموزش متوسطه نظری دبیرخانه راهبری کشوری دین و زندگی مستقر در استان سمنان محتوای تولیدی گروه دین و زندگی استان البرز	محتوای نوشتاری کتاب دین و زندگی (۱) پایه دهم (کلیه رشته ها) سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ طراح: سکینه جمشید پور
---------	--	--

عنوان / موضوع : هدف زندگی (تقرب به خدا)

اهداف یادگیری : آشنایی با هدف آفرینش انسان مبتنی بر انسان شناسی و خداشناسی و توانایی تبیین آن

اهداف رفتاری: از دانش آموز انتظار می رود در پایان این درس بتواند:

- ۱- دانش آموز بداند شناخت هدف زندگی یکی از اساس ترین نیازهای انسان است
- ۲- دانش آموز بداند جهان خلقت و از جمله انسان براساس صفت حکمت خداوند هدفمند آفریده شده است .
- ۳- دانش آموز بداند میان هدف انسان و چگونگی وصول به آنها با سایر موجودات به سبب ویژگی های متفاوت انسان تفاوت اساسی وجود دارد
- ۴- دانش آموز بداند منشا اختلاف در تعیین اهداف میان انسانها ، تفاوت در نگرش های ((بینش ها یا اندیشه های)) انسانهاست
- ۵- دانش آموز بداند با توجه به ویژگی های انسان برترین هدف و هدف نهایی انسان خدا و زندگی او می باشد .
- ۶- دانش آموز بداند انتخاب خدا به عنوان هدف برتر تحول عظیمی در مفاهیم کلیدی زندگی انسان به همراه دارد .
- ۷- دانش آموز بداند انتخاب خدا به عنوان هدف برتر زندگی یا اصل انتخاب اهداف جامع هماهنگ است .
- ۸ - دانش آموزان فعالیتها و سئوالات مربوط به درس را پاسخ می دهند
- ۹ - دانش آموزان بتوانند نتیجه کلی درس را بیان کنند

چکیده :

- این درس به هدفمند بودن جهان خلقت یعنی جهان آفرینش پی هدف و عبث نیست
- آنچه که در آسمانها و زمین وجود دارد با هدف آفریده شده است .
- این درس به هدفمند بودن خلقت انسانها ، یعنی تمام انسانها نیز دارای هدف هستند .
- هدفها ، انسانها با سایر موجودات مثل گیاهان و جانوران تفاوتی زیادی دارد : انتخاب آگاهانه هدفهای زندگی ، دارای استعداد های فراوان و بیشمار مادی و معنوی و اینکه اهداف انسانها پایان ناپذیر هستند .
- معیارهای انتخاب هدفهای انسان باید در جهت میل بی نهایت طلب انسان و استعداد های متنوع او قرار گیرد در نتیجه باید پایان ناپذیر باشد

■ هر انسان دارای ویژگی

(۱) بی نهایت طلبی

(۲) متنوع بودن استعدادها

است پس فقط باید خدا و نزدیکی به او را به عنوان هدف اصلی در زندگی خود قرار دهد این چنین افرادی در زندگی بسیار زیرک و باهوش هستند

توضیح درس:

● از نظر قرآن کریم آسمانها و زمین (کل جهان) به حق آفریده شده است حق == هدف دار هستند چون خالق این جهان آفرینش حکیم و دانا است یعنی کار بیهوده و بی هدف انجام نمی دهد.

● سه تفاوت عمده میان هدف انسان و سایر مخلوقات:

۱- هدفهای ما انسانها آگاهانه و گیاهان به صورت طبیعی و حیوانات به صورت غریزی است.

تعریف آگاهانه: یعنی خودش باید هدف را شناخته و آن را انتخاب کند و به سوی آن حرکت کند.

۲- استعدادهای حیوانات و گیاهان محدود و مادی است اما استعدادهای انسانها مادی و معنوی است

۳- اهداف حیوانات و گیاهان پایان پذیر و تمام شدنی هستند ولی اهداف ما انسانها پایان ناپذیر و تمام نشدنی هستند.

۴- منشأ اختلاف در انتخاب هدفها ریشه در نوع نگاه و اندیشه انسان دارد.

● معیارهای انتخاب اهداف اصلی:

پایان ناپذیر است. زیرا همیشگی اند و جاودانه هستند و به تمام استعدادهای مادی و معنوی انسانها را پاسخگو هستند

مانع رسیدن به اهداف فرعی هدفهای دنیوی نمی شوند.

● معیارهای انتخاب اهداف فرعی:

پایان پذیر نیستند. زیرا آنها تمام شدنی می باشند و اگر به عنوان هدفهای اصلی قرار بگیرند مانع رسیدن به اهداف پایان ناپذیر

(هدفهای اخروی) خواهند شد.

● والاترین و کامل ترین هدف زندگی به دو ویژگی انسان باید پاسخگو باشد:

۱- متنوع بودن استعدادها

۲- بی نهایت طلبی .

● برترین و کامل ترین هدف انسان: نزدیکی و تقرب به خدای متعال است.

● دلیل انتخاب خدای بزرگ و عظیم به عنوان هدف اصلی:

زیرا :

۱- او سرچشمه و خالق تمام خوبی ها و زیبایی هاست

۲- او خود نامحدود است و کمالات و خوبی هایش حد و اندازه ندارد .

۳- هر کمال و خوبی از او سرچشمه می گیرد و در جهان گسترده میشود

● نزدیکی و تقرب به خداوند : تقرب و نزدیکی مکانی و ظاهری نیست بلکه یک نزدیکی حقیقی است و دوری از خدا نیز بدترین نوع دوری است. زیرا خداوند خود سرچشمه ی خوبی ها و نیکی هاست و همه ی انسانها به میزان کسب خوبی ها و زیبایی ها به خدای خویش نزدیکتر می شوند .

● هدف اصلی افراد زیرک و باهوش : افراد زیرک مومنان هستند زیرا با انتخاب خداوند به عنوان هدف نهایی خود هم از بهره های مادی زندگی استفاده می کنند و تمام کارهای دنیوی خود را در جهت رضای خداوند انجام می دهند و جان و دل خود را به خداوند نزدیک تر می کنند و سرای آخرت خویش را نیز آباد می سازند .

● اهداف اصلی و فرعی : هر دو برای زندگی انسان ضروری و لازم است . اما انسان نباید هدفهای فرعی را به جای هدفهای اصلی زندگی خود قرار دهد و آن قدر به هدفهای فرعی علاقمند گردد که او را از هدف اصلی زندگیش و به خصوص (رسیدن به کمالات) دور سازد .

● تلاش و کوشش برای رسیدن به نعمتها

۱- تا حدودی بد نیست بلکه ضروری و در خیلی از مواقع خوب است.

۲- نباید برای رسیدن به آن ها مرتکب انواع گناهان شویم.

۳- آن قدر سرگرم هدفهای دنیوی نباشیم که از هدفهای اخروی بازمانیم (غافل شویم)

تصاویر:

راه سبز در تصویر بیان گر هدف اصلی زندگی انسان یعنی تقرب به خداست ولی راه های دیگر به معنای سرگردان شدن در انتخاب اهداف است لذا به دوری از خدا و گمراهی می انجامد .

توجه بیش از حد به یک استعداد در زندگی و غفلت از سایر استعدادهای درونی، حالت کاریکاتوری پیدا می کند که خنده دار می شود.

آیات:

■ و مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِاعْبَيْنَ مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ. (بخان/ ۳۸ و ۳۹)

پیام آیه: این آیه بازیجه آفریده شدن آسمانها و زمین و تمامی موجودات را رد و آفرینش آنها را به حق معرفی می کند

■ مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ. (نساء/ ۱۳۴)

پیام آیه: در این آیه به برترین و کامل ترین هدف اصلی انسان (نزدیکی و تقرب به خداوند) اشاره شده و اطاعت و بندگی او رضایت و خشنودی خداوند سعادت انسان را تضمین می کند.

■ قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. (انعام/ ۱۶۲)

پیام آیه: همه ی انسانها در زندگی باید برنامه ریزی داشته باشند که دچار غفلت و سر درگمی نشوند و در زندگی باید از دستورات خدا و دستورات پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) و اهل بیت ایشان (علیهم السلام) پیروی نمایند جلب رضایت خدا در همه کارها باید به عنوان هدف اصلی باشد.

اشعار:

■ چون که صد آمد نود هم پیش ماست.

این شعر با هدف برتر و والای زندگی ما ارتباط دارد یعنی هر چه هدف برتر را به عنوان هدف اصلی انتخاب نماییم هدفهای بیشتری را تحت پوشش قرار می دهیم لذا شایسته است که نزدیکی به خدا را هدف اصلی زندگی خود قرار دهیم تا به تمام هدفهای دنیایی و اخروی برسیم.

■ ای دوست، شکر بهتر یا آن که شکر سازد؟
خوبی قمر بهتر، یا آن که قمر سازد؟

ای باغ تویی خوش تر یا گلشن و گل در تو؟
یا آن که برآرد گل، صد نرگس تر سازد؟

ای عقل تو به باشی در دانش و در بینش؟
یا آن که به هر لحظه، صد عقل و نظر سازد؟

موضوع این ابیات: تنها سرچشمه خوبی ها و کمالات ((خداوند)) است.

فقط نزدیکی به خدا را در زندگی هدف اصلی خود قرار دهیم.

پاسخ سؤالات اندیشه و تحقیق:

۱- شعر «چون که صد آمد نود هم پیش ماست» چه ارتباطی با موضوع هدف زندگی دارد؟

پاسخ: این شعر با هدف جامع زندگی ارتباط دارد یعنی هر چه هدف جامع تر را به عنوان هدف اصلی انتخاب کنیم هدفهای بیشتری را تحت پوشش خود قرار می دهد لذا شایسته است که نزدیکی و تقرب به خدا را هدف اصلی زندگی خود قرار دهیم تا به تمام هدفهای دنیوی و اخروی برسیم.

۲- دلیل بیاورید:

الف) زیرک ترین افراد این جهان، مؤمنان هستند.

پاسخ: زیرا با انتخاب خداوند به عنوان هدف نهایی خود هم از بهره های مادی زندگی استفاده می کنند و هم از آنجایی که تمام کارهای دنیوی خود را در جهت رضای خدا انجام می دهند جان و دل خود را به خداوند نزدیک تر می کنند و سرای آخرت خود را نیز آباد می سازند .

ب) کسی که هدف اصلی زندگی خود را ثروتمند شدن قرار دهد، دچار خُسران می شود.

پاسخ:

زیرا این هدف (۱) تنها پاسخگوی برخی از استعدادهای عادی انسانهاست

۲) کسی که این هدف را انتخاب می کند ، ممکن است به مقداری از آن برسد .

۳- اصل قراردادن این هدف در زندگی مانع رسیدن به هدف های اخروی میشود . شخصی می گوید: « لازمۀ تقرب به خدا این است که کارهایی مانند کسب مال و ثروت که از امور فرعی هستند، کنار گذاشته شود» با او موافقید یا خیر؟ چرا؟

پاسخ:

با کار او مخالف هستیم زیرا هدفهای فرعی برای زندگی ما ضروری هستند مهم این است هدف فرعی را به جای هدف اصلی خود قرار ندهیم و آن قدر به اهداف فرعی دل نبندیم که مانع ما در رسیدن به اهداف اصلی === اصلی شوند و از رفتن به سوی کمالات باز دارند تلاش برای رسیدن به نعمت های دنیا نه تنها بد نیست بلکه ضروری و خوب است فقط باید توجه کنیم که برای رسیدن به نعمت های دنیا مرتکب گناه نشویم و آن قدر سرگرم آنها نباشیم که از زیبایی های پایدار باز بمانیم .

۴- حکایت زیر را بخوانید و با توجه به آن به سؤال پاسخ دهید.

« مسافری در سفر خود به یک دو راهی رسید ،از پیرمردی که در آنجا نشسته بود پرسید :من از کدام یک از این دو راه باید بروم؟ پیرمرد گفت :قصدم داری به کجا بروی؟ مسافر جواب داد :نمی دانم == نمی دانم! پیرمردگفت :وقتی نمی دانی به کجا می خواهی بروی، تفاوتی نمی کند که کدام راه را انتخاب کنی؟» به نظر شما این حکایت، با کدام یک از بخش های درس در ارتباط است؟ چرا؟

این حکایت مربوط به بخش اول درس یعنی اهمیت === اهمیت ((توجه به هدف زندگی)) می باشد . اگر کسی به هدف اصلی خود که برای آن آفریده شده توجه نکند و به جای رسیدن به آن برای هر هدف دیگری تلاش کند هیچ کاری نکرده است .

سؤالات امتحانی:

الف) پیام آیات زیر را بنویسید :

۱- وَ مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَ مَا بَيْنَهُمَا لِاعْبَيْنَ

۲- مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ.

ب : جاهای خالی رو با کلمات مناسب کامل کنید :

۳ - گیاهان به صورت و حیوانات به صورت به سوی هدف خود حرکت می کنند .

۴ - تفاوت انسان با دیگر موجودات این است که انسان خود باید هدف خلقت خود را و آن را کند .

ب) درستی یا نادرستی عبارات زیر را با (ص / غ) مشخص کنید:

- ۵- در میان موجودات این عالم فقط انسان است که با هدف خاصی آفریده شده است (.....)
- ۶- همه موجودات از جمله حیوانات و گیاهان هدف خلقت خودشان را می شناسند و آگاهانه آن را انتخاب می کنند. (.....)
- ۷- بزرگ ترین و با ارزش ترین هدف انسان رفاه و آسایش در دنیاست. (.....)
- ۸- جذب رضایت خداوند هدفی بزرگ است که به آسانی به دست می آید و تلاش زیادی را می طلبد. (.....)

ج) سوالات چهار گزینه ای:

۹- کدامیک از گزینه های زیر به حکمت حضور انسان در جهان آفرینش اشاره دارد؟

- الف) کسب مدارج علمی.
 - ب) تلاش و کوشش برای کسب رزق و روزی.
 - ج) آسایش و راحتی.
 - د) فرصتی برای رسیدن به هدف آفرینش.
- ۱۰- کدام مورد جزء مهمترین تفاوت انسان با دیگر موجودات از نظر ((هدفداربودن خلقت)) است.

- الف) باطل بودن دیگر موجودات.
- ب) شناخت و انتخاب هدف.
- ج) حکیمانه بودن هدف موجودات.
- د) حکیمانه بودن هدف انسان.

۱۱- کدام گزینه صحیح است؟

- الف) رتبه بندی اهداف براساس ارزش آن ها اولین و مهم ترین گام برای انتخاب اهداف است.
- ب) جابه جا کردن اهداف اصلی و فرعی بهترین روش برای رسیدن به کمال و آرامش است.
- ج) اهداف فرعی در زندگی انسان نقشی ندارند و بهتر است کنار گذاشته شوند.
- د) شهرت و مال و ثروت از اهداف اصلی آفرینش انسان هستند و تلاش برای آن ها انسان را به آرامش می رساند.

۱۲- چه عاملی می تواند روح پایان ناپذیر انسان را سیراب کند؟

- الف) دست یابی به بهترین و با ارزش ترین نعمت های مادی.
- ب) سیر و حرکت غریزی به سوی اهداف غیر اختیاری.
- ج) انتخاب خداوند به عنوان مقصد و هدف زندگی.
- د) رها کردن نعمت های دنیوی و تلاش برای آخرت.

۱۳- بهشت را به بها می دهند نه به بهانه با کدام عبارت زیر هماهنگ است؟

- الف) بهشت بیشتر نصیب ثروتمندان خواهد شد چون آنها می توانند پول خود را در راه خدا صرف کنند . ■
ب) همین که انسان خدا و رضایت او را به عنوان هدف زندگی اش انتخاب کرد دیگر به سعادت رسیده هرچند تلاشش اندک باشد . ■
ج) انسانی که خدا را مقصد و هدف خود کرده است باید همت و اراده محکمی برای رسیدن به آن داشته باشد . ■
د) بهشت را به کسانی خواهند داد که تمام عمر تلاش خود را برای دست یابی به نعمت های دنیوی صرف کرده اند . ■

ث) شماره جمله های ستون الف را در کنار گزینه مرتبط با آن در ستون ب بنویسید :

الف	ب
۱۴- اهداف محدود و پایان پذیر	الف: فرصت سیر و حرکت
۱۵ . گام نهادن انسان در این دنیا	ب : اهداف بزرگ و جامع
۱۶. نوع اندیشه	پ : جهت حرکت همه مخلوقات
۱۷ . چون که صد آمد نود هم پیش ماست	ت . حیوانات
۱۸. هدف حکیمانه	ث : اختلاف در انتخاب اهداف

ج) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید:

۱۹- منظور از حق بودن جهان آفرینش چیست؟

۲۰- نقش معیار و ملاک در انتخاب صحیح هدف چیست؟

۲۱- تنها رسیدن به سعادت دنیوی و اخروی چیست؟

۲۲- ویژگی های مهم هدف اصلی و برتر انسان کدام است؟ (دو مورد)

ه) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید :

۲۳- سه تفاوت اساسی بین دیگر موجودات در چگونگی رسیدن به هدف کدام است به اختصار توضیح دهید؟

۲۴- اهداف اصلی و فرعی چیست و کدام یک برای سعادت انسان ضروری است؟ توضیح دهید؟

۲۵- نزدیکی به قرب به خدا یعنی چه؟

۲۶ . توضیح دهید که چگونه انسان های بزرگ با عبادت خدا در واقع با یک تیر چند نشان می زنند؟

ی) سؤالات تألیفی :

۱) چه چیزی ضامن خوشبختی انسان است و دستیابی به آن همت بزرگ و اراده محکم را می طلبد .

آن قدر از آن را که بخواهیم می دهیم ، سپس دوزخ را برای او قرار خواهیم داد تا با خواری و سرافکندگی در آن وارد شود .
(۳) مطابق فرمایش امام علی ((علیه السلام)) از اینکه انسان را به خود وانگذاشته اند ، چه تکلیفی را برعهده او نهاده است ؟ او نباید به کارهای لغو و بیهوده بپردازد .

معنای واژگان :

- ۱- **حکیم** : یکی از صفات خدای متعال است که به معنی هدفدار بودن خداست .
- ۲- **قرب به خدا**: یعنی نزدیکی به خدا که مکانی نیست بلکه یک نزدیکی حقیقی و واقعی است.
- ۳- **حق و باطل (آفرینش)**: در آفرینش خدای متعال ، حق بودن == هدفدار بودن جهان و باطل نبودن یعنی بی هدف نبودن جهان آفرینش است.

سؤالات واگرا :

- ✓ عامل قرب و نزدیکی انسان ها به خدا در آیه ۳۷ سوره سبأ چیست ؟
- ✓ در انتخاب هدف های زندگی شما چگونه عمل می کنید؟
- ✓ به نظر شما ، آیا انتخاب هدف های دنیوی در زندگی بد و ناخوشایند است؟
- ✓ اگر شما در زندگی در دوراهی انتخاب خدا و ثروت قرار بگیرید چگونه عمل می کنید؟

پاسخنامه سؤالات:

- ۱- جهان آفرینش بی هدف نیست و هر موجودی براساس یک برنامه حساب شده ای به سوی هدفی در حرکت است .
- ۲- عبادت و بندگی خدا هم نعمت و سعادت دنیوی و هم سعادت اخروی را به دنبال خود خواهد داشت .
- ۳- طبیعی / غریزی
- ۴- بشناسد / انتخاب
- ۵- نادرست
- ۶- نادرست
- ۷- نادرست
- ۸- درست
- ۹- گزینه د
- ۱۰- گزینه ب
- ۱۱- گزینه الف
- ۱۲- گزینه ج

۱۳ - گزینه ج

۱۴ - گزینه ت

۱۵ - گزینه الف

۱۶ - گزینه ث

۱۷ - گزینه ب

۱۸ - گزینه پ

۱۹ - یعنی جهان آفرینش بی هدف نیست

۲۰ - معیار و ملاک باعث انتخاب هدف های مطابق با میل بی نهایت و استعداد های متنوع انسان می شود

۲۱ - انتخاب خدا و بندگی او به عنوان هدف

۲۲ - ۱. همه استعداد های متنوع انسان را در برمی گیرد ۲. در جایی متوقف نمی شود

۲۳ - ۱. انسان ها هدف خود را می شناسد و آگاهانه آن را انتخاب می کنند اما دیگر موجودات براساس طبیعت و غریزه به سوی هدف حرکت می کند ۲. روحیه انسان بی نهایت طلب است و دریک جا متوقف نمیشود و همواره دنبال اهدافی است که پایان ناپذیرند ولی گیاهان و حیوانات اهداف کوتاه و محدود دارند و دریک جا متوقف میشوند ۳. انسان ها برخلاف حیوانات دارای استعدادهای مادی و معنوی نامحدودی هستند و همواره به دنبال اهدافی است که استعدادهای متنوع خود را به کمال برساند.

۲۴. برخی اهداف و اندیشه ها مربوط به ظاهر دنیای زودگذر و استعدادهای مادی انسان است که به آن اهداف فرعی گویند و اهدافی که مربوط به استعدادهای نامحدود و معنوی انسان است که به آن اهداف اصلی می گویند اهداف اصلی و فرعی هر دو لازمه زندگی انسان هستند اما نکته مهم این است که ما نباید اهداف فرعی را به جای اهداف اصلی قرار دهیم و دل بستن به اهداف نباید مانعی برای رسیدن به اهداف اصلی باشد

۲۵ - نزدیکی و قرب به خدا به معنای نزدیکی مکانی نیست نزدیکی به خدائزدیکی حقیقی است خداوند سرچشمه خوبی ها و زیبایی ها است و هر چه انسان خود بیشتر به خوبی ها و زیبایی ها بیاراید به خداوند نزدیک تر شده است

۲۶ - انسانی که خدا و رضایت او را به عنوان هدف برتر انتخاب کرده است در واقع با عبادت و بندگی او هم می تواند از نعمت های دنیوی استفاده کند و چون هدف او جلب رضایت الهی است پس در واقع آخرت خود را هم آباد کرده و این یعنی بایک تیر چند نشان را هدف گیری کرده است

ارجاعات :

۱- قرآن کریم.

۲- کتب درسی دین و زندگی دهم انسانی و مشترک ؛ چاپ ۱۳۹۹.

۳- چمران، (شهید)مصطفی ؛ بی تا، خدا بود و دیگر هیچ. انتشارات بنیاد شهید چمران.

بخش: اول درس: دوم نام طراح: سارا اسدی	باسمه تعالی معاونت آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش دبیر خانه راهبردی کشوری دین و زندگی تولید شده در استان البرز	محتوای نوشتاری کتاب دین و زندگی (1) پایه دهم رشته انسانی سال تحصیلی 1399 - 1400
--	---	---

عنوان: تفکر و اندیشه **موضوع: پرواز**

اهداف یادگیری: آشنایی دانش آموزان با سرمایه ها و استعداد های انسان و شناختن موانع رسیدن به هدف
انتظارات پس از مطالعه:

- 1- اولین گام در مسیر تقرب الهی را بشناسد.
- 2- سرمایه ها و توانایی های خود را در راه رسیدن به هدف نام ببرد.
- 3- موانع حرکت انسان به سوی هدف را بیان کند.
- 4- تفاوت نفس لوامه و اماره را تشخیص دهد.
- 5- رابطه بین سرمایه و هدف را توضیح دهد.
- 6- راه نفوذ شیطان در انسان را ذکر نماید.

نکات مهم درس در قالب جمله های کوتاه و به زبان ساده و صریح:

مقدمه: "سودمندترین دانش ها خودشناسی است"
 اصلی ترین هدف زندگی انسان ، نزدیکی و تقرب به خداست.
 رشد و کمال انسان ← گام برداشتن به سوی هدف ← شناخت انسان
 (شناخت سرمایه و توانایی چگونگی به کار گیری و شناخت موانع و مقابله با آنها)

توضیح درس:

آنچه در آسمان و زمین آفریده شده ← برای انسان ← گرامی بودن انسان نزد خدا و جایگاه ویژه انسان در هستی سرمایه های انسان برای رسیدن به هدف (تقرب الهی):

1- قدرت تفکر و تعقل: تشخیص مسیر درست از راه های غلط ، دریافت حقایق ودوری از جهل و نادانی

2- قدرت تصمیم گیری و اختیار (مسئول سرنوشت خود - انتخاب راه سعادت و شقاوت) به استفاده از تفکر

3- سرشت خدا شناسی :با خودشناسی و تماشای طبیعت غفلت = دوری و فراموشی یاد خدا

4- گرایش به نیکی و بیزاری از بدی: وست داشتن صداقت، عدالت، عزت نفس ...
بیزاری از دورویی، ظلم، حقارت نفس و...

5- واکنش به گناه و زشتی: ملامت خود هنگام آلوده شدن به گناه و سعی در جبران آن (نفس لوامه: نفس سرزنشگر)

6- پیامبران و راهنمایان: کمک به انسان در راه رسیدن به هدف

سرمایه و هدف

بین سرمایه و هدف هماهنگی وجود دارد. هرچه سرمایه بیشتر باشد هدف ارزشمند تر است. انسان سرمایه عظیمی دارد که در بالا اشاره شد حیوانات و گیاهان فاقد این استعدادها هستند پس هدف و مسیر انسان با سایر موجودات متفاوت است. هدف ما انسانها به وسعت سرمایه های ماست.

موانع رسیدن به هدف

عوامل سقوط و آلوده شدن به گناه و دورماندن از هدف

1- عامل درونی (نفس اماره: فرمان دهنده به بدی ها) دعوت به لذت های زودگذر دنیایی - بازداشتن از پیروی عقل

2- عامل بیرونی (شیطان) راه نفوذ: وسوسه و فریب دادن

سخن شیطان: خدا وعده حق داد

من خلاف وعده خود عمل کردم

من بر شما تسلط نداشتم

من فقط دعوت کردم و شما دعوت مرا پذیرفتید

امروز (قیامت) خود را سرزنش کنید نه مرا

نه من می توانم به شما کمک کنم نه شما می توانید مرا نجات دهید.

آیات

إِنَّا هَدَيْنَا السَّبِيلَ أَمَّا شَاكِرًا وَ أَمَّا كَفُورًا. (سوره انسان/ آیه 3)

ما راه را به او نشان دادیم یا سپاسگزار خواهد بود و یا ناسپاس

پیام آیه: قدرت اراده و اختیار انسان

وَ نَفْسٍ وَ مَا سَوَّاهَا فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَ تَقْوَاهَا (سوره شمس/ آیات 7 و 8)

پیام آیه: گرایش به نیکی و بیزاری از بدی و زشتی

وَ لَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ (سوره قیامت/ آیه 2)

پیام آیه: نفس لوامه: سرزنشگر (وجدان) ملامت کننده انسان هنگام آلوده شدن به گناه

احادیث:

هیچ چیزی را مشاهده نکردم ، مگر اینکه خدا را قبل از آن ، بعد از آن و با آن دیدم. " حضرت علی (ع) "

پیام حدیث: سرشت خدا شناسی

دشمن ترین دشمن تو ، همان نفسی است که در درون توست.

پیام حدیث: نفس اماره ، نفس دعوت کننده به گناه

اشعار:

دوست نزدیک تر از من به من است
چون عجب تر که من از وی دورم
چه کنم با که توان گفت که او
در کنار من و من مهجورم (گلستان سعدی)

پیام: غفلت = دوری و فراموشی یاد خدا

تصاویر:

سرمایه هایی چون عقل و اختیار و سرشت خدانشناسی و گرایش به نیکی و بیزاری از بدی و داشتن راهنمایان در مسیر تقرب به خداوند ، همانند بالی هستند برای پرواز انسان به سوی اصلی ترین هدف (قرب الهی)

انسان باید موانع رسیدن به هدف را بشناسد و با مقابله و یا مبارزه با آن موانع را از بین برده و به هدف خود برسد.

پاسخ به اندیشه و تحقیق و فعالیت های کتاب:

- تدبر : درک حقیقت نماز و شنیدن دعوت راهنمایان و تفکر در آن = سعادت انسان و نجات از قهر الهی (صفحه 29)
- تدبر: 1- غافل کردن از خدا و یاد او
- 2- زیبا و لذت بخش نشان دادن گناهان
- 3- عدم اطاعت خدا- زینت بخشیدن به گناه و فریفتن با آرزوهای طولانی

اندیشه و تحقیق

- 1- خیر ، کار او وسوسه کردن و فریب دادن است و جز این راه نفوذ دیگری ندارد.
- 2- هدف و مسیر حرکت با توانایی و سرمایه هماهنگ است و هدف ما باید به وسعت سرمایه باشد.

فعالیت مکمل:

و آن روز که گل آدم را سرشت ، به او میل به جاودانگی بخشید، و خود جاودانه ترین بود ، به او میل به زیبایی و نیکی داد و خود خیر و زیبایی مطلق بود، و از آن روز که آدم به زمین هبوط کرد ، و از آن هنگام ، در میان بنی آدم، آنان که حقیقت هجران را یافتند ، مشتاقانه، بر در هستی می کوبند ، به امید لقای او و رسیدن به آستان او .

" گفت پیغمبر رکوع است و سجود بر در حق کوفتن حلقه ی وجود" (مثنوی دفتر پنجم)

و این چنین ، زندگی شدنی به سوی او گردید و رفتنی تا بی نهایت ، تا مطلق، و این گونه بود که حیات ، زیبایی و نشاط یافت و اندوه و نگرانی رخت برپست.

با توجه به تدریس صورت گرفته نکات مفهومی متن فوق را بنویسید.

گرامی داشتن انسان – نفوذ شیطان و هبوط انسان از بهشت- پی بردن به اشتباه و سعی در جبران (نفس لوامه) و بهره گرفتن از پیامبران بعنوان راهنمایان مسیر قرب الهی و سرشت خدانشناسی و غفلت و دوری از یاد خدا

معانی مفاهیم و اصطلاحات

نفس لوامه : نفس سرزنشگر (وجدان)

نفس اماره: نفس فرمان دهنده به بدی ها و گناهان

سوالات امتحانی پر تکرار

1- جامع ترین و اصلی ترین هدف زندگی انسان است. (تقرب و نزدیکی به خدا)

2- سودمندترین دانش ها..... است. (خود شناسی)

3- اولین گام برای حرکت انسان در مسیر قرب الهی ، شناخت انسان است. ص غ (صحیح)

4- سرمایه ها و توانایی های انسان در مسیر قرب الهی را نام ببرید. (1- تفکر و تعقل. 2- تصمیم گیری و اختیار. 3- سرشت خدانشناسی . 4- گرایش به نیکی و بیزاری از بدی . 5- نفس لوامه . 6- پیامبران و پیشوایان

5- بین سرمایه و هدف چه ارتباطی وجود دارد؟ بین سرمایه و هدف هماهنگی وجود دارد. هرچه سرمایه بیشتر باشد هدف ارزشمند تر است. انسان سرمایه عظیمی دارد که حیوانات و گیاهان فاقد این استعدادها هستند پس هدف و مسیر انسان با سایر موجودات متفاوت است. هدف ما انسانها به وسعت سرمایه های ماست.

6- موانع رسیدن به هدف را نام ببرید؟ عامل درونی (نفس اماره) عامل بیرونی (شیطان)

7- راه نفوذ شیطان در انسان چیست؟ وسوسه کردن و فریب دادن

8- این سخن از کیست: دشمن ترین دشمن تو ، همان نفسی است که در درون توست. حضرت علی (ع)

9- سخن حضرت علی (ع) در مورد سرشت خدانشناسی را بنویسید. "هیچ چیز را مشاهده نکردم مگر اینکه خدا را قبل از آن، بعد از آن و با آن دیدم."

10- کدام گزینه پیام آیه مقابل می باشد: انا هدیناه السبیل اما شاکرا و اما کفورا

الف) تفکر و تعقل ب) سرشت خدانشناسی ج) تصمیم گیری و اراده د) گرایش به نیکی

ج صحیح است

<p>درس سوم</p>	<p>باسمه تعالی معاونت آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش دفتر آموزش متوسطه نظری دبیرخانه راهبری کشوری دین و زندگی مستقر در استان سمنان محتوای تولیدی گروه دین و زندگی استان البرز</p>	<p>محتوای نوشتاری کتاب دین و زندگی (1) پایه دهم (رشته انسانی) سال تحصیلی 1399-1400 طراح: خدیجه هاشمی</p>
-----------------------	--	--

عنوان / موضوع : خودِ حقیقی (بعد روحانی)

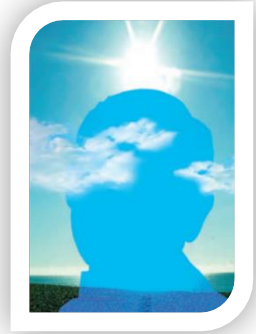
اهداف یادگیری : هدف کلی: هدف کلی درس: شناخت بعد غیر مادی وجود انسان به عنوان خودِ حقیقی

اهداف رفتاری: از دانش آموز انتظار می رود در پایان این درس بتواند:

- 1- ابعاد وجودی انسان را بیان کند.
- 2- ویژگی های بعد جسمانی و روحانی را توضیح دهد.
- 3- دلایل دانشمندان را برای وجود بعد روحانی توضیح دهد.
- 4- رؤیای صادقانه را توضیح دهد.

چکیده :

- وجود انسان از دو بُعد جسمانی و روحانی تشکیل شده است.
- بُعد جسمانی تجزیه و تحلیل می پذیرد و متلاشی می گردد و به مکان و زمان نیازمند و محدود است در مقابل، بُعد روحانی متلاشی نمی شود و بعد از مرگ بدن، باقی می ماند.
- قوانین و مقررات جامعه و روابط بین افراد نیز بر پایه پذیرش "من" ثابت، بنا شده اند.
- ثابت بودن خود و رؤیای صادقانه دلایلی است که دانشمندان برای وجود بعد روحانی ذکر می کنند.
- نمونه هایی از رؤیاهای صادقانه را قرآن کریم در ماجرای حضرت یوسف ذکر نموده است که خود دلیلی است بر اصالت رؤیاهای راستین از دیدگاه قرآن.

توضیح درس

وجود انسان از دو بُعد **جسمانی** و **روحانی** تشکیل شده است؛

1. بعد جسمانی و مادی انسان، مانند سایر اجسام و مواد، متلاشی می گردد و به مکان و زمان نیازمند و محدود است.
2. بعد روحانی و غیرجسمانی انسان، متلاشی نمی شود و بعد از مرگ بدن، باقی می ماند و آگاهی و حیات خود را از دست نمی دهد.

دلایلی که دانشمندان برای وجود بعد روحانی ذکر می کنند؛

1. **ثابت بودن خود:** وقتی به خاطر می آورم که در فلان زمان مرتکب خطایی شده ام، عذاب و جدان می گیرم و خود را ملامت می کنم. این نشان می دهد که رفتار گذشته ام را از خود می دانم و از هم اکنون برای آینده ام برنامه ریزی می کنم. بنابراین، هرکس گرچه در طول زندگی حالات گوناگون پیدا می کند، اما یک محور ثابت دارد که به پشتوانه آن، کارهای گذشته و حال و آینده را به خود نسبت می دهد. اگر شخصیت یا من انسان وابسته به جسم او باشد، باید در دوران عمر بارها عوض می شد در صورتی که شخصیت و من انسان ثابت است، پس شخصیت و من انسان وابسته به روح اوست.
2. **رؤیای صادق:** انسان در رؤیای صادق از ظرف زمان و مکان خود خارج می شود و به زمانی در گذشته یا در آینده می رود، درحالی که جسم او در رختخواب است، در واقع روح انسان است که به گذشته و آینده می رود و صحنه هایی را می بیند که رخ داده یا رخ خواهد داد.

- **اصالت رؤیاهای راستین از دیدگاه قرآن:** نمونه هایی از رؤیاهای صادق را قرآن کریم در ماجرای حضرت یوسف ذکر نموده است که خود دلیلی است بر اصالت رؤیاهای راستین از دیدگاه قرآن.

● **قوانین و مقررات جامعه و روابط بین افراد** بر پایه پذیرشِ "من" ثابت، بنا شده اند. اگر کسی را که بیست سال قبل، به جنایتی دست زده و اکنون دستگیر شده است، محاکمه و مجازات می کنیم، بدان جهت است که او را همان انسان بیست سال قبل می دانیم، گرچه سنی از او گذشته و ظاهرش تغییر کرده است.

● هرکس درک روشنی از "خود" دارد و در اثبات وجود چیزی که از آن تعبیر به "من" می کند به هیچ گونه استدلالی احتیاج ندارد.

● غیر از بُعد جسمانی، بُعد دیگری داریم که در فرهنگ دینی، از آن به "روح" تعبیر شده است. بعد روحانی به انسان توانایی انتخاب و تصمیم گیری می دهد، به دنبال کمالات نامحدود است و توانایی درک واقعیات و تفکر و اندیشه به انسان می بخشد. همین بُعد است که فضیلت ها و رذیلت های اخلاقی را کسب می کند و اگر به فضیلت ها آراسته شود، به خداوند تقرّب پیدا می کند و اگر به رذیلت ها تن دهد، تا اعماق جهنم سقوط می کند.

شعر:

شعر زیر را توضیح دهید.

جان بلندی داشت تن پستی ز خاک
مجتمع شد خاک پست و جان پاک

چون بلند و پست باهم یار شد
آدمی اعجوبه اسرار شد

روح بلند و وسیع انسان موقع آفرینش، با جسم پست و خاکی انسان مخلوط شد و به هم پیوستند و به خاطر اینکه دو عنصر متضاد، یعنی روح بلند و جسم پست در کنار هم قرار گرفتند، موجود عجیب و اسرار آمیز انسان بوجود آمد.

پاسخ سوالات اندیشه و تحقیق و بررسی:

1- منظور از خود حقیقی چیست؟ این خود چه ویژگی هایی دارد؟

پاسخ: خود حقیقی همان "روح انسان" است که با حوادث و تغییرات جسم، تغییر نمی کند و همیشه ثابت است و برای اثبات آن به هیچ گونه استدلالی نیاز نیست و خود حقیقی دارای حیات و آگاهی حقیقی است و این آگاهی و حیات را حتی بعد از مرگ نیز از دست نمی دهد و به ما توانایی انتخاب و تصمیم گیری می دهد، به دنبال کمالات نامحدود است و توانایی درک واقعیات و تفکر و اندیشه به ما می بخشد.

2- خود حقیقی چگونه با موضوع قضاوت ارتباط پیدا می کند؟

پاسخ: اگر کسی را که بیست سال قبل، به جنایتی دست زده و اکنون دستگیر شده است، محاکمه و مجازات می کنیم، بدان جهت است که او را همان انسان بیست سال قبل می دانیم، گرچه سنی از او گذشته و ظاهرش تغییر کرده است.

3- به نظر شما افزایش بی رویه ی تعداد باشگا ها ی زیبایی اندام و یا آرایشگا ها و سالن های زیبایی در جامعه ی امروز، نشان از فراموشی چه حقیقتی دارد؟

پاسخ: بیانگر این است که انسان امروزی، خود حقیقی یعنی روح خود را فراموش کرده و تمام توجهش به جسم و ظواهر آن است.

سوالات امتحانی:

الف) درستی یا نادرستی عبارات زیر را با (ص/غ) مشخص کنید:

1. بُعد جسمانی و مادی انسان، مانند سایر اجسام و مواد، تجزیه و تحلیل می پذیرد. (.....)
2. قوانین و مقررات جامعه و روابط بین افراد نیز بر پایه پذیرش "من" ثابت، بنا شده اند. (.....)
3. انسان در رؤیای صادقه از ظرف زمان و مکان خود خارج می شود. (.....)
4. شخصیت و من انسان وابسته به جسم اوست و در دوران عمر بارها عوض می شود. (.....)

ب) جملات زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید:

5. وجود انسان از دو بُعد و تشکیل شده است.
6. غیر از بُعد جسمانی، بُعد دیگری داریم که در فرهنگ دینی، از آن به تعبیر شده است.
7. حقیقت ثابت و تغییر ناپذیر انسان وابسته به ما است.
8. نشانه ها و دلایل دانشمندان بروجود بعد روحانی انسان و می باشد.
9. بعد به ما توانایی انتخاب و تصمیم گیری می دهد.

ج) سوالات چهار گزینه ای:

10. همه گزینه ها به جز گزینه در مورد بعد روحانی صحیح اند.

الف). بعد روحانی توانایی درک واقعیات و تفکر و اندیشه به انسان می بخشد.

ب) بعد روحانی به انسان توانایی انتخاب و تصمیم گیری می دهد.

ج) به دنبال کمالات محدود است □

د) بُعد روحانی بعد از مرگ بدن، باقی می ماند و آگاهی و حیات خود را از دست نمی دهد. □

11. منظور از خود حقیقی چیست؟

الف) خود حقیقی همان "روح انسان" است که با حوادث و تغییرات جسم، تغییر نمی کند. □

ب) در اثبات خود حقیقی به استدلال نیاز است. □

ج) خود حقیقی دارای حیات و آگاهی حقیقی است. □

د) گزینه الف و ج. □

د) به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید:

12. ابعاد وجودی انسان را نام ببرید؟

13. دو مورد از ویژگی بعد جسمانی انسان را بنویسید؟

14. چه دلایلی دانشمندان بر بعد روحانی انسان ذکر کرده اند، فقط نام ببرید؟

15. قوانین و مقررات جامعه و روابط بین افراد بر چه پایه ای بنا شده است؟

16. منظور از رؤیاهای صادقانه چیست؟

17. دلیلی برای اصالت رؤیاهای راستین از دیدگاه قرآن ذکر کنید؟

و) به سوالات زیر پاسخ تشریحی دهید:

18. ابعاد وجودی انسان را نام برده و توضیح دهید؟

19. دلایلی که دانشمندان برای وجود بعد روحانی ذکر می کنند نام برده و توضیح دهید؟

20. قوانین و مقررات جامعه و روابط بین افراد بر چه پایه ای بنا شده است، توضیح دهید؟

21. آیا انسان در اثبات وجود خود نیاز به استدلال دارد، توضیح دهید؟

22. اشخاصی که قسمت هایی از بدن خود را در حادثه ای از دست می دهند، آیا هویت خود را نیز از دست می دهند؟ و نشانگر چیست؟

23. در فرهنگ دینی، غیر از بُعد جسمانی، چه بعد دیگری داریم و چه ویژگی های دارد؟

معنای واژگان:

1. متلاشی: از بین رفتن.

2. رذیلت: فرومایگی، پستی رذیلت های اخلاقی: خلق و خوی زشت و ناشایسته.

3. فضیلت: برتری، صفت نیکو.

4. تقرب: نزدیکی.

سؤالات واگرا:

- ✓ به نظر شما بعد از مرگ روح چگونه به حیات خود ادامه می دهد؟
- ✓ یک دقیقه قبل از مرگ چه اتفاقاتی برای انسان رخ می دهد؟
- ✓ به نظر شما در لحظه مرگ چگونه روح از بدن جدا می شود؟
- ✓ به نظر شما در وضعیت کما و بیهوشی عمیق، برای روح انسان چه اتفاقاتی رخ می دهد؟

پاسخنامه سؤالات:

- 1- ص
- 2- ص
- 3- ص
- 4- غ
- 5- جسمانی. روحانی.
- 6- روح
- 7- روح
- 8- ثابت بودن خود، خواب و رؤیا.
- 9- روحانی.
- 10- ج
- 11- د
- 12- وجود انسان از دو بُعد جسمانی و روحانی تشکیل شده است.
- 13- بُعد جسمانی و مادی انسان، مانند سایر اجسام و مواد، تجزیه و تحلیل می پذیرد و سرانجام فرسوده و متلاشی می گردد و به مکان و زمان نیازمند و محدود است.
- 14- دو دلیل؛ الف: ثابت بودن خود ب: خواب و رؤیا
- 15- قوانین و مقررات جامعه و روابط بین افراد نیز بر پایه پذیرش "من" ثابت، بنا شده اند.
- 16- برخی از خوابها، خبر از حوادث گذشته یا رویدادهای آینده می دهند، یا نشان دهنده مکانی هستند که هرگز در بیداری آنجا را ندیده ایم و بعدها که به آنجا می رویم، آنچه را در خواب دیده بودیم، در خارج مشاهده می کنیم. انسان در این قبیل خواب ها که به آن "رؤیای صادقانه" می گویند، از ظرف زمان و مکان خود خارج می شود و به زمانی در گذشته یا در آینده می رود.

17- نمونه هایی از رؤیاهای صادقانه را قرآن کریم در ماجرای حضرت یوسف ذکر نموده است که خود دلیلی است بر اصالت رؤیاهای راستین از دیدگاه قرآن.

18- وجود انسان از دو بُعد جسمانی و روحانی تشکیل شده است؛ بُعد جسمانی و مادی انسان، مانند سایر اجسام و مواد، تجزیه و تحلیل می پذیرد و سرانجام فرسوده و متلاشی می گردد و به مکان و زمان نیازمند و محدود است در مقابل، بُعد روحانی و غیرجسمانی انسان تجزیه و تحلیل نمی پذیرد، متلاشی نمی شود و بعد از مرگ بدن، باقی می ماند و آگاهی و حیات خود را از دست نمی دهد.

19- الف: ثابت بودن خود: وقتی به یاد می آورم که در فلان سال به بنده ای از بندگان خدا خدمتی کرده ام، احساس خوشحالی می کنم و وقتی به خاطر می آورم که در فلان زمان مرتکب خطایی شده ام، خود را ملامت می کنم و از خدا می خواهم به من کمک نماید تا گذشته ام را جبران کنم. اینها می رساند که رفتار گذشته ام را از خود می دانم و از هم اکنون برای آینده ام برنامه ریزی می کنم. بنابراین، هرکس این را در درون خود می یابد که گرچه در طول زندگی حالات گوناگون پیدا می کند اما یک محور ثابت دارد که به پشتوانه آن می گوید: گذشته آنگونه بودم و اکنون اینگونه هستم. می دانیم که بدن انسان مدام در حال تجزیه و تحلیل و بازسازی است اگر شخصیت یا من انسان وابسته به جسم او باشد، باید در دوران عمر بارها عوض شده و به شخص دیگری تبدیل شده باشد، در صورتی که چنین نیست و در واقع شخصیت و من انسان وابسته به روح اوست.

ب. خواب و رؤیا: هرکدام از ما هنگام خواب، رؤیاهایی را مشاهده می کنیم. اما برخی از خوابها، خبر از حوادث گذشته یا رویدادهای آینده می دهند، یا نشان دهنده مکانی هستند که هرگز در بیداری آنجا را ندیده ایم و بعدها که به آنجا می رویم، آنچه را در خواب دیده بودیم، در خارج مشاهده می کنیم. انسان در این قبیل خوابها که به آن "رؤیای صادقانه" می گویند، از ظرف زمان و مکان خود خارج می شود و به زمانی در گذشته یا در آینده می رود، درحالی که جسم او در رختخواب است و چشم و گوش او چیزی نمی بیند و نمی شنود، در واقع روح انسان که فراتر از زمان و مکان می باشد.

20- قوانین و مقررات جامعه و روابط بین افراد بر پایه پذیرش "من" ثابت، بنا شده اند؛ اگر از شخصی که بیست سال قبل کتابی نوشته یا یک قانون علمی را کشف کرده یا خدماتی به جامعه عرضه نموده است، اکنون تجلیل می کنیم و یا اگر کسی را که بیست سال قبل، به جنایتی دست زده و اکنون دستگیر شده است، محاکمه و مجازات می کنیم، بدان جهت است که آنان را همان انسان بیست سال قبل می دانیم، گرچه سنی از آنان گذشته و ظاهرشان تغییر کرده است.

21- هرکس درک روشنی از "خود" دارد و در اثبات وجود چیزی که از آن تعبیر به "من" می کند به هیچ گونه استدلالی احتیاج ندارد. با آنکه در طول زندگی، شکل و قیافه و اعضا و اندام های بدن در حال

تغییر است و جسم امروز من با جسم زمان نوزادی بسیار متفاوت است، اما همان کسی هستم که سالها پیش در فلان روز متولد شدم.

22- برخی انسانها قسمتهایی از بدن خود را در حادثه ای از دست می دهند، اما نه خودشان و نه دیگران، هیچگاه احساس نمی کنند که قدری از هویت و "من" او کم شده باشد و این نشان می دهد که ثبات هویت و "خود" ما ناشی از ثبات اندام های ما نیست.

23- غیر از بُعد جسمانی، بُعد دیگری داریم که در فرهنگ دینی، از آن به "روح" تعبیر شده است. همین بُعد است که به ما توانایی انتخاب و تصمیم گیری می دهد، به دنبال کمالات نامحدود است و توانایی درک واقعیات و تفکر و اندیشه به ما می بخشد. همین بُعد است که فضیلت ها و رذیلت های اخلاقی را کسب می کند و اگر به فضیلت ها آراسته شود، مقرب درگاه خدا و مسجود فرشتگان می شود و اگر به رذیلت ها تن دهد، تا اعماق جهنم سقوط می کند.

ارجاعات :

- 1- قرآن کریم.
- 2- طباطبایی، (علامه) محمد حسین؛ 1392، حیات بعد از مرگ، دفترانتشارات اسلامی.
- 3- کتب درسی دین و زندگی دهم انسانی و مشترک ؛ چاپ 1399.

فصل: بخش: تفکر و اندیشه درس: چهارم نام طراح:	به نام خدا معاونت آموزش متوسطه نظری دبیرخانه راهبری کشوری دین و زندگی تولید شده در استان: ایلام	محتوای نوشتاری کتاب: دین و زندگی دهم
موضوع: پنجره ای رو به روشنایی		
<p style="text-align: center;">اهداف یادگیری: نقش اعتقاد به معاد در زندگی انسان ها و اهداف آنان .</p> <p>انتظارات پس از مطالعه: آشنایی با دیدگاه های مختلف در خصوص معاد و تاثیر باور انسان ها نسبت به معاد در زندگی آنان</p>		
<p>نکات مهم درس: فرصت استفاده از سرمایه ها برای انسان محدود است و این فرصت با مرگ پایان می یابد.</p> <p>از پرسش های فراگیر ، اساسی و سرنوشت ساز که در تاریخ، ذهن عموم انسان ها را به خود مشغول کرده - چستی(ماهیت) مرگ و آینده پس از آن است. انسان ها معمولا در مواجهه با مرگ دو دیدگاه دارند. الف) اعتقاد به معاد (الهیون) ک: « وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَوَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِیَ الْحَيَوانِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ » (کم ارزشی دنیا و حقیقی بودن آخرت. حدیث 1: پیامبر(ص): «الناسُ نیامَ فاذا ماتوا انتهبوا» مردم در خوابند هنگامی که بمیرند، بیدار می شوند. (مرگ بیداری)</p> <p>2- پیامبر(ص): انسان برای بقا آفریده شد نه نابودی و فنا و با مرگ تنها از جهانی به جهان دیگر منتقل می شود. (مرگ انتقال)</p> <p>3- پیامبر(ص): باهوش ترین مومنان کسی است که فروان یاد مرگ باشد و بهتر از دیگران خود را برای مرگ آماده کند. (ب) انکار معاد (کافران) آیه: « وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا... وَمَا لَهُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ » (اعتقادشان از روی علم نیست بلکه از روی ظن و گمان است) ویژگی و اعتقاد این گروه: 1- انکار دنیای پس از مرگ 2- برای انسان حقیقی جز جسم قائل نیستند. 3- معتقدند با رسیدن مرگ و نابودی جسم، دفتر عمر بسته می شود.</p>		

4- مرگ پایان زندگی و حیات است و انسان با مرگ رهسپار نیستی می شود.

ویژگی و اعتقاد این گروه: (الهیون)

مرگ پایان بخش دفتر زندگی نیست بلکه:

غروب جسم و طلوع روح است

پل انتقال از یک هستی (دنیا) به هستی بالاتر (آخرت) است.

زندگی دنیا مثل خوابی کوتاه و گذراست و زندگی حقیقی در جهان دیگر

نکته:

جسم (مادی): تغییر پذیر و تجزیه پذیر است.

روح (مجرد): تغییر پذیر و تجزیه ناپذیر است

آثار اعتقاد به معاد

آیه «مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ» (نداشتن ترس و غم معلول ایمان به خدا، آخرت و عمل صالح)

حدیث 1- امام حسین (ع) مرگ را سعادت و زندگی با ظالمان را ننگ و خواری می دانند. (نهراسیدن از مرگ)

2- امام حسین (ع) مرگ پل عبور دهنده از ساحل سختی ها به ساحل سعادت، کرامت، بهشت ها و نعمت ها و انتقال از زندان به قصر است.

1- خروج از بن بست و باز شدن پنجره امید و شور و نشاط و فعالیت و کار (هم لایحزنون)

انرژی فوق العاده، همت خستگی ناپذیر، لذت بردن از کار، تلاش در کار نیک و خدمت به خلق.

علت: داشتن آخرت زیباتر و اندوخته بیشتر.

علت داشتن شور و نشاط: می داند کار نیک بی پاداش نمی ماند. حتی اگر به او ظلمی شود و نتواند حقش را بستاند قطعا در آخرت به آن خواهد رسید.

2- نترسیدن از مرگ (لا خوف) و آمادگی برای فداکاری در راه خدا.

خداپرستان حقیقی: در دنیا زیبا زندگی می کنند اما دل نمی سپرند. نتیجه دل ناسپردن: ناگوار نبودن مرگ.

علت ناگوار بودن مرگ: 1- زندگی را محدود به دنیا دانستن 2- کوله بار گناه

معنای نترسیدن از مرگ: این نیست که آرزوی مرگ می کنند بلکه از خدا عمر طولانی می خواهند تا با اندوخته ای کامل تر خدا را ملاقات کنند.

نتیجه نترسیدن: فداکاری در راه خدا آسان شود و شجاعت به مرحله عالی برسد و به استقبال شهادت برود.

نتیجه شهادت: هموار شدن راه آزادی انسان ها

پیامدهای انکار معاد

انسان به علت وجود میل به جاودانگی و بی نهایت طلبی وقتی مرگ را پایان کار دانست: در نتیجه می

کوشد راه فراموشی و غفلت از مرگ را پیش بگیرد. و خود را به هر کاری سرگرم کند. هدف از سرگرمی --- تا آینده تلخی را که در انتظار دارد فراموش کند. نتیجه سرگرمی : فرو رفتن در گرداب آلودگی ها.

این گروه شیوه درستی را انتخاب نکرده اند زیرا مرگ حقیقتی است که گریزی از آن نیست و با غفلت نمی توان جلوی وقوع آن را گرفت.

گروهی دیگر نمی توانند فکر مرگ را از ذهن برانند و زندگی چند روزه برایش بی ارزش می شود. نتایج بی ارزش شدن زندگی : 1- دچار یاس و ناامیدی شدن 2- کناره گیری از دیگران 3- انواع بیماری روحی 4 گاه برای تسکین و فرار از ناراحتی، در راه هایی قدم نهاده که بر سرگردانی و یاس می افزاید. نکته مهم: پیامدهای انکار معاد برای کسانی که معاد را قبول دارند اما باورشان قلبی نشده نیز پیش می آید. زندگی آن ها با منکران تفاوتی ندارد؛ علت فرو رفتن در هوس ها، نتیجه فرو رفتن در هوس ها: دنیا معبود و هدف شده و از آخرت غافل می شوند

آیات و احادیث:

آیه « وَمَاهَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا الْأَلَهُوُّ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِیَ الْحَيَوانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ » (عنکبوت 64)

آیه: « وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا... وَمَا لَهُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ » (جاثیه 24)

آیه « مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ » (مائده 69)

مفهوم آیات و احادیث:

آیه: « وَمَاهَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا الْأَلَهُوُّ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِیَ الْحَيَوانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ » (عنکبوت 64) زندگی دنیا جز بیهوده و بازیچه نیست و قطعاً سرای آخرت همان زندگی حقیقی است اگر می دانستند. پیام و نکات:

آیه بیانگر دیدگاه اعتقاد به معاد است. (آیه با حدیث پیامبر (ص) مرتبط است .) علت: چون حیات واقعی را زندگی اخروی می دانند و تعریفی که از باطن (ملکوت) دنیا دارند این است که به تنهایی بیهوده و بازیچه است (کم ارزش)

آیه: « وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا... وَمَا لَهُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ » (جاثیه 24) ترجمه (کافران) گفتند: زندگی . حیاتی جز همین زندگی و حیات ثنایی ما نیست همواره (گروهی از ما) می میریم و (گروهی) زنده می شویم و ما را فقط گذشت روزگار نابود می کند . البته این سخن از روی علم نمی گویند بلکه فقط ظن و خیال آنان است.

پیام و نکات: 1- آیه بیانگر دیدگاه انکار معاد است. 2- طبق آیه کافران دنیا را جایی می دانند که عده ای می میرند و عده ای دیگر زنده می شوند. و مرگ هلاکت و نابودی است. 3- طبق آیه اعتقاد کافران به اینکه گذران روزگار نهایتاً منجر به هلاکت می شود، از روی علم نیست بلکه ظن و گمان است. آیه « مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ » (مائده 69)

ترجمه: هرکس به خدا و روز قیامت ایمان بیاورد و کار نیکی انجام دهد پس هیچ ترسی بر آنان نیست و نه اندوهگین می شوند.
پیام و نکات: آیه بیانگر دیدگاه اعتقاد به معاد است. طبق آیه انسان اگر: 1- ایمان به خدا و 2 ایمان به معاد داشته باشد و 3 عمل صالح . از دو نتیجه برخوردار می شود: الف) ترسی نخواهد داشت ب) اندوهگین نخواهد شد
عدم ترس و اندوه معلول ایمان به خدا و آخرت و عمل صالح است.

پاسخ اندیشه و تحقیق و فعالیت‌های کتاب:

سوال یک) برخی از افراد گرچه آخرت را قبول دارند، اما این قبول داشتن به ایمان و باور قلبی تبدیل نشده و بخاطر فرو رفتن در هوس ها، دنیا را معبود و هدف خود قرار داده، از یاد آخرت غافل می شوند.
سوال دوم) خیر- زیرا یک انسان معتقد به معاد دارای امید، شور و نشاط است و از آنجایی که می داند هیچ تلاشی بدون پاداش نمی ماند، نه تنها از کار خسته نمی شود، بلکه می کوشد هر چه بیشتر کارهای نیک انجام دهد و به خلق خدا خدمت نماید، همین امر باعث پیشرفت روز افزون او در تمام زمینه ها است.

معنای مفاهیم و اصطلاحات:

خواری و سعادت از دیدگاه امام حسین(ع): من مرگ(شهادت) را جز سعادت و زندگی با ظالمان را جز ننگ و خواری نمی بینم.

سوالات امتحانی پر تکرار:

- 1- آثار انکار معاد چیست؟
- 2- چگونه انسان ترسی از مرگ نخواهد داشت و آماده فداکاری می شود؟
- 3- چرا فردی که اعتقاد به معاد دارد، سرشار از شور و نشاط زندگی می شود؟
- 4- دیدگاه پیامبران الهی درباره مرگ چیست؟
- 5- دیدگاه منکران معاد را بنویسید

منبع: دین و زندگی جامع

محتوای نوشتاری کتاب: دین و زندگی دهم	به نام خدا معاونت آموزش متوسطه نظری دبیرخانه راهبری کشوری دین و زندگی تولید شده در استان: ایلام	فصل: بخش: تفکر و اندیشه درس: پنجم نام طراح:
---	--	---

موضوع: آینده روشن

اهداف یادگیری: آشنایی با معاد و ضرورت آن

انتظارات پس از مطالعه: بیان استدلال در خصوص اثبات امکان و ضرورت معاد

نکات مهم درس:

پیامبران ایمان به معاد و آخرت را کنار توحید و یکتاپرستی، سرلوحه کار خود قرار داده اند. در مقابل این دعوت گروهی ایمان آورده و گروهی دیگر آن را بعید دانسته و انکار کردند. (پیامبران با استدلال های مختلف هم امکان معاد و هم ضرورت معاد را اثبات کرده اند)

قبل از بحث معاد بهتر است به این سوال پاسخ داده شود: ضرورت بحث معاد چیست (برای پاسخ تنها به یک دلیل بسنده می کنیم: دفع خطر احتمالی)

دفع خطر احتمالی

اگر غیر از خبر پیامبران، هیچ دلیل دیگری هم برای اثبات معاد نداشتیم، با توجه به این قانون عقلی، نباید با بی توجهی از کنار آن بگذریم. نگاه کوتاه به زندگی انسان نشان می دهد در مواقع احتمال خطر یا خسارت، انسان سعی می کند جلوی خسارت احتمالی را بگیرد. حتی اگر دیوانه یا دروغگو چنین خبر بدهد. (به گفتِ طفل جستی راه پرهیز / به گفتِ انبیا از خواب برخیز)

علت: پیروی همه انسان ها از یک قانون عقلی: «دفع خطر احتمالی، لازم است».

قرآن فقط خبر از آخرت نداده بلکه با دلیل و برهان (استدلال) آن را ثابت کرده است.

استدلال های قرآن به دو دسته اصلی تقسیم می شود.

الف) امکان معاد (ب) ضرورت معاد

الف) امکان معاد

این نوع دلایل، معاد را از حالت امری بعید و غیر ممکن خارج می سازد. علت انکار معاد: واقعه قیامت را با قدرت محدود خود سنجیدن و آن را بعید پنداشتن. در حالی که بعید بودن چیزی دلیل بر غیر ممکن بودن آن نیست. لذا طبق قرآن یکی از دلایل انکار معاد، نشناختن قدرت خداست.

دلایل امکان معاد

1) اشاره به پیدایش نخستین انسان:

آیه (و برای ما مثلی زد، در حالی که آفرینش نخستین خود را فراموش کرده بود، گفت: کیست که این استخوان های پوسیده را دوباره زنده کند؟ بگو همان خدایی که آنها را برای نخستین بار آفرید و او به هر

خلقتی داناست)

آیه) نه تنها استخوان های آنها را به حالت اول در می آوریم، بلکه سر انگشتان آنها را نیز همان گونه که بوده ، مجدداً خلق می کنیم)

توضیح: در این مورد، خداوند انسان را متوجه خلقت نخستین کرده و توانایی خدا را تذکر می دهد. یعنی خدا که یکبار آفرید باز هم می تواند بیافریند.

2) اشاره به نمونه هایی از زنده شدن مردگان:

توضیح: برای اینکه قدرت خدا را محسوس تر نشان دهد. داستان عزیز(ع) از پیامبران بنی اسرائیل را مثال می زند:

از کنار روستایی ویران عبور می کرد که به ذهنش خطور کرد که خداوند چگونه این استخوان ها را زنده می کند؟

خداوند جان او را گرفت و بعد از صد سال دوباره زنده کرد. وقتی خدا از او پرسید چقدر خواب بودی؟ گفت یک روز یا نصف روز. بعد خدا به الاغ پوسیده او و غذای سالمش اشاره کرد و سپس الاغ را دوباره زنده کرد. و نشان داد که چگونه قدرت خدا توانست غذا را سالم نگه دارد و الاغ مرده را زنده کند. نهایتاً عزیز گفت: می دانم که خدا بر هر کاری توانا است.

3) اشاره به نظام مرگ و زندگی در طبیعت:

آیه (خداست که باها را می فرستد تا ابر...و آن زمین مرده را بدان ، پس از مرگش زندگی بخشیدیم. زنده شدن قیامت نیز چنین است)

توضیح: در قرآن ، زندگی پس از مرگ یک جریان رایج در طبیعت معرفی شده. از ناباوران به معاد می خواهد به مطالعه جریان همیشگی مرگ و زندگی در طبیعت بپردازند. هدف : مسئله معاد را بهتر درک کنند. (بهار رستاخیز طبیعت و نمونه ای از رستاخیز عظیم است)

نکته: دلایل امکان معاد، برای کسانی است که منکر معاد جسمانی هستند.

ضرورت معاد الهی

این نوع دلایل، معاد را امری ضروری و واقع نشدن آن را امری محال و ناروا می داند از جمله دلایل ضرورت عبارتند :

1- حکمت الهی:

آیه) أَفَحَسِبْتُمْ... خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا (لاعین... بالحق)

توضیح: حکیم کارش هدفمند است. لازمه حکمت خدا : هیچ کارش بیهوده و عبث نیست. یعنی اگر به موجودی امکاناتی داده ، راه پاسخگویی را هم درون موجودات نهاده.

نمونه: تشنگی و گرسنگی با آب و غذا.

گرایش به جاودانگی و گرایش به کمالات بی نهایت در دنیا و عمر محدود، امکان ندارد. نمی شود این همه استعداد و سرمایه به انسان داده شود و با مرگ به پایان برسد. زیرا با حکمت خدا ناسازگار می شود.

2- عدل الهی:

آیه (ام نجعلُ الذین آمنوا... کالمفسدین... ام نجعلُ المتقین کالفجّار)

توضیح: خدا عادل و جهان عادلانه است و وعده داده هر کس به آنچه استحقاق دارد برسد و حقی ضایع نشود. اما دنیا به گونه ای است که همه به حقشان نمی رسند.
نمونه ها:

پادشاه شهادت و کارهای نیک فراوان
مجازات کسی که افراد زیادی را به قتل رسانده.
جزای کسی که مانع رشد بسیاری از انسان ها شده با توجه به عدل خدا باید جهان دیگری باشد تا این موارد
و مانند آن به حق خود برسند.

آیات و احادیث:

آیه « اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لِيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ »
آیه (أَفَحَسِبْتُمْ... خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا) (لاعین... بالحق)
آیه (ام نجعلُ الذین آمنوا... کالمفسدین... ام نجعلُ المتقین کالفجَّارِ)
آیه « اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لِيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا (نسا 87)

مفهوم آیات و احادیث:

پیامبران که عاقل ترین و راستگو ترین مردمان بوده اند، با قاطعیت کامل از وقوع معاد خبر و هشدار داده اند. همه آنان پس از ایمان به خدا (توحید)، ایمان به آخرت (معاد) را مطرح کرده اند. (ایمان به معاد لازمه ایمان به توحید) (اول توحید بعد معاد)

در قرآن بعد از توحید درباره هیچ موضوعی به اندازه معاد سخن گفته نشده است.
اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لِيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا (نسا 87)
ترجمه: خدا که معبودی جز او نیست قطعاً شما را در روز قیامت جمع می کند که هیچ شکی در آن نیست و چه کسی از خداوند راستگوتر است؟

پیام و نکات: 1- آیه حتمی و قطعی بودن معاد (روحانی و جسمانی) و زنده شدن همگان را با تاکیدات فراوان بیان کرده که در آن شکی نباشد. 2- علت اینکه شکی در معاد وجود ندارد این است که خدا راستگوترین است.

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ (مومنون 115)

ترجمه: پس آیا پنداشته اید که شما را بیهوده آفریده ایم و اینکه شما به سوی ما بازگردانده نمی شوید؟
پیام و نکات: 1- آیه به صورت استفهام انکاری از طریق بیهوده نبودن خلقت ضرورت معاد بر اساس حکمت الهی را اثبات کرده است.

2- این آیه با آیه 38 و 39 دخان در درس اول قرابت مفهومی دارد (هر دو بیانگر ضرورت معاد بر اساس حکمت)

أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ (ص 28)
ترجمه: آیا کسانی را که ایمان آوردند و اعمال نیک انجام دادند مانند فساد کنندگان در زمین قرار می دهیم؟ آیا پرهیزکاران را مانند بدکاران قرار می دهیم؟

پیام و نکات: آیه با این بیان که مومنین با مفسدین و متقین با بدکاران یکی نیستند، ضرورت معاد بر اساس

عدل الهی را اثبات کرده.

قیامت 4/3: (نه تنها استخوان های آنها را به حالت اول در می آوریم بلکه سر انگشتان آنها را نیز همان گونه که بوده، مجدداً خلق می کنیم)

پیام و نکات: آیه بیانگر پیدایش نخستین انسان است که از دلایل امکان معاد جسمانی است. (هدف از بیان سر انگشت: نهایت قدرت خداوند)

(یس 97/78) ((و برای ما مثلی زده، در حالی که آفرینش نخستین خود را فراموش کرده بود، گفت: کیست که این استخوان های پوسیده را دوباره زنده کند؟ بگو همان خدایی که آنها را برای نخستین بار آفرید و او به هر خلقتی داناست))

پیام و نکات: 1- طبق آیه منکران معاد جسمانی اعتقاد خود را اینگونه طرح می کنند که « چه کسی استخوان ها را زنده می کند در حالیکه پوسیده است» 2- بیانگر خلقت نخستین انسان است که از دلایل امکان معاد جسمانی می باشد.

فاطر 9: (خداست که بادها را می فرستد تا ابر را برانگیزاند و سپس آن ابر را به سوی سرزمینی مرده برانیم و آن زمین مرده را بدان (وسیله) پس از مرگش زندگی بخشیدیم. زنده شدن قیامت نیز چنین است.))

پیام و نکات: 1- آیه بیانگر نظام مرگ و زندگی در طبیعت است که از دلایل امکان معاد جسمانی می باشد. 2- طبق آیه قیامت به زنده شدن زمین در بهار به واسطه باران، تشبیه شده است.

واقعه (45/48): ((آنان دوزخیان پیش از این مست و مغرور نعمت بودند و بر گناهان بزرگ اصرار می کردند و می گفتند: هنگامی که ما مردیم و استخوان شدیم، آیا برانگیخته خواهیم شد))

مطففین (12/10): ((وای در آن روز بر تکذیب کنندگان، همان ها که روز جزا را انکار می کنند. تنها کسی آن را انکار می کند که متجاوز و گناهکار است))

قیامت (5): ((انسان شک در وجود معاد ندارد بلکه او می خواهد بدون ترس از دادگاه قیامت، در تمام عمر گناه کند))

پیام و نکات: طبق آیات بالا برخی دیگر از دلایل انکار معاد عبارتند از: الف) مست و مغرور نعمت های دنیا شدن ب) بر گناهان بزرگ اصرار داشتن ج) تجاوز و گناهکاری د) تمام عمر بدون ترس گناه کردن

پاسخ اندیشه و تحقیق و فعالیت های کتاب:

سوال 1: نیکی ها: مانند شهادت در راه خدا - تلاش های رهبران بزرگ و اندیشمندی که با تلاش ها و فعالیت های خود در زمینه های مختلف به بشر خدمت کرده و آثار آنها بعد از مرگ آن ها و تا سالیان متمادی باقی است.

بدی ها: کسانی که از روی هوای نفس باعث کشته شدن انسان های زیادی شده اند - کسانی که با ایجاد فرقه های ضاله یا ایجاد بدعت در دین باعث گمراهی افراد زیادی شده اند و آثار باطل آن ها باقی است. سوال 2: الف) پیدایش نخستین انسان ب) نمونه هایی از زنده شدن مردگان ج) نظام مرگ و زندگی در طبیعت

سوال 3: مسلماً در انسان استعداد ها و سرمایه های مختلفی وجود دارد اگر بناست که با مرگ نابود شویم و معادی نباشد، آفریدن این استعداد ها بیهوده خواهد بود و این مساله با حکمت خداوند سازگار نیست

بنابراین حتما باید معاد وجود داشته باشد تا این استعدادها و سرمایه‌ها بیهوده نباشد و حکمت خداوند تحقق یابد.

معنای مفاهیم و اصطلاحات:

عدل الهی: خداوند عادل است و نیکوکاران را با بدکاران برابر قرار نمی‌دهد، از این رو خداوند وعده داده است که هر کس را به آنچه استحقاق دارد برساند و حق کسی را ضایع نکند.
حکمت الهی: خداوند حکیم است و لازمه حکمت خدا این است که هیچ کاری از کارهای او بیهوده و عبث نباشد.

سوالات امتحانی پر تکرار:

- 1- قانون «دفع خطر احتمالی» لازم است؛ چه ارتباطی با معاد دارد؟
- 2- چرا امکان تحقق وعده الهی (عدل الهی) در این دنیا وجود ندارد؟ دو دلیل را با مثال توضیح دهید.
- 3- آیا قرآن کریم به خبر دادن از آخرت قناعت کرده است؟ توضیح دهید.
- 4- چه دلیلی باعث می‌شود که برخی انسان‌ها معاد را انکار کنند؟
- 5- رابطه میان «جزا و پاداش اعمال» و «ضرورت معاد» را توضیح دهید.
- 6- دلایل قرآن کریم برای اثبات معاد به چند دسته تقسیم می‌شود؟ نام ببرید.

منبع: دین و زندگی جامع انسانی آسان

<p>درس ششم</p>	<p>باسمه تعالی معاونت آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش دفتر آموزش متوسطه نظری دبیرخانه راهبری کشوری دین و زندگی مستقر در استان سمنان محتوای تولیدی گروه دین و زندگی استان بوشهر</p>	<p>محتوای نوشتاری کتاب دین و زندگی 1 پایه دهم - (رشته انسانی) سال تحصیلی : 1400 - 1399 طراح : حسین حسن احمدی</p>
-----------------------	--	---

عنوان / موضوع : منزلگاه بعد (عالم برزخ)

اهداف یادگیری : هدف کلی : آشنایی با عالم برزخ و ویژگی های آن

اهداف رفتاری : از دانش آموزان انتظار می رود در پایان درس بتوانند :

- 1- مفهوم برزخ در لغت را بیان کند .
- 2- مفهوم عالم برزخ را در اصطلاح بیان کند.
- 3- ویژگی های عالم برزخ را تشریح کند.
- 4- کلمه توفی را توضیح دهد .
- 5- نشانه های شعور و آگاهی در عالم برزخ را توضیح دهد .
- 6- نحوه ارتباط میان عالم برزخ و دنیا را تشریح کند .
- 7- مفهوم آثار ما تقدم و آثار ما تاخر را بیان کند .

چکیده :

- ** عالم برزخ در لغت به معنای حایل و فاصله میان دو چیز
- ** برزخ در اصطلاح یعنی جایی که انسان ها بعد از مرگ وارد آن می شوند و تا روز قیامت در آنجا می مانند .
- ** وجود حیات و وجود شعور و آگاهی از ویژگی های عالم برزخ است .
- ** کلمه توفی به معنای گرفتن کامل روح توسط فرشتگان
- ** روح انسان در برزخ شعور و آگاهی دارد مانند سخن گفتن فرشتگان با انسان و سخن گفتن پیامبر با کشته شدگان جنگ
- ** ارتباط میان عالم برزخ با دنیا بعد از مرگ ادامه دارد از جمله آن بسته نشدن پرونده اعمال - دریافت پاداش خیرات بازماندگان و ارتباط متوفی بعد از مرگ

توضیح درس :

- ** برزخ در لغت به معنای حایل میان دو چیز و در اصطلاح مکانی است بین دنیا و قیامت است که انسان ها بعد از مرگ به آنجا می روند و تا قیامت در آنجا می مانند .
- ** از ویژگی های عالم برزخ وجود شعور و آگاهی و حیات است .
- ** روح بعد از توفی یعنی گرفتن تمام و کمال توسط روح به حیات خود ادامه می دهد .
- ** روح در عالم برزخ دارای شعور و آگاهی است
- ** از جمله شواهد شعور و آگاهی در عالم برزخ سخن گفتن فرشتگان با ظالمان و سخن گفتن پیامبر با کشته شدگان جنگ بدر است .
- ** ارتباط میان عالم برزخ و دنیا بعد از مرگ همچنان برقرار است .
- ** از جمله شواهد ارتباط میان عالم برزخ و دنیا این است که پرونده عمل انسان ها بعد از مرگ بسته نمی شود . و خیراتی که بازماندگان می فرستند و ارتباط میان متوفی با بازماندگان بعد از مرگ از جمله دیگر شواهد ارتباط دنیا با برزخ است .
- ** منظور از آثار ما تقدم اعمالی است که قبل از مرگ در پرونده عمل انسان ثبت می شود . مانند نماز و روزه
- ** منظور از آثار ما تاخر اعمالی است که بعد از مرگ در پرونده عمل انسان ثبت می شود . مانند مسجدی که ساخته شده یا ایجاد راه و رسم درست یا غلط در جامعه

آیات :

- ** حتی اذا جاءَ أَحَدُهُمُ الموتُ قالَ رب ارجعون لعلیَ أعملُ صالحاً فیما ترکْتُ کلا انها کلمة هو قائلها و من ورائهم برزخُ الی یوم یبعثون .
- پیام : اشاره به عالم برزخ که مکانی است بین دنیا و قیامت که انسان بدان جا می رود و تا روز قیامت در آنجا می ماند .
- ** یُنَبِّوا الانسانُ یومئذٍ بما قَدَّم و آخر
- ** پیام به آثار ما تقدم و آثار ما تاخر اشاره دارد که در پرونده اعمال انسان ها ثبت می شود .

**** این عکس بیانگر مفهوم عالم برزخ است که به پلی تشبیه شده است میان عالم دنیا و قیامت که انسان تا روز قیامت در آنجا می ماند .**

**** این تصویر بیانگر خیرات بازماندگان برای متوفیان است که بعد از مرگ صورت می گیرد . و از شواهد مهم ارتباط میان عالم دنیا و برزخ می باشد .**

تدبر کنید

**** آیات 97 سوره نسا و 32 سوره نحل به کدام یک از ویژگی های عالم برزخ اشاره دارد ؟**
پاسخ : آیه 97 سوره نسا به وجود شعور و آگاهی در برزخ اشاره دارد . و آیه 32 سوره نحل به وجود حیات در برزخ اشاره دارد .

اندیشه و تحقیق

- 1- منظور از کلمه توفی در قرآن چیست ؟ و به کدام بُعد از وجود انسان اشاره دارد ؟
پاسخ : توفی یعنی گرفتن تکامل روح توسط فرشتگان و به بُعد روحانی یا غیر جسمانی انسان اشاره دارد .
- 2- هر یک از موارد زیر به کدام یک از ویژگی های عالم برزخ اشاره دارد ؟
الف) : تلقین میت به هنگام دفن : پاسخ : وجود شعور و آگاهی
ب) انجام خیرات و طلب آمرزش برای گذشتگان : پاسخ : ارتباط میان عالم برزخ با دنیا
ج) زیارت قبور درگذشتگان : پاسخ : ارتباط میان عالم برزخ و دنیا

سوالات امتحانی

الف) آیات و روایات

- 1- پیام آیه حتی اذا جاء أحدهم قال ربّ ارجعون لعلی اعملّ صالحاً فیما ترکت کلاً آنها هُوَ قائلها و من ورائهم برزخ الی یوم یبعثون چیست ؟
- 2- پیام آیه یُنَبِّعُوا الْإِنْسَانَ بِمَا قَدَّمَ و آخر چیست ؟

- (ب) درستی و یا نادرستی هر عبارت را با (ص / غ) مشخص کنید.
- 3- برزخ در اصطلاح به معنای حایل و فاصله میان دو چیز است .
- 4- سخن گفتن پیامبر با کشته شدگان جنگ بدر نشان دهنده وجود حیات در برزخ دارد .
- 5- آثار ما تقدم آثاری است که قبل از مرگ در پرونده عمل انسان ثبت می شود می گویند .
- 6- مد سازی های غلط و ایجاد انحراف در جامعه نمونه های از اعمال ناشایستی است که انسان در جامعه ترویج می دهد .

- (ج) جاهای خالی را با عبارت های مناسب کامل کنید .
- 7- پرونده برخی از اعمال انسان بعد از مرگ بسته
- 8- به گفته مومن بر حسب فضیلتش بعد از مرگ به دیدار بستگانش می رود .
- 9- یعنی گرفتن کامل روح توسط فرشتگان
- 10- دریافت پاداش خیرات بازماندگان مربوط به ویژگی عالم برزخ است .

- (د) به سوالات زیر به صورت کوتاه پاسخ دهید.
- 11- برزخ در لغت به چه معناست ؟
- 12- منظور از توفی چیست ؟
- 13- ویژگی های عالم برزخ را نام ببرید .
- 14- منظور از آثار ما تقدم چیست ؟
- 15- منظور از آثار ما تاخر چیست ؟
- 16- دو مورد از اعمال ناشایستی که انسان در جامعه ترویج می دهد را نام ببرید.

- (ه) سوالات تستی
- 17- به ترتیب در کدام گزینه معنی اصطلاحی و لغوی برزخ کدام است ؟
- الف) حایل میان دو چیز - عالمی بین دنیا و قیامت
- ب) عالمی بین دنیا و قیامت - حایل میان دو چیز
- ج) حایل میان دو چیز - عالمی است که انسان بعد از مرگ همیشه در آن می ماند .
- د) عالمی بین دنیا و قیامت - مکانی که بعد از قیامت وارد آن می شوند .
- 18- گرفتن روح و صحبت کردن فرشتگان با انسان به ترتیب مربوط به کدام یک از ویژگی های عالم برزخ اشاره دارد ؟

- الف) وجود شعور و آگاهی - ارتباط میان عالم برزخ و دنیا
- ب) وجود حیات - ارتباط میان عالم برزخ و دنیا
- ج) وجود حیات - وجود شعور و آگاهی
- د) ارتباط میان عالم برزخ و دنیا - وجود شعور و آگاهی

- (و) به سوالات زیر به صورت تشریحی پاسخ دهید.
- 19- معنی لغوی و اصطلاحی برزخ را بیان کنید .

20- ویژگی های عالم برزخ را نام ببرید .

21- نشانه های وجود شعور و آگاهی در عالم برزخ را نام ببرید .

22- نشانه های از وجود ارتباط میان عالم برزخ و دنیا را بیان کنید .

23- منظور از آثار ما تقدم چیست ؟

24- منظور از آثار ما تاخر چیست ؟

25- سخن پیامبر در مورد آثار ما تقدم و آثار ما تاخر چیست ؟

26- نمونه ای از اعمال خیری که بازماندگان برای درگذشتگان انجام می دهند را نام ببرید .

پاسخنامه

1- اشاره به عالم برزخ دارد که حد فاصل میان عالم دنیا و قیامت است و انسان تا قیامت در آنجا می ماند .

2- اشاره به آثار ما تقدم و آثار ما تاخر دارد که در پرونده عمل انسان ها ثبت می شوند .

3- غلط

4- غلط

5- صحیح

6- صحیح

7- نمی شود .

8- امام کاظم

9- توفی

10- ارتباط دنیا

11- حایل و فاصله میان دو چیز

12- گرفتن تمام و کمال روح توسط فرشتگان

13- الف) وجود حیات ب) وجود شعور و آگاهی ج) ارتباط میان عالم برزخ و دنیا

14- آثاری که قبل از مرگ در پرونده عمل انسان ثبت می شود.

15- آثاری است که بعد از مرگ در پرونده عمل انسان ثبت می شود .

16- مدسازی های غلط و تولید و نشر مطالب نامناسب

17- ب

18- ج

19- در لغت به معنای حایل و فاصله میان دو چیز و در اصطلاح به معنای عالمی است که بین دنیا و قیامت

که انسان بعد از مرگ به آنجا می رود و تا قیامت در آنجا می ماند .

20- وجود شعور و آگاهی - وجود حیات - ارتباط میان عالم برزخ و دنیا

21- صحبت کردن فرشتگان با انسان - سخن گفتن پیامبر با کشته شدگان جنگ بدر

22- بسته نشدن پرونده اعمال - گرفتن پاداش خیرات بازماندگان برای درگذشتگان - ارتباط متوفی با

خانواده

- 23- آثاری است که قبل از مرگ در پرونده عمل انسان ثبت می شود مانند نماز و روزه
- 24- آثاری است که بعد از مرگ در پرونده عمل انسان ثبت می شود مانند کتابی که برای مطالعه در جامعه تالیف می شود یا سنت پسندیده یا ناپسندی که در جامعه رواج داده می شود .
- 25- هر کس سنت و روش نیکی را در جامعه جاری سازد، تا وقتی که در دنیا مردم به آن سنت عمل میکنند، ثواب آن اعمال را به حساب این شخص هم میگذارند، بدون اینکه از آن کم کنند و هرکس سنت زشتی را در بین مردم مرسوم کند، تا وقتی که مردم آن را انجام می دهند گناه آن را به حساب او نیز میگذارند، بدون اینکه از گناه عامل آن، کم کنند.
- 26- صدقه و طلب مغفرت و دعای خیر و انفاق برای آن ها

ارجاعات

- 1- کتاب درسی چاپ 1399 دین و زندگی پایه دهم - رشته ادبیات و علوم انسانی
- 2- کتاب حیات پس از مرگ نویسنده علامه طباطبایی ، دفتر انتشارات اسلامی

<p>بخش: اول</p> <p>درس: هفتم</p> <p>نام طراح: پروانه قاری</p>	<p>به نام خدا</p> <p>معاونت آموزش متوسطه نظری</p> <p>دبیرخانه راهبری کشوری دین و زندگی</p> <p>تولید شده در استان: بوشهر</p>	<p>محتوای نوشتاری کتاب: دین و زندگی 1</p> <p>پایه: دهم ادبیات و علوم انسانی</p>
--	---	---

عنوان / موضوع: واقعه ی بزرگ

اهداف یادگیری: هدف کلی: آشنایی با واقعه ی قیامت و مراحل آن

انتظار می رود پس از مطالعه بتواند:

- 1) انسان بعد از مرگ در عالم برزخ می ماند تا زمان قیامت.
- 2) قیامت اتفاقی است که انسان زندگی ابدی خود را آغاز می کند.
- 3) قیامت در دو مرحله اتفاق می افتد که در هر کدام از این دو مرحله وقایعی رخ می دهد.
- 4) در قیامت به اعمال انسان رسیدگی می شود و انسان به جزا و پاداش اعمالی که در این دنیا انجام داده می رسد.
- 5) خداوند از تمام کارها، اعمال و نیت انسان در این دنیا آگاه است و تمام اعمال در این دنیا ثبت و ضبط می شود.

نکات مهم درس به زبان ساده:

قیامت اتفاقی است برای آغاز حیات ابدی انسان که در جهان آخرت ادامه می یابد. پایان این جهان با برپایی قیامت همراه است. این رخداد بزرگ در آیاتی از قرآن کریم بیان شده است.

قیامت در دو مرحله اتفاق می افتد، در مرحله اول قیامت حوادث زیر اتفاق می افتد:

حادثه اول با شنیدن صدایی مهیب که آسمان و زمین را فرا می گیرد که قرآن کریم از این واقعه به نفخ صور یاد می کند.

حادثه دوم با مرگ اهل آسمان و زمین اتفاق می افتد که حیات انسان و دیگر موجودات

برچیده می شود. و حادثه سوم با تغییر در ساختار زمین و آسمان ها اتفاق می افتد

که یک تحول بزرگی می باشد، خورشید تاریک می شود، ستاره های پر نور به یک باره

تیره می شوند، زمین به لرزه در می آید و خرد می شود، کوه ها متلاشی می شوند، دریاها

همه به هم متصل می شوند و از درون آنها آتش شعله ور می شود.

در مرحله دوم قیامت: اولین واقعه ای که رخ می دهد زنده شدن همه ی انسان ها می باشد.

دومین واقعه: حقایق عالم و واقعیت تمام اعمال و رفتار و نیت انسان و حوادث تلخ و شیرین آشکار می شود، سومین آن برپا شدن دادگاه عدل الهی، وقتی قیامت می شود به اعمال انسان رسیدگی می شود و در ترازوی عدل خداوند سنجیده می شود حتی اگر اعمال

انسان به اندازه ذره ای می باشد و با اعمال پیامبران و امامان سنجیده می شود به دلیل اینکه اعمال آنان عین دستورات خداوند است. چهارمین آن دادن نامه ی اعمال انسان به دست اوست نامه ی عمل بدکاران به دست چپ و نامه ی عمل نیکوکاران را به دست راست او می دهند. نامه ی این دنیا گزارشی از عمل ماست که به صورت کلمات و نوشته در آمده است و نامه ی عمل انسان خود عمل و حقیقت آن است و در قیامت خود عمل و حقیقت آن را می بینیم.

پنجمین واقعه ی آن حضور شاهدان و گواهان است که یکی از آنها پیامبران و امامان هستند که در دنیا ناظر و شاهد بر اعمال انسان بوده اند و در روز قیامت در دادگاه خداوند شهادت می دهند و دومین آنها فرشتگان الهی هستند و در طول زندگی انسان همواره مراقب آنها بودند و تمام اعمال انسان را ثبت و ضبط کرده اند و سومین آنها اعضای بدن انسان هستند وقتی بدکاران در روز قیامت سوگند دروغ می خورند که خود را نجات دهند اعضای بدن انسان به اذن خداوند شروع به سخن گفتن می کنند.

چکیده درس:

<p>1) شنیده شدن صدایی مهیب</p> <p>2) مرگ اهل آسمان ها و زمین</p> <p>3) تغییر در ساختار زمین و آسمان ها</p>	<p>مرحله اول قیامت</p>	<p>واقعه ی قیامت در دو مرحله</p>
<p>1) زنده شدن همه ی انسان ها</p> <p>2) کنار رفتن پرده از حقایق عالم</p> <p>3) برپا شدن دادگاه عدل الهی</p> <p>4) دادن نامه ی اعمال: (1) پیامبران و امامان (2) فرشتگان الهی (3) اعضای بدن</p> <p>5) حضور شاهدان و گواهان</p>	<p>مرحله دوم قیامت</p>	

آیات مربوط به درس و پیام آنها:

یَوْمَ تَرْجُفُ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ وَكَانَتِ الْجِبَالُ كَثِيبًا مَّهِيلًا
مزمّل، 14

پیام آیه: مرحله ی اول قیامت، تغییر در ساختار زمین و آسمان ها

وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ كَرَامًا كَاتِبِينَ يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ
انفطار 10-12

پیام آیه: فرشتگان، شاهدان روز قیامت اند.

الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَىٰ أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ
یس، 65

پیام آیه: شهادت دادن اعضای بدن گناهکاران

تدبیر:

در روز قیامت افراد بدکار با دیدن حقیقت آن جهان و عاقبت شوم خویش، شروع به سرزنش خود کرده و آرزو میکنند که ای کاش...

1) ای کاش برای این زندگی ام چیزی از پیش فرستاده بودم.

2) ای کاش (به دنیا) بازگردانده می شدیم و آیات پروردگاران را تکذیب نمیکردیم و از مومنان می بودیم.

3) ای کاش همراه و هم مسیر با پیامبر می شدیم.

4) ای کاش فلان شخص را به عنوان دوست خود انتخاب نمی کردیم. او مارا از یاد خدا باز داشت.

* با توجه به آیات بالا بگویید برای اینکه ما از حسرت خوردگان آن جهان نباشیم، بایستی در این دنیا چگونه زندگی کنیم؟

پاسخ: انجام واجبات- پیروی از قرآن- انتخاب پیامبر به عنوان الگو- انتخاب دوستان مومن

اندیشه و تحقیق:

1) شاهدان اعمال ما در قیامت چه کسانی هستند؟

پاسخ: پیامبران و امامان- فرشتگان الهی- اعضای بدن انسان

2) برخی از وقایعی که در مرحله دوم قیامت رخ میدهد، بیان کنید؟

پاسخ: وقایع مرحله دوم قیامت:

1) زنده شدن همه ی انسان ها

2) کنار رفتن پرده از حقایق

3) برپا شدن دادگاه الهی

4) حضور شاهدان و گواهان

5) دادن نامه ی اعمال

سوال امتحانی:

(الف) 1) با توجه به آیه «وَإِنِّ عَلَيْنَكُم لَحَافِظِينَ» به کدام یک از شاهدان دادگاه عدل الهی اشاره دارد؟

(ب) جملات درست یا نادرست را با (ص/غ) نشان دهید.

2) پایان این جهان با برزخ همراه میشود.

3) اولین حادثه قیامت، شنیده شدن صدایی مهیب است.

4) نامه ی عمل انسان در قیامت، خود عمل و باطن را در بر دارد.

5) پایان این جهان با برپایی قیامت همراه است.

(ج) جاهای خالی را با کامل ترین و کوتاهترین پاسخ تکمیل کنید.

6) بدکاران در قیامت.....می خوردند تا شاید از مهلکه نجات یابند.

7) هر چه عمل انسان و راه و روش پیامبران نزدیک باشد،.....خواهد داشت.

8) زمین با.....روشن می شود و حقایق و واقعیت های خود را نشان می دهد.

9) تغییر در ساختار زمین و آسمان ها در مرحله.....قیامت اتفاق می افتد.

(د) به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

10) در دادگاه عدل الهی، چه چیزهایی سنجیده می شود؟

11) اعمال در روز قیامت چگونه بر انسان ارائه می شوند؟

12) در مرحله ی اول قیامت چه حوادثی رخ می دهد؟

13- واقعه ای که پس از کنار رفتن پرده از حقایق عالم اتفاق می افتد را نام ببرید؟

14) در برپایی قیامت، چند بار شنیده شدن صدایی مهیب اتفاق می افتد؟

(ج) کدام یک از موارد ستون (2) در ارتباط با گزینه های ستون (1) است؟

مرحله اول قیامت

الف) نفخ صور

ب) زنده شدن مردگان

ج) برپایی دادگاه عدل الهی

مرحله دوم قیامت

خ) تغییر در ساختار زمین و آسمان ها

و) مرگ اهل آسمان ها و زمین

ه) دادن نامه اعمال

ه) به سوالات زیر پاسخ دهید.

15) تفاوت نامه های دنیایی با نامه ی عمل انسان چیست؟

16) منظور از برپایی دادگاه عدل الهی چیست؟

17) با کنار رفتن پرده حقایق عالم، چه اتفاقی می افتد؟

18) شهادت اعضای بدن در روز قیامت را توضیح دهید و بگویید در مقابل شهادت اعضای بدن خود چه می کنند؟

پاسخ سوالات امتحانی:

الف) 1) آیه بر فرشتگان الهی از شاهدان و گواهان روز قیامت اشاره می کند.

ب) 2) غ 3) ص 4) ص 5) ص

ج) 6) سوگند دروغ 7) ارزش افزون تری 8) نور حقیقت 9) اول

د) 10) اعمال، افکار و نیت های انسان

11) عین اعمال در روز قیامت بر انسان ارائه می شود.

12) شنیده شدن صدای مهیب-مرگ اهل آسمان ها و زمین- تغییر در ساختار آسمان ها و زمین

13) برپا شدن دادگاه عدل الهی-حضور شاهدان و گواهان

14) دو بار صدایی مهیب شنیده می شود

ح) 1) الف-خ و 2) ب-ج-ه

15) نامه های این دنیا صرفاً گزارشی از عمل است که به صورت کلمات نوشته در آمده است اما نامه ی عمل انسان به گونه ای است که خود عمل و حقیقت آن را در بر دارد.

16) با آماده شدن صحنه ی قیامت، رسیدگی به اعمال آغاز می شود و اعمال، افکار و نیت ها انسان در ترازوی عدل پروردگار سنجیده می شود و اگر عملی حتی به اندازه ذره ای ناچیز باشد، باز به حساب آن رسیدگی خواهد شد.

17) با تابیدن نور حقیقت از جانب خداوند پرده ها کنار می رود و اسرار و حقایق عالم آشکار می شود و واقعیت هم چیز از جمله اعمال و رفتار و نیت انسان ها و حوادث تلخ و شیرینی که در زمین اتفاق افتاده است آشکار می شود.

18) بدکاران در روز قیامت سوگند دروغ می خورند تا شاید از مهلکه نجات پیدا کنند. در این حال،

خداوند بر دهان آن ها مهر خاموشی می زند و جوارح آن ها به اذن خداوند شروع به سخن گفتن

میکنند و علیه صاحب خود شهادت میدهند. بدکاران از مشاهده ی گواهی اعضای خویش به شگفت می آیند و خطاب به اعضای بدن خود با سخنی سرزنش آمیز می گویند چرا علیه ما شهادت می دهید؟

<p>درس هشتم</p>	<p>باسمه تعالی معاونت آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش دفتر آموزش متوسطه نظری دبیرخانه راهبری کشوری دین و زندگی مستقر در استان سمنان محتوای تولیدی گروه دین و زندگی استان تهران</p>	<p>محتوای نوشتاری کتاب دین و زندگی 1 دهم انسانی سال تحصیلی 99-1400 طراح: فخری السادات موسوی</p>
------------------------	--	--

عنوان / موضوع: فرجام کار (بهشت و جهنم اخروی)

اهداف یادگیری: هدف کلی: آشنایی با سرنوشت انسان در قیامت

اهداف رفتاری: از دانش آموز انتظار می رود در پایان این درس بتواند:

- 1- با سرنوشت انسان بعد از حسابرسی در عالم قیامت آشنا شود.
- 2- با تدبیر آیات و روایات بتواند راههای قرار در زمره بهشتیان و دوری از اعمالی که سبب گرفتاری در دوزخ می شوند آشنا شود.
- 3- رابطه میان عمل و پاداش و کیفر آن را بداند.

چکیده:

■ جایگاه نیکوکاران:

- ورود به بهشت: بعد از حسابرسی وارد بهشت می شوند.
- درهای بهشت: هشت در
- یک در بهشت برای پیامبران و صدیقان و یک در برای شهیدان و درهای دیگر برای سایر گروهها.
- سخن فرشتگان: استقبال و سلام و درود.
- سخن بهشتیان در بدو ورود:
- * سپاس به خاطر وعده حق جایگاه زیبا یی که خدا معین کرده است.

* و به خاطر اینکه اندوه از آنان زدوده و از رنج دورشان کرد.

- بالاترین نعمت بهشت : رسیدن به مقام خشنودی خدا را برای خود می یابند و از این رستگاری بزرگ مسرورند.

- بهشت برایشان دار السلام است (زیرا نقصان و غم و اندوه و ... در آنجا نیست.

- ذکر مداوم و مترنم بر لبانشان: سبحانک اللهم (خدایا تو پاک و منزهی)- با خدا هم صحبتند

- دوستان و همنشینان بهشتیان: پیامبران، راستگویان، شهیدان، نیکوکاران

- زنان و مردان بهشتی: در زیباترین و جوان ترین قیافه اند

- همسران بهشتی خوش رفتار ، زیبا ، پاک ، شاداب و پیوسته عاشق همسر

■ جایگاه بدکاران:

نحوه ورود به جهنم: گروه گروه - در حالی که در غل و زنجیر- در جایگاهی تنگ افکنده می شوند.

- آتش جهنم : بسیار سخت و سوزاننده. حاصل عمل خود انسان (تجسم عمل)، از درون جان شعله می گیرد.

علت ناله حسرت: نماز نخواندن - عدم دستگیری از محرومان - همراه بدکاران در معصیت بودن

تکذیب معاد - ترک زکات

ناله های حسرت: ای کاش خدا و پیامبرش را اطاعت می کردیم- ای کاش با فلان شخص دوست نبودیم او ما را از یاد خدا

بازداشت - دریغ بر ما به خاطر کوتاهی های ما

بهانه دوزخیان : شقاوت بر ما چیره و مردمی گمراه بودیم.

درخواست دوزخیان از خدا: ما را به دنیا بازگردان تا عمل صالح انجام دهیم.

پاسخ قطعی خداوند به دوزخیان: عمر کافی در دنیا - اگر برگردید همان راه گذشته را پیش می گیرید.

علت گناهان دوزخیان از زبان خودشان : شیطان، بزرگان و سروران

پاسخ شیطان :خدا وعده داد من هم وعده دروغ دادم و تسلطی نداشتم (اختیار انسان) و دعوت مرا پذیرفتید . مرا ملامت

نکنید، خود را ملامت کنید.

چهارم :از نگهبانان در خواست می کنند از خدا تخفیف بگیرند .پاسخ نگهبانان : مگر پیامبران برایتان دلایل روشنی

نیاوردند؟ می گویند :بلی!

(فرشتگان نیز تقاضای آنها را نپذیرفته و درخواستشان را بیجا می دانند).

■ رابطه میان عمل و پاداش کیفر :

- 1) قراردادی: تناسب میان جرم و کیفر برای برقراری عدالت + وضع قوانین و مقررات + قابل تغییر.
- 2) نتیجه طبیعی خود عمل: نیاز به هماهنگ کردن خود با آن + نیاز به آگاهی کامل + تطبیق + غیر قابل تغییر.
- 3) تجسم خود عمل: چهره واقعی عمل + باطن عمل که در آخرت آشکار می شود + عین عمل . مثلاً: رباخواری و تصاحب مال یتیم به ناحق

تصاویر:

آیات:

■ **انَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَ سَيَصْلُونَ سَعِيرًا:** کسانی که می خورند اموال یتیمان را از روی ظلم ، جز این نیست که آتشی در شکم خود فرو برند، به زودی در آتشی فروزان درآیند

جنبه ظاهری عمل در دنیا ، جنبه باطنی عمل در قیامت ، وعده کیفر عمل به ظالمان

پیام آیه: تجسم عمل در قیامت

*شرایط استقرار در زمره بهشتیان:

- 1) راستی راستگویی ← بر خور داری از باغهایی از بهشت
- 2) تقواییبشگی: انفاق در زمان توانگری و تنگدستی + فروبرنده خشم خود + نیکی کردن و گذشت از خطاهای مردم + نیکوکاری + یاد خدا + طلب آموزش برای گناهان در هنگام ارتکاب به عمل زشت یا ظلم به نفس

3) رعایت امانت‌ها و عهد‌ها + صحت شهادت + مواظبت بر نماز ← گرامی داشته شدن (تکریم) در باغ‌های بهشتی

* علت استقرار در زمرهٔ دوزخیان:

- 1) نماز نخواندن + دستگیری نکردن از محرومان + استغراق در معصیت خدا همراه بدکاران + تکذیب رستاخیز
- 2) انجام کارهای زشت + توبه کردن در هنگام فرا رسیدن مرگ ← عذاب دردناک
- 3) مست و مغرور و نعمت در دنیا + اصرار بر گناهان کبیره (کبائر)

پاسخ سؤالات اندیشه و تحقیق:

- 1- آیا مجازات آخرت که مجازات از نوع سوم است، ظلم امکان پذیر و یا قابل تصور است؟
خیر، چون خود عمل به صورت مجازات ظاهر می شود و انسان عین عمل خود را می بیند. پس ظلم امکان پذیر نیست اما در مجازات های قراردادی امکان عدم مساوات و ظلم وجود دارد.
- 2- تفاوت های میان ویژگی آخرت با دنیا و برزخ چیست؟ آن را در جدول زیر تنظیم کنید

دنیا	برزخ	آخرت (قیامت)
محل عمل	محل عمل نیست	محل عمل نیست
باز بودن پرونده عمل	باز بودن پرونده عمل	پرونده عمل بسته است
آگاهی محدود	آگاهی و شعور بالا می‌رود	آگاهی بالا به صورت حضوری
برخی پاداش و کیفرها	-----	تجسم عین و حقیقت عمل
امکان فریب در محاکمه هست	-----	ظلم در محاکمه محال است

3- با توجه به سخن رسول خدا که فرمود: "الدنيا مزرعه الاخره" یک کشاورز برای اینکه زراعت پر محصولی داشته باشد 5 شرط را رعایت می کند:

- 1- زمین مناسب انتخاب می کند.
- 2- بذر سالم تهیه می کند.
- 3- زمین را به موقع آبیاری می کند واز کود مناسب استفاده می کند
- 4- زمین را از علف هرز پاک می کند

5- مواظب است که آفات و حیوانات به کشت او ضرر نرسانند

اگر دل بهترین و مناسب ترین زمین برای کشت محصول آخرت است ، 4 شرط دیگر کدامند ؟

- 1- بذر سالم : استعداد ها و گرایش های پاک است.
- 2- آبیاری و تغذیه ی مناسب : اعمال نیک است.
- 3- پاک کردن از خس و خاشاک : پاک شدن از گناهان است.
- 4- حفظ کردن از آسیب آفات و حیوانات : جلوگیری از وسوسه ی نفس اماره و شیطان است.

معنای واژگان :

تجسم عمل : عمیق تر و کامل تر از پاداش و کیفر نوع قراردادی و طبیعی است. صورت و باطن و حقیقت اعمالی است که اکنون در این دنیا برای ما قابل مشاهده نیست.

دار السلام : بهشت برای نیکوکاران سرای سلامتی است یعنی هیچ نقصان ، غصه ، ترس ، بیماری ، جهل ، مرگ و هلاکت و خلاصه هیچ ناراحتی و رنجی در آنجا نیست.

سوالات امتحانی:

الف) پیام آیات واحادیث:

1- بنا بر آیه (أَنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلُونَ سَعِيرًا..)

الف) ظرف تحقق این آیه کدام عالم است؟

ب) بازتاب و نتیجه خوردن مال یتیم چگونه ترسیم شده است؟

2- بنا بر فرموده پیامبر اسلام(ص) همنشین انسان در چه صورت مایه انس و در چه صورت مایه و وحشت انسان می شود؟

ب) صحیح و غلط:

1- بهشتیان با خدا هم صحبت اند و به جمله «خدایا تو پاک و منزهی» مترنم اند.

2- در عرصه قیامت تصویر اعمال انسان نشان داده می شود.

3- در پاداش و کیفر قراردادی تناسب میان عمل و پاداش و کیفر آن برقرار است.

- 4- در پاداش و کیفر اخروی باید خود را با آن تطبیق دهیم.
- 5- در پاداش و کیفر از نوع طبیعی با کسب آگاهی می توان خود را با آن تطبیق داد.
- 6- پاسخ قطعی خدا به دوزخیان این است که ما به شما عمر کافی دادیم تا هر کس بخواهد به راه راست آید.
- 7- درهای بهشت هشت در است و یک در مخصوص انبیاء و شهیدان است .
- 8- دوزخیان از ما موران جهنم درخواست بازگشت به دنیا و تخفیف مجازات دارند.

ج) تکمیل عبارات:

- 1- بهشت برای بهشتیان سرای است.
- 2- آتش جهنم حاصل..... است برای همین از نشأت می گیرد
- 3- بهشتیان با خدا هم صحبت اند و به جمله..... مترنم اند؟
- 4- تجسم عمل خوردن مال یتیم در شکم است.
- 5- در پاداش و کیفر...هدف تناسب میان عمل و پاداش و کیفر است.
- 6- پاداش و کیفر در آخرت و نوع پاداش است.
- 7- در پاداش و کیفرانسانها نمی توانند آن را تغییر دهند.
- 8- بالاترین نعمت در بهشت..... است.
- 9- در پاداش و کیفر قیامت آنچه به ما داده می شود..... است.

د) کوتاه پاسخ:

- 1- درهای بهشت مخصوص چه کسانی است؟
- 2- بهشتیان به هنگام ورود به بهشت چه می گویند؟
- 3- چرا بهشتیان خدا را سپاس می گویند؟
- 4- بالاترین نعمت در بهشت چیست؟
- 5- چرا بهشت برای بهشتیان دارالسلام است؟

- 6- بهشتیان با چه کسی هم صحبت اند و ترنم جاری بر لبان آنان چیست؟
- 7- همنشینان و دوستان در بهشت چه کسانی هستند؟
- 8- جایگاه دوزخیان چگونه است؟
- 9- آتش دوزخ از کجا سرچشمه می گیرد؟ چرا؟
- 10- علت افسوس و دریغ دوزخیان چیست؟
- 11- دوزخیان از خداوند چه درخواستی دارند؟
- 12- دوزخیان علت گناهان خود را چه کسانی می دانند؟
- 13- پاسخ خداوند به درخواست دوزخیان چیست؟
- 14- درخواست دوزخیان از فرشتگان جهنم چیست؟
- 15- پاسخ فرشتگان به درخواست دوزخیان چیست؟
- 17- پاسخ شیطان در مقصر دانستن خود از طرف انسان در دوزخ چیست؟
- 18- اقسام رابطه بین عمل و پاداش و کیفر را نام ببرید.
- 19- همسران بهشتی دارای چه ویژگی هایی هستند؟

ه) کشف ارتباط:

الف) طبیعی - دنیا	1- قابل تغییر
ب) قراردادی-دنیا	2- تطبیق پذیر
ج) تجسم عمل - آخرت	4- عمیق ترین و کامل ترین پاداش
	د) برزخ- آخرت

و) پاسخ تشریحی:

- 1- ناله حسرت دوزخیان در دوزخ و علت آن را شرح دهید.
- 2- تجسم عمل در قیامت چگونه است. توضیح دهید.
- 3- پاداش و کیفر از نوع قراردادی را با ذکر مثال توضیح دهید.
- 4- پاداش و کیفر از نوع طبیعی را با ذکر مثال توضیح دهید.

5- پاداش و کیفر اخروی را توضیح دهید.

6- پیامبر اسلام (ص) در ضمن نصیحتی به یاران خود در باره همنشین انسان در قیامت چه فرمودند؟ توضیح دهید.

7- پاسخ فرشتگان به دوزخیان برای درخواست آنان چیست؟

8- چرا بهشت را دارالسلام می گویند؟

پاسخنامه سؤالات:

سؤالات امتحانی:

الف) پیام آیات واحادیث:

1- بنا بر آیه (اَنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَ سَيَصْلُونَ سَعِيرًا..)

الف) قیامت (ب) در حال خوردن آتش .

2- نیک باشد : مایه انس ، بد باشد : مایه وحشت انسان

ب) صحیح و غلط:

1- (ص) 2- (غ) 3- (ص)

4- (غ)

5- (ص) 6- (ص) 7- (غ)

8- (غ)

ج) تکمیل عبارات:

1- سلامتی 2- عمل - درون جان 3- سبحانک اللهم ... : تو پاک و منزهی

4- خوردن آتش 5- قراردادی 6- عمیق ترین و کامل ترین

7 - طبیعی 8- رضایت و خشنودی خدا 9- عین عمل

د) کوتاه پاسخ:

1- هشت درب : پیامبران و صدیقان - شهیدان - گروههای دیگر

- 2- خدای را سپاس که به وعده خود وفا و این جایگاه زیبا را به ما عطا کرد.
- 3- به وعده خود وفا و این جایگاه زیبا را به ما عطا کرد. حزن و اندوه را از آنان زدوده و از رنج و درماندگی، دور کرده است.
- 4- وصول به مقام رضا و خشنودی خدا
- 5- هیچ نقصانی، غصه ای، ترسی، بیماری ای، جهلی، مرگ و هلاکتی، و خلاصه، هیچ ناراحتی و رنجی در آنجا نیست. نعمت های دائمی آن هیچ گاه خستگی و سستی نمی آورد. در آنجا انسان همیشه شاداب و سرحال است و همواره احساس طراوت و تازگی می کند.
- 6- هم صحبت بهشتیان: خداوند و ترنم بهشتیان: خدایا! تو پاک و منزهی (سبحانک اللهم)
- 7- هم نشینان بهشتیان: پیامبران، راستگویان - شهیدان و نیکوکاران: نیکو هم نشینان
- 8- جایگاهی تنگ
- 9- آتش جهنم، بسیار سخت و سوزاننده است. این آتش حاصل عمل خود انسان هاست و برای همین، از درون جان آنها شعله می کشد.
- 10- ناله حسرت دوزخیان بلند می شود و می گویند: ای کاش خدا را فرمان می بردیم و پیامبر او را اطاعت می کردیم.
- ای کاش فلان شخص را به عنوان دوست خود انتخاب نمی کردیم. او ما را از یاد خدا بازداشت. دریغ بر ما، به خاطر آن کوتاهی هایی که در دنیا کردیم!
- 11- پروردگارا شقاوت بر ما چیره شد و ما مردمی گمراه بودیم. ما را از اینجا بیرون بر که اگر به دنیا باز گردیم، عمل صالح انجام می دهیم.
- 12- شیطان و بزرگان و سرورانمان سبب گمراهی ما شدند.
- 13- پاسخ خداوند (قطعی): آیا در دنیا به اندازه کافی به شما عمر ندادیم تا هرکسی می خواست به راه راست آید؟ ما می دانیم (علم الهی) اگر به دنیا بازگردید، همان راه گذشته را پیش می گیرید.
- 14- به نگهبانان جهنم رو می آورند تا آنها برایشان از خداوند تخفیفی بگیرند.
- 15- مگر پیامبران برای شما دلایلی روشن نیاوردند؟ آنان می گویند: بلی! فرشتگان نیز تقاضای آنها را نمی پذیرند و درخواستشان را بیجا می دانند.
- 17- من فقط شما را فرا خواندم ... مرا ملامت نکنید، خود را ملامت کنید.

- 18- قراردادی ، نتیجه طبیعی خود عمل ، تجسم خود عمل
19- همسران بهشتی خوش رفتار و زیبارو، جوان و شاداب، پاک و طاهر، خوش و خرم، پیوسته عاشق و خرسند از همسر خود هستند.

ه) کشف ارتباط:

- 1- ب 2- الف 3- ج

و) پاسخ تشریحی:

1- آتش جهنم، بسیار سخت و سوزاننده است. این آتش حاصل عمل خود انسان هاست و برای همین، از درون جان آنها شعله می کشد. در این حال، ناله حسرت دوزخیان بلند می شود و می گویند: ای کاش خدا را فرمان می بردیم و پیامبر او را اطاعت می کردیم.

ای کاش فلان شخص را به عنوان دوست خود انتخاب نمی کردیم. او ما را از یاد خدا بازداشت. دریغ بر ما، به خاطر آن کوتاهی هایی که در دنیا کردیم!

2- هر عملی که ما در زندگی دنیوی انجام می دهیم، حقیقت و باطن آن عمل در جهان آخرت به صورت زشت یا زیبا، لذت بخش یا دردآور مجسم می شود و انسان خود را در میان باطن اعمال خود می بیند. پس آنچه در روز قیامت به عنوان پاداش یا کیفر به ما داده می شود، عین عمل ماست. به عنوان مثال، کسی که ربا می خورد و یا مال یتیمی را به ناحق تصاحب می کند، اگر باطن و واقعی عمل او در همین دنیا برملا شود، همگان خواهند دید که او در حال خوردن آتش است؛ اما چهره در دنیا آتش آشکار نمی شود و هنگامی که او وارد جهان آخرت می شود و پرده ها کنار می رود، حقیقت و باطن عمل آشکار می گردد و آتش از درون او زبانه می کشد.

3- گاهی پاداش و کیفر براساس مجموعه ای از قراردادهای تعیین می شود؛ مانند اینکه اگر کارگر در طول روز، کار معینی را انجام دهد، دستمزد مشخصی در برابر آن کار دریافت می کند.

4- گاهی پاداش و کیفر، محصول طبیعی خود عمل است و انسان ها نمی توانند آن را تغییر دهند، بلکه باید خود را با آن هماهنگ کنند و با آگاهی کامل از آن برنامه زندگی خود را تنظیم و سعادت زندگی خویش را تأمین کنند؛

5- آنچه انسان با خود به قیامت می برد، باطن اعمالی است که اکنون در این دنیا قابل مشاهده نیست. هر عملی یک جنبه ظاهری و یک جنبه باطنی دارد. جنبه ظاهری بعد از عمل از بین می رود؛ اما جنبه باطنی هرگز از بین نمی رود و در روح هر انسانی باقی می ماند. بنابراین، هر عملی که ما در زندگی دنیوی انجام می دهیم، حقیقت و باطن آن عمل در جهان آخرت به صورت زشت یا زیبا، لذت بخش یا دردآور مجسم می

شود و انسان خود را در میان باطن اعمال خود می بیند. پس آنچه در روز قیامت به عنوان پاداش یا کیفر به ما داده می شود، عین عمل ماست.

6- «برای تو ناچار هم نشینی خواهد بود که هرگز از تو جدا نمی گردد و با تو دفن می شود ... آنگاه آن هم نشین در رستاخیز با تو برانگیخته می شود و تو مسئول آن هستی. پس دقت کن، هم نشینی که انتخاب می کنی، نیک باشد؛ زیرا اگر او نیک باشد، مایه انس تو خواهد بود و در غیر این صورت، موجب وحشت تو می شود. آن هم نشین، کردار توست».

7- مگر پیامبران برای شما دلایلی روشن نیاوردند؟ آنان می گویند: بلی! فرشتگان نیز تقاضای آن ها را نمی پذیرند و درخواستشان را بیجا می دانند.

8- هیچ نقصانی، غصه ای، ترسی، بیماری ای، جهلی، مرگ و هلاکتی، و خلاصه، هیچ ناراحتی و رنجی در آنجا نیست. نعمت های دائمی آن هیچ گاه خستگی و سستی نمی آورد. در آنجا انسان همیشه شاداب و سرحال است و همواره احساس طراوت و تازگی می کند.

ارجاعات :

1- قرآن کریم.

2- چمران، (شهید)مصطفی ؛ خدا بود و دیگر هیچ. انتشارات بنیاد شهید چمران.

3- کتب درسی دین و زندگی دهم انسانی و مشترک ؛ چاپ 1399.

<p>درس نهم</p>	<p>باسمه تعالی معاونت آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش دفتر آموزش متوسطه نظری دبیرخانه راهبری کشوری دین و زندگی مستقر در استان سمنان محتوای تولیدی گروه دین و زندگی استان تهران</p>	<p>محتوای نوشتاری کتاب دین و زندگی (1) پایه دهم (انسانی) سال تحصیلی 1399-1400 طراح : نسرين نصيريان</p>
-----------------------	--	--

عنوان / موضوع : آهنگ سفر (لوازم دستیابی به هدف خلقت)

اهداف یادگیری : هدف کلی: آشنایی دانش آموزان با اقدامات شایسته برای گام گذاشتن در مسیر قرب الهی

اهداف رفتاری: از دانش آموز انتظار می رود در پایان این درس بتواند:

- 1- اقدامات شایسته برای گام گذاشتن در مسیر قرب الهی و ثابت قدم ماندن در این راه را بداند.
- 2- دو پیشنهاد درباره عهد با خدا را بشناسد.
- 3- معنی و مفهوم تدبر درس را بشناسد و درک کند.
- 4- با مراقبت و معنی و مفهوم آن آشنا شود..
- 5- با محاسبه و ارزیابی اعمال آشنا شده و ضمن یاد گیری معنی و مفهوم این عمل، آن را در زندگی به کار گیرد.
- 6- با اسوه های دین آشنا شده ، نسبت به شیوه زندگی و رفتار آن بزرگواران معرفت کسب نماید و سبک زندگی خود را بر مبنای رفتار آنان تنظیم کند.

چکیده :

■ اقدامات شایسته برای گام گذاشتن در مسیر قرب الهی و ثابت قدم ماندن در این راه:

- 1- تصمیم و عزم برای حرکت 2- عهد بستن با خدا 3- مراقبت 4- محاسبه و ارزیابی

■ تصمیم و عزم برای حرکت: اراده بر انجام کارها و انتخابها

■ عهد بستن با خدا : انجام واجبات الهی و خشنودی خدا و اجتناب از محرّمات (دورکننده ها از هدف)

■ مراقبت: باقی ماندن بر پیمان خود با خدا و وفای بر عهد، رضایت خدا را در پی دارد .

شکستن پیمان ← شرمندگی در مقابل خدا - عهد بسته شده مانند نوزاد : نیازمند به مراقبت برای آسیب ندیدن با

عهدشکنی

حدیث امام علی (ع) : گذشت ایام، آفاتی در پی دارد و موجب از هم گسیختگی تصمیم‌ها و کارها می‌شود.

- محاسبه و ارزیابی: میزان موفقیت و وفاداری به عهد ، به دست آید و عوامل موفقیت یا عدم موفقیت، شناخته شود.
- پیامبر و اهل بیت ایشان، برترین اسوه‌ها: برای حرکت در مسیر هدف، وجود اسوه و الگوهایی که راه را با موفقیت طی کرده و به مقصد رسیده‌اند، بسیار ضروری است.

توضیح درس:

- اقدامات شایسته برای گام گذاشتن در مسیر قرب الهی و ثابت قدم ماندن در این راه:

- تصمیم و عزم برای حرکت:

اراده بر انجام کارها و انتخاب‌ها
آثار عزم قوی: سهولت رسیدن به هدف ، استواری بر هدف ، شکیبایی و تحمل سختی‌ها ، انجام کارهای بزرگ ،
نسپردن سرنوشت به دست حوادث، قدم گذاشتن در مسیر هدف با قدرت .
آثار عزم ضعیف : تاب نیاوردن در برابر تندباد حوادث ، عقب نشینی در مواجهه با مشکلات راه .
آیه: واصبر علی ما اصابک ان ذلک من عزم الامور : بر آنچه (در این مسیر) به تو می رسد صبر کن که این از عزم و اراده در کارهاست.
حدیث امام کاظم (ع): خدايا: می دانم که بهترین توشه مسافر کوی تو عزم و اراده‌ای است که با آن خواستار تو شده باشد.

- عهد بستن با خدا :

عهدگزاران با خدا:

راه رستگاری را که قرب الهی است شناخته و خواستار قدم‌گزاری در آنند.
+ موضوع عهد : انجام واجبات الهی و خشنودی خدا + اجتناب از محرّمات (دورکننده‌ها از هدف)
+ رضایت خدا = گام برداشتن انسان در مسیر سعادت + ناخشنودی خدا: ظلم انسان به خود + قدم گذاشتن در مسر نادرست
+ پیشنهادات برای عهد با خدا :

- 1- انتخاب بهترین زمان‌ها برای عهد : بعد از نماز – شب‌های قدر – شب یا روز جمعه
- 2- تکرار عهد در زمان‌های معین مانند : آخر هفته – آخرین ماه یا شب قدر هر سال ← برای استحکام بیشتر + به فراموشی نسپردن

● مراقبت

باقی ماندن بر پیمان خود با خدا و وفای بر عهد، رضایت خدا را در پی دارد و شکستن پیمان، شرمندگی در مقابل او را به دنبال می آورد؛ عهدی که ابتدا بسته می شود، مانند نوزادی است که باید از او «مراقبت» تا با عهدشکنی، آسیب نبیند.

● محاسبه و ارزیابی

بعد از مراقبت، نوبت محاسبه است تا میزان موفقیت و وفاداری به عهد، به دست آید و عوامل موفقیت یا عدم موفقیت، شناخته شود.

اهداف محاسبه :

1- میزان موفقیت و وفاداری به عهد، به دست آید.

2- عوامل موفقیت یا عدم موفقیت، شناخته شود.

● بهترین زمان محاسبه و ارزیابی:

بهتر است هر شب کارهای روز خود را ارزیابی کنیم و در پایان هفته نیز به حساب آن هفته،

رسیدگی کنیم. همچنین، سالی یک بار برنامه سال خود را مرور کنیم؛ یکی از بهترین زمان های محاسبه سالانه، شب های قدر ماه مبارک رمضان است تا بتوانیم براساس آن، تصمیم های بهتری برای آینده بگیریم.

● پیامبر(ص) و اهل بیت ایشان(ع)، برترین اسوه ها:

برای حرکت در مسیر هدف، وجود اسوه و الگوهایی که راه را با موفقیت طی کرده و به مقصد رسیده اند، بسیار ضروری است.

زیرا وجود این الگوها:

- اولاً به ما ثابت می کند که این راه موفقیت آمیز است. - ثانیاً می توان از تجربه آنان استفاده نمود و مانند آنان عمل کرد.

- از همه مهم تر اینکه می توان از آنان کمک گرفت و با دنباله روی از آنان سریع تر به هدف رسید.

● تقسیم اوقات رسول خدا (ص) در منزل:

رسول خدا (ص) اوقات خود را سه قسمت می کرد:

قسمتی برای عبادت - قسمتی برای اهل خانه - قسمتی برای رسیدگی به کارهای شخصی.

سپس آن قسمتی را که به خود اختصاص داده بود، میان خود و مردم تقسیم می کرد و مردم را به حضور می پذیرفت و به کارهایشان رسیدگی می کرد.

● امیرمؤمنان علی(ع): آگاه باشید برای هر پیروی کننده‌ای، امام و پیشوایی است که باید از او تبعیت کند و از علم او کسب نور کند. هشیار باش امام شما از دنیایش به دو لباس کهنه و از خوراکش به دو قرص نان کفایت کرده است اما شما قطعاً توانایی این قناعت را ندارید: ولی با پرهیزکاری و کوشش [در راه خدا] و عفت و درستکاری مرا یاری کنید. (یاری ماموم به امام)

تصاویر:

برای رسیدن به هدف بزرگ و برتر(قرب الهی)، لازم است برنامه ریزی کنیم تا قدم در راهی بگذاریم که سرانجامی این گونه زیبا داشته باشد و در راهی قرار نگیریم که خود را گرفتار آتش دوزخ کرده باشیم.

آیات و روایات:

■ وَ اصْبِرْ عَلٰی مَا اَصَابَكَ اِنَّ ذٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْاُمُوْر: بر آنچه (در این مسیر) به تو می رسد صبر کن که این از عزم و اراده در کارهاست.

پیام: توصیه خداوند به انسان ها برای اینکه عزم و اراده قوی داشته باشند و در کارها و بر سختی ها صبر کنند.

■ و هرکس که نسبت به عهدی که با خدا بسته وفا کند، به زودی پاداش عظیمی به او خواهد داد.
سوره فتح، آیه ۱۰

■ کسانی که پیمان الهی و سوگندهای خود را به بهای ناچیزی می فروشند آنها بهره ای در آخرت نخواهند داشت؛ و خداوند با آنها سخن نمی گوید و به آنان در قیامت نمی نگرد و آنها را(از گناه) پاک نمی سازد و عذاب دردناکی برای آنهاست.
سوره آل عمران، آیه ۷۷

■ به پیمانی که با من بسته اید وفا کنید تا من نیز به پیمان شما وفا کنم.
سوره بقره، آیه ۴۰

الف) آنان که در زندگی پیمان های خود با خدا را می شکنند به چه عاقبتی دچار می شوند؟

- 1- بهره ای در آخرت نخواهند 2- خداوند با آنها سخن نمی گوید 3- خداوند آنها را (از گناه) پاک نمی سازد.
- 4- عذاب دردناکی برای آنهاست.

ب) عمل به عهد و پیمان های خود با خدا، چه ثمراتی دارد؟

۱- دریافت پاداش عظیم ۲- وفاداری خداوند به تمام وعده های خود

■ حدیث امام علی (ع): [زیرک ترین انسان کسی که از خود و عمل خود برای بعد از مرگ حساب بکشد.

■ مَنْ حَاسَبَ نَفْسَهُ وَقَفَّ عَلَى غُيُوبِهِ ، وَ أَحَاطَ بِذُنُوبِهِ ، وَ اسْتَقَالَ الذُّنُوبَ ، وَ أَصْلَحَ الْغُيُوبَ

پیام: محاسبه نفس ← 1) آگاهی بر لغزش ها و گناهان 2) احاطه بر گناهان 3) ترک گناهان 4) اصلاح عیبها و ایرادات

■ ثمره المحاسبه صلاح النفس: ثمره محاسبه (نفس)، اصلاح نفس است.

■ من حاسبه نفسه سعد: محاسبه باعث سعادت و رستگاری می شود.

پاسخ سؤالات اندیشه و تحقیق:

1- برای ثابت قدم ماندن در مسیر قرب به خداوند چه اقداماتی لازم است؟

1- تصمیم و عزم برای حرکت 2- عهد بستن با خدا 3- مراقبت 4- محاسبه و ارزیابی

2- مقصود از اینکه رسول خدا برای مسلمانان اسوه است، چیست؟

اسوه قرار دادن ایشان به این معنا نیست که ما عین او باشیم و در همان حد عمل کنیم، بلکه بدین معناست که در حد توان از ایشان پیروی کنیم و خود را به راه و روش ایشان نزدیک تر کنیم.

سوالات امتحانی:

الف) درستی یا نادرستی عبارات زیر را با (ص / غ) مشخص کنید:

1- چون هدف از خلقت انسان رسیدن به مقام قرب خداوند است پس در حقیقت، او مسیر و هدف اصلی زندگی ماست.

- 2- هر قدر عزم قوی تر باشد، رسیدن به هدف آسان تر است.
- 3- آنان که عزم ضعیفی دارند، در برابر تندباد حوادث، تاب نمی آورند.
- 4- آنان که عزم قوی دارند، سرنوشت را به دست حوادث نمی سپارند و با قدرت به سوی هدف قدم برمی دارند.
- 5- عهدی که ابتدا بسته می شود، مانند کودکی است که باید مورد محاسبه قرار گیرد تا با عهدشکنی ، آسیب نبیند.
- 6- عهدی که ابتدا بسته می شود، مانند نوزادی است که باید از او مراقبت شود تا با عهدشکنی ، آسیب نبیند.
- 7- بعد از مراقبت، نوبت محاسبه است تا میزان موفقیت و وفاداری به عهد، به دست آید و عوامل موفقیت یا عدم موفقیت، شناخته شود.
- 8- برای حرکت در مسیر هدف، وجود اسوه و الگوهایی که راه را با موفقیت طی کرده و به مقصد رسیده اند، الزامی نیست.
- 9- اسوه بودن ائمه(ع) مربوط به اموری که به طور طبیعی و با تحولات صنعتی تغییر می کنند، نیز می باشد.
- 10- اسوه قرار دادن ائمه(ع) به این معنا است که ما باید عین آنها باشیم و در همان حد آنها عمل کنیم.
- 11- اسوه قرار دادن ائمه(ع) به این معنا است که در حد توان از ایشان پیروی کنیم و خود را به راه و روش ایشان نزدیک تر کنیم.
- ب) جملات زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید:
- 12- عزم به معنای اراده و بر انجام کاری است.
- 13- هر قدر عزم قوی تر باشد، رسیدن به ... آسان تر است.
- 14- بعد از مراقبت، نوبت است تا میزان موفقیت و وفاداری به عهد، به دست آید و عوامل موفقیت یا عدم موفقیت، شناخته شود.
- 15- وایشان، برترین اسوه ها هستند.
- 16- هدف از خلقت انسان رسیدن به مقام است .
- 17- سرنوشت ابدی انسان ها براساس ... آنان در دنیا تعیین می شود.
- چ) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید:

18- برای گام گذاشتن در مسیر قرب الهی و همچنین برای ثابت قدم ماندن در این راه، شایسته است چه اقداماتی را انجام دهیم؟

19- آثار عزم قوی را بنویسید.

20- انسان در چه اموری با خدا عهد می بندد؟

21- زیرک ترین انسان از نظر امیرالمؤمنین علی (ع) کیست؟

22- رسول خدا(ص) در منزل، اوقات خود را به چند دسته تقسیم می کرد؟ آن را بنویسید.

(د) به سؤالات زیر پاسخ تشریحی دهید:

23- تفاوت انسان های دارای عزم و فاقد عزم را بنویسید.

24- دو پیشنهاد درباره عهد با خدا را بنویسید.

25- چرا باید از عهد و عزم خود «مراقبت» کنیم؟

26- محاسبه و ارزیابی چیست و با چه هدفی صورت می گیرد؟

27- بعد از محاسبه اگر معلوم شود که در انجام عهد خود موفق بوده ایم یا سستی ورزیده ایم، چه باید بکنیم؟

28- چگونه می شود انسان های بزرگی را که حدود 1400 سال قبل زندگی کرده اند، اسوه قرار داد؟

29- پیامبر(ص) یک انسان معصوم است؛ چگونه می توان ایشان را اسوه قرار داد و مثل او عمل کرد؟

پاسخنامه سؤالات:

الف) درستی یا نادرستی عبارات :

1- صحیح	2- صحیح	3- صحیح	4- صحیح	5-
غلط				
6- صحیح	7- صحیح	8- غلط	9- غلط	10-
غلط	11- صحیح			

ب) تکمیل جملات با کلمات مناسب:

12- تصمیم	13- هدف	14- محاسبه

15- پیامبر(ص) - اهل بیت ایشان(ع)

16- قرب

17- اعمال

ج- پاسخ سوالات جواب کوتاه:

18- 1) تصمیم و عزم برای حرکت (2) عهد بستن با خدا (3) مراقبت (4) محاسبه و ارزیابی

19- استواری بر هدف، شکیبایی و تحمل سختی ها برای رسیدن به آن هدف، از آثار عزم قوی است.

20- انسان با خدای خود پیمان می بندد که آنچه خداوند برای رسیدن به هدف برتر مشخص کرده است، یعنی واجبات الهی را، انجام دهد و خداوند را خشنود سازد؛ همچنین از انجام آنچه که ما را از این هدف دور می سازد، یعنی کارهای حرام، اجتناب کند

21- کسی که از خود و عمل خود برای بعد از مرگ حساب بکشد.

22- رسول خدا (ص) اوقات خود را سه قسمت می کرد. قسمتی برای عبادت، قسمتی برای اهل خانه و قسمتی برای رسیدگی به کارهای شخصی. سپس آن قسمتی را که به خود اختصاص داده بود، میان خود و مردم تقسیم می کرد و مردم را به حضور میپذیرفت و به کارهایشان رسیدگی می کرد.

د) پاسخ سوالات تشریحی:

23- آنان که عزم ضعیفی دارند، در برابر تندباد حوادث، تاب نمی آورند و مشکلات راه، آنان را به عقب نشینی وادار می کند. اما آنان که عزم قوی دارند، سرنوشت را به دست حوادث نمی سپارند و با قدرت به سوی هدف قدم برمی دارند.

24- اول: برای عهد بستن، بهترین زمان ها را انتخاب کنیم. بعد از نماز، شبهای قدر و شب یا روز جمعه زمان های خوبی برای عهد بستن با خدا هستند.

دوم: عهد و پیمان خود را در زمان های معینی، مانند آخر هر هفته، آخر هر ماه یا شب قدر هر سال، تکرار کنیم تا استحکام بیشتر پیدا کند و به فراموشی سپرده نشود.

25- باقی ماندن بر پیمان خود با خدا و وفای بر عهد، رضایت خدا را در پی دارد و شکستن پیمان، شرمندگی در مقابل او را به دنبال م یآورد؛ عهدی که ابتدا بسته می شود، مانند نوزادی است که باید از او «مراقبت» تا با عهدشکنی، آسیب نبیند.

26- محاسبه و ارزیابی: بعد از مراقبت، نوبت محاسبه است تا میزان موفقیت و وفاداری به عهد، به دست آید و عوامل موفقیت یا عدم موفقیت، شناخته شود.

اهداف محاسبه :

1- میزان موفقیت و وفاداری به عهد، به دست آید.

2- عوامل موفقیت یا عدم موفقیت، شناخته شود

27- بعد از محاسبه اگر معلوم شود که در انجام عهد خود موفق بوده ایم، خوب است خدا را سپاس بگوییم و

شکرگزار او باشیم؛ زیرا می دانیم که او بهترین پشتیبان ما در انجام پیمان هاست.

اما اگر معلوم شود که سستی ورزیده ایم، خود را سرزنش کنیم و مورد عتاب قرار دهیم و از خداوند طلب بخشش

کنیم و با تصمیم قوی تر، دوباره با خداوند عهد ببندیم و وارد عمل شویم.

28- پاسخ این است که اسوه بودن آن بزرگان مربوط به اموری که به طور طبیعی و با تحولات صنعتی تغییر می

کنند، نیست. اسوه بودن در اموری است که همواره برای بشر خوب و با ارزش بوده اند. عدالت، گذشت، فداکاری،

مهربانی، داشتن نظم و برنامه در زندگی و... از ارزش هایی است که همواره مورد احترام بشر بوده است و با

گذشت زمان، حتی درک بهتری از آنها نیز به دست آمده است.

29- پاسخ این است که ما او را اسوه کامل خود قرار می دهیم؛ چون می دانیم که هر کاری که انجام داده،

درست بوده و مطابق دستور خداوند بوده است. اما اسوه قرار دادن ایشان به این معنا نیست که ما عین او باشیم و

در همان حد عمل کنیم، بلکه بدین معناست که در حد توان از ایشان پیروی کنیم و خود را به راه و روش ایشان

نزدیک تر کنیم.

ارجاعات :

1- قرآن کریم.

2- وسائل الشیعه، شیخ حرّ عاملی،

3- غررالحکم و دررالکلم، تمیمی آمدی، ج 4

4- بحار الأنوار، مجلسی، ج 70

5- کتب درسی دین و زندگی دهم انسانی و مشترک ؛ چاپ 1399

<p>درس دهم طراح : مریم آروری</p>	<p>باسمه تعالی معاونت آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش دفتر آموزش متوسطه نظری دبیرخانه راهبری کشوری دین و زندگی مستقر در استان سمنان محتوای تولیدی گروه دین و زندگی استان تهران</p>	<p>محتوای نوشتاری کتاب دین و زندگی (1) پایه دهم (انسانی) سال تحصیلی 1400- 1399</p>
---	---	--

عنوان / موضوع : اعتماد بر او (توکل بر خدا)

اهداف یادگیری : هدف کلی: تجدید عهد و عزم برای ادامه راه زندگی همان گونه که خدا از ما خواسته است.

اهداف رفتاری: از دانش آموز انتظار می رود در پایان این درس بتواند:

- 1- معنای حقیقت توکل بر خدا و آیات در این زمینه را بیان کند.
- 2- مفهوم تدبرهای درس را بداند و به آن پاسخ دهد.
- 3- شرایط توکل حقیقی را بشناسد.
- 4- ارتباط و رابطه تصمیم و توکل را درک کند.

چکیده :

- توکل بر خدا به معنای اعتماد به خداوند است؛ یعنی انجام وظیفه خود در هر کار و سپردن نتیجه و محصول آن به خداوند. انسان متوکل خداوند را تکیه گاه مطمئن خود می یابد و در عین عمل به وظایف، آموزش را به او واگذار می کند و خود را تحت حمایت خداوند قرار می دهد
- توکل کردن فقط به معنای گفتن جمله « خدایا، بر تو توکل می کنم » نیست بلکه انسان باید در قلب خود بر خدا توکل کند و واقعاً او را تکیه گاه خود ببیند.
- توکل در جایی درست است که انسان مسئولیت و وظیفه خود را به خوبی انجام دهد، یعنی فکر و اندیشه خود را به کار گیرد، با دیگران مشورت کند، بهترین راه ممکن را انتخاب کند.
- نوجوانی و جوانی، دوران تصمیم های بزرگ و سرنوشت ساز است. جوان و نوجوان معمولاً شجاعت روحی بالایی دارد و دست و پای وجودش چندان به رشته های دنیایی بسته نشده است؛ مانند برخی بزرگسالان نیست که به ثروت یا مقام دل بسته باشد یا در حسادت نسبت به دیگری بسوزد یا در فکر تجملات زندگی باشد. او می تواند آرمان های بزرگ داشته باشد،

آرمانهایی که از نوع پروازند، از نوع رفتن و صعود کردن، نه از نوع ماندن و در باتلاق زندگی دنیایی فرو رفتن. از این رو، در این دوره نیاز شدیدتری به توکل و اعتماد بر خداوند حس می شود.

توضیح درس:

● حقیقت توکل بر خدا

توکل بر خدا به معنای اعتماد به خداوند است؛ یعنی انجام وظیفه خود در هر کار و سپردن نتیجه و محصول آن به خداوند. انسان متوکل خداوند را تکیه گاه مطمئن خود می یابد و در عین عمل به وظایف، امورش را به او واگذار می کند و خود را تحت حمایت خداوند قرار می دهد.

● شرایط توکل حقیقی

1- توکل کردن فقط به معنای گفتن جمله «خدا، بر تو توکل میکنم» نیست بلکه انسان باید در قلب خود بر خدا توکل کند و واقعاً او را تکیه گاه خود ببیند.

2- توکل در جایی درست است که انسان مسئولیت و وظیفه خود را به خوبی انجام دهد، یعنی فکر و اندیشه خود را به کار گیرد، با دیگران مشورت کند، بهترین راه ممکن را انتخاب نماید

نوجوانی و جوانی، دوران تصمیم های بزرگ و سرنوشت ساز است. جوان و نوجوان معمولاً شجاعت روحی بالایی دارد و دست و پای وجودش چندان به رشته های دنیایی بسته نشده است؛ مانند برخی بزرگسالان نیست که به ثروت یا مقام دل بسته باشد یا در حسادت نسبت به دیگری بسوزد یا در فکر تجملات زندگی باشد. او می تواند آرمان های بزرگ داشته باشد، آرمانهایی که از نوع پروازند، از نوع رفتن و صعود کردن، نه از نوع ماندن و در باتلاق زندگی دنیایی فرو رفتن. از این رو، در این دوره نیاز شدیدتری به توکل و اعتماد بر خداوند حس می شود.

● تصمیم و توکل:

نوجوانی و جوانی، دوران تصمیم های بزرگ و سرنوشت ساز است. جوان و نوجوان معمولاً شجاعت روحی بالایی دارد و دست و پای وجودش چندان به رشته های دنیایی بسته نشده است؛ مانند برخی بزرگسالان نیست که به ثروت یا مقام دل بسته باشد یا در حسادت نسبت به دیگری بسوزد یا در فکر تجملات زندگی باشد. او می تواند آرمان های بزرگ داشته باشد، آرمانهایی که از نوع پروازند، از نوع رفتن و صعود کردن، نه از

نوع ماندن و در باتلاق زندگی دنیایی فرو رفتن از این رو، در این دوره نیاز شدیدتری به توکل و اعتماد بر خداوند حس می کند.

تصاویر: تنها کسی که در این دنیای فانی به او می توان اعتماد و توکل کرد خداست. و ما باید با خدا تجدید عهد و عزم برای ادامه راه زندگی همان گونه که خدا از ما خواسته است ، نماییم.

آیات:

■ **وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ** ی : آن کس که در راه حق به خدا توکل کند، و خداوند او را بس است، خداوند امر خویش را به سرانجام می رساند.

پیام : انسان متوکل میدانند که در صورت انجام وظیفه، هر نتیجه ای که به دست آید، به مصلحت اوست، گرچه خود به آن مصلحت آگاه نباشد؛ زیرا خداوند آینده ای را می بیند که ما نمی بینیم و به مصلحت هایی توجه دارد که ما درک نمی کنیم.

■ **وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ**: خدایی که از هر کس به بندگانش مهربان تر است، آن چیزی را برای انسان متوکل رقم می زند که خیر و صلاح او در آن باشد.

■ **قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّهِ أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِهِ** ی، **قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ، عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ** : «بگو چه می پندارید درباره آنچه جز خدا می خوانید؟ اگر خدا خواهد که به من زبانی رسد، آیا آنان دورکننده گزند او هستند؟ یا اگر رحمتی برای من خواهد، آیا آنان بازدارنده رحمت او هستند؟ بگو خدا برای من کافی است و توکل کنندگان بر او توکل می کنند»

با توجه به آیه زیر بگویید چرا بر غیر خدا نمی توان توکل کرد؟

1- چون اگر خدا خواهد که به انسان زبانی رسد دور کننده ایی نیست.

2- چون اگر خدا رحمتی برای انسان خواهد، کسی بازدارنده رحمت خدا نخواهد بود.

3- خداوند برای همه کافی است.

اشعار:

گر توکل می کنی در کار کن / کشت کن پس تکیه بر جبار کن

توکل کننده ای که اهل معرفت باشد، می داند که انسان باید در راستای راهیابی به نیازها و خواسته هایش، از ابزار و اسباب بهره جوید؛ زیرا این ابزار و اسباب، بنابر حکمت الهی قرار داده شده و بی توجهی به آنها، بی توجهی به حکمت و علم الهی است.

پاسخ سؤالات اندیشه و تحقیق:

1- با توجه به آیات، روایات و توضیحات درس، آثار و فواید توکل را ذکر کنید.

1- انسان متوکل خداوند را تکیه گاه مطمئن خود می یابد و در عین عمل به وظایف، امورش را به او واگذار می کند و خود را تحت حمایت خداوند قرار می دهد.

2- انسان متوکل میدانند که در صورت انجام وظیفه، هر نتیجه ای که به دست آید، به مصلحت اوست، گرچه خود به آن مصلحت آگاه نباشد.

3- در این مواقع است که خدایی که از هر کس به بندگانش مهربان تر است، آن چیزی را برای انسان متوکل رقم می زند که خیر و صلاح او در آن باشد.

2- آیا توکل، سبب تنبلی میشود یا تحرک؟ چرا؟

سبب تحرک می شود. زیرا توکل، جانشین تنبلی و ندانم کاری افراد نیست بلکه کمک کننده و امیددهنده به کسی است که اهل همت، تعقل و پشتکار است.

3- شرایط توکل حقیقی کدام اند؟

1- توکل کردن فقط به معنای گفتن جمله «خدا، بر تو توکل میکنم» نیست بلکه انسان باید در قلب خود بر خدا توکل کند و واقعاً او را تکیه گاه خود ببیند.

2- توکل در جایی درست است که انسان مسئولیت و وظیفه خود را به خوبی انجام دهد، یعنی فکر و اندیشه خود را به کار گیرد، با دیگران مشورت کند، بهترین راه ممکن را انتخاب نماید.

سؤالات امتحانی:

الف) آیات و روایات:

1- با توجه به آیه شریفه « وَ مَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ » چرا باید به خدا توکل کرد؟ برای آن کس که در راه حق به خدا توکل کند خداوند او را بس است، خداوند امر خویش را به سرانجام می‌رساند.

2- در آیه شریفه « وَ عَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَ عَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَ هُوَ شَرٌّ لَكُمْ » خداوند چگونه عاقبتی را برای متوکلان رقم می‌زند؟

خدایی که از هر کس به بندگانش مهربان‌تر است، آن چیزی را برای انسان متوکل رقم می‌زند که خیر و صلاح او در آن باشد.

3- با توجه به آیه زیر بگویید چرا بر غیر خدا نمی‌توان توکل کرد؟

قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّهِ أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِهِ ي، قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ، عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ

«بگو چه می‌پندارید درباره آنچه جز خدا می‌خوانید؟ اگر خدا خواهد که به من زبانی رسد، آیا آنان دورکننده‌گزند او هستند؟ یا اگر رحمتی برای من خواهد، آیا آنان بازدارنده رحمت او هستند؟ بگو خدا برای من کافی است و توکل‌کنندگان بر او توکل می‌کنند»

(ب) درستی یا نادرستی عبارات زیر را با (ص / غ) مشخص کنید:

5- توکل در جایی درست است که انسان مسئولیت و وظیفه خود را به خوبی انجام دهد، یعنی فکر و اندیشه خود را به کار گیرد. =صحیح

6- توکل، به نوعی جانشین تنبلی و ندانم کاری افراد است. =غلط

7- کسانی که اهل کار و فعالیت نیستند بهتر می‌توانند به خدا توکل کنند. =غلط

8- توکل کننده‌ای که اهل معرفت باشد، میداند که انسان باید در راستای راهیابی به نیازها و خواسته‌هایش، از ابزار و اسباب بهره‌جوید. =صحیح

9- هرچه عمر می‌گذرد و قوای انسان به سستی می‌گراید، توان انسان برای تصمیم‌های بزرگ نیز کاهش می‌یابد. =صحیح

(ج) جملات زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید:

10- سرنوشت ابدی انسان‌ها بر اساس انسان‌ها در دنیا تعیین می‌شود.

11- توکل بر خدا به معنای به خداوند است.

12- توکل در جایی درست است که انسان خود را به خوبی انجام دهد.

13- دوران تصمیم های بزرگ و سرنوشت ساز است.

14- بر خدا یکی از عواملی که سبب تقویت اراده و عزم می شود.

15- انسان خداوند را تکیه گاه مطمئن خود می یابد و در عین عمل به وظایف، امورش را به او واگذار می کند.

(د) سؤالات چهار گزینه ای:

16- کدام گزینه درباره توکل نادرست است.

الف- توکل بر خدا به معنای اعتماد به خداوند و سپردن همه کارها به خداوند است.

ب- توکل بر خدا یعنی انجام وظیفه خود در هر کار و سپردن نتیجه و محصول آن به خداوند

ج- انسان متوکل خداوند را تکیه گاه مطمئن خود می یابد.

د- انسان متوکل در عین عمل به وظایف، امورش را به او واگذار می کند

17- درباره شرایط توکل کدام گزینه صحیح نیست؟

الف- توکل کردن فقط به معنای گفتن جمله خدایا، بر تو توکل میکنم نیست.

ب- توکل در جایی درست است که انسان مسئولیت و وظیفه خود را به خوبی انجام دهد.

ج- توکل، شیوه خوبی برای جانشین تنبلی و ندانم کاری افراد است.

د- توکل کننده میدانند که انسان باید در راستای راهیابی به نیازها و خواسته هایش، از ابزار و اسباب بهره جوید.

18- کدام گزینه درباره توکل نادرست می باشد؟

الف- توکل در جایی درست است که انسان مسئولیت و وظیفه خود را به خوبی انجام دهد.

ب- توکل در جایی درست است که انسان اهل کار و فعالیت نباشد و همه امور را به خدا واگذار نماید.

ج- توکل در جایی درست است که با دیگران مشورت کند، بهترین راه ممکن را انتخاب نماید.

د- توکل در جایی درست است که با عزم و اراده محکم برای رسیدن به مقصود تلاش کند

(و) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید:

19- حقیقت توکل بر خدا را بنویسید.

20- شرایط توکل حقیقی را بنویسید.

21- از نظر پیامبر (ص) چه کسانی سربار دیگران هستند؟

ه) به سؤالات زیر پاسخ تشریحی دهید:

22- چرا انسان متوکل می داند که در صورت انجام وظیفه، هر نتیجه ای که به دست آید، به مصلحت اوست، گرچه خود به آن مصلحت آگاه نباشد؟

23- چرا نوجوانی و جوانی، دوران تصمیم های بزرگ و سرنوشت ساز است؟

24- چرا انسان باید در راستای راهیابی به نیازها و خواسته هایش، از ابزار و اسباب بهره جوید؟

پاسخنامه سؤالات:

1- پیام : انسان متوکل می داند که در صورت انجام وظیفه، هر نتیجه ای که به دست آید، به مصلحت اوست، گرچه خود به آن مصلحت آگاه نباشد؛ زیرا خداوند آینده ای را می بیند که ما نمی بینیم و به مصلحت هایی توجه دارد که ما درک نمی کنیم.

2- خدایی که از هر کس به بندگانش مهربان تر است، آن چیزی را برای انسان متوکل رقم می زند که خیر و صلاح او در آن باشد.

3-1 چون اگر خدا خواهد که به انسان زیانی رسد دور کننده ایی نیست.

3-2 چون اگر خدا رحمتی برای انسان خواهد، کسی بازدارنده رحمت خد نخواهد بود.

3-3 خداوند برای همه کافی است.

5- صحیح 6- غلط 7- غلط 8- صحیح 9- صحیح 10- رفتار

11- توکل اعتماد 12- توکل مسئولیت و وظیفه 13- نوجوانی و جوانی

14- اعتماد

15- متوکل 16- الف 17- ج 18- ب

19- توکل بر خدا به معنای اعتماد به خداوند است؛ یعنی انجام وظیفه خود در هر کار و سپردن نتیجه و محصول آن به خداوند. انسان متوکل خداوند را تکیه‌گاه مطمئن خود می‌یابد و در عین عمل به وظایف، آموزش را به او واگذار می‌کند و خود را تحت حمایت خداوند قرار می‌دهد.

20- (1) توکل کردن فقط به معنای گفتن جمله «خدا یا، بر تو توکل می‌کنم» نیست بلکه انسان باید در قلب خود بر خدا توکل کند و واقعاً او را تکیه‌گاه خود ببیند.

20- (2) توکل در جایی درست است که انسان مسئولیت و وظیفه خود را به خوبی انجام دهد، یعنی فکر و اندیشه خود را به کار گیرد، با دیگران مشورت کند، بهترین راه ممکن را انتخاب نماید.

21- توکل کنندگان بر خدا بدون مسئولیت و وظیفه‌شناسی.

22- توکل کننده‌ای که اهل معرفت باشد، می‌داند که انسان باید در راستای راهیابی به نیازها و خواسته‌هایش، از ابزار و اسباب بهره‌جوید؛ زیرا این ابزار و اسباب، بنابر حکمت الهی قرار داده شده و بی‌توجهی به آنها، بی‌توجهی به حکمت و علم الهی است.

23- نوجوانی و جوانی، دوران تصمیم‌های بزرگ و سرنوشت‌ساز است. هرچه عمر می‌گذرد و قوای انسان به سستی می‌گراید، توان انسان برای تصمیم‌های بزرگ نیز کاهش می‌یابد. جوان و نوجوان معمولاً شجاعت روحی بالایی دارد و دست و پای وجودش چندان به رشته‌های دنیایی بسته نشده است.

24- توکل کننده‌ای که اهل معرفت باشد، می‌داند که انسان باید در راستای راهیابی به نیازها و خواسته‌هایش، از ابزار و اسباب بهره‌جوید؛ زیرا این ابزار و اسباب، بنابر حکمت الهی قرار داده شده و بی‌توجهی به آنها، بی‌توجهی به حکمت و علم الهی است.

ارجاعات :

1- قرآن کریم.

2- چمران، (شهید)مصطفی ؛ خدا بود و دیگر هیچ. انتشارات بنیاد شهید چمران.

3- کتب درسی دین و زندگی دهم انسانی و مشترک ؛ چاپ 1399.

بخش: دوم قدم در راه درس: یازدهم نام طراح: فروغ جزایری	به نام خدا معاونت آموزش متوسطه نظری دبیرخانه راهبری کشوری دین و زندگی تولید شده در استان: چهارمحال و بختیاری	محتوای نوشتاری کتاب: درس دهم پایه دهم رشته ادبیات وعلوم انسانی
---	---	--

عنوان: دوستی با خدا

اهداف یادگیری :

شناخت آثار و راه های محبت داشتن به خدا

تلاش برای تقویت رابطه محبت آمیز با خدا
 دوستی با دوستان خدا و دشمنی با دشمنان خدا

انتظارات پس از مطالعه:

کلی:

آگاهی کامل نسبت به آثار دوستی با خدا داشته باشیم.
 چگونگی کسب آثار دوستی با خدا

جزئی:

دانش آموزان باور قلبی به موارد زیر پیدا نمایند:

۱. خداوند، موجودات جهان را براساس رحمت و محبت آفریده است و بر همین اساس، آنها را به غایت و مقصودشان می‌رساند.
۲. قرآن کریم و ائمه اطهار (ع) اساس و پایه دین‌داری را محبت و عشق به خدا می‌دانند.
۳. محبت و دوستی، انسان را از خمودی درمی‌آورد و به پویایی و تحرک می‌رساند.
۴. محبت به خداوند، باعث ایجاد محبت به دوستان خدا نیز می‌شود.
۵. محبت به خداوند، سبب پیروی و اطاعت از او می‌شود.
۶. محبت به خداوند، سبب بیزاری و تنفر از دشمنان خدا می‌شود.
۷. محبت به خداوند، سبب شکل‌گیری روحیه مبارزه با باطل در انسان می‌شود.

چکیده درس:

محبت و دوستی سرچشمه بسیاری از تصمیم‌ها و کارهای انسان است.

فعالیت‌هایی که آدمی در طول زندگی انجام دهد، ریشه در دل‌بستگی‌ها و محبت‌های او دارد و همین محبت‌هاست که به زندگی

آدمی جهت می‌دهد به هر میزان که محبت شدیدتر باشد، تأثیر آن در زندگی عمیق‌تر و گسترده‌تر است.

برای تشخیص میزان ارزش یک انسان لازم است ببینیم به چه چیزی علاقه دارد و به چه چیزی عشق می‌ورزد

، ارزشش به همان میزان است، اما کسی که عشقش خداوند متعال است، ارزشش به اندازه خداست.

برای استمرار محبت و استحکام آن باید توجه به آثار محبت و راه‌های افزایش آن داشته باشیم.

توضیح درس:

نقش محبت

محبت و دوستی سرچشمه بسیاری از تصمیم‌ها و کارهای انسان است، فعالیت‌هایی که آدمی در طول زندگی انجام دهد.

ریشه در دل‌بستگی‌ها و محبت‌های او دارد و همین محبت‌هاست که به زندگی آدمی جهت می‌دهد به هر میزان که محبت شدیدتر باشد، تأثیر آن در زندگی عمیق‌تر و گسترده‌تر است.

اگر می‌خواهید بدانید یک انسان چقدر ارزش دارد، ببینید به چه چیزی علاقه دارد و به چه چیزی عشق می‌ورزد، ارزشش به همان میزان است، اما کسی که عشقش خداوند متعال است، ارزشش به اندازه خداست همان‌طور که امام علی (ع) می‌فرماید:

«ارزش هر انسانی به اندازه چیزی است که دوست می‌دارد» این سخن بیانگر «معیار ارزش واقعی انسان»

مولوی هم در رباعیات شمس آورده (توضیحات پیرامون شعر در صفحه ۶)

تا در طلب گوهر کانی، کانی
تا در هوس لقمه نانی، نانی

این نکته رمز اگر بدانی، دانی
هر چیز که در جستن آنی، آنی محبت به خدا

محبت به خدا

اگر انسان دل به سرچشمه کمالات و زیبایی‌ها بسپارد و قلب خود را جایگاه او کند، زندگی‌اش رنگ و بوی دیگری پیدا می‌کند

و هر میزان که ایمان انسان به خدا بیشتر شود، محبت وی نیز به خدا بیشتر می شود.

عشق و محبت الهی، افسردگی، ترس و یأس را از بین می برد و به انسان نشاط، شجاعت و قدرت می بخشد (آثار عشق)

محبت الهی تنبل را چالاک و زرنگ و بخیل را بخشنده، کم طاقت و ناشکیبا را صبور و شکیبا می کند و سرانجام آدمی را از خودخواهی به ایثار و از خودگذشتگی می رساند (آثار عشق)
عشق به خدا چون اکسیری است که مرده را حیات می بخشد و زندگی حقیقی را به وی عطا می کند (تشبیه)

این همه تحول به این دلیل است که قلب انسان جایگاه خداست و جز با خدا آرام و قرار نمی یابد

امام صادق (ع) می فرماید: قلب انسان حرم خداست در حرم خدا غیر خدا را جا ندهید. بیانگر (نقش تأثیر محبت)

از همین رو قرآن کریم یکی از ویژگی های مؤمنان را، دوستی و محبت شدید آنان نسبت به خدا می داند: و مِنَ النَّاسِ مَنْ

يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَاداً يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ

و بعضی از مردم همتایانی را به جای خدا می گیرند، آنان را دوست می دارند مانند دوستی خدا اما کسانی که ایمان آورده اند به خدا محبت بیشتری دارند.

راه های افزایش محبت به خدا :

۱- پیروی از خداوند

به میزانی که انسان به دستورات کسی احترام بگذارد و فرمان های او را انجام دهد، محبت و دلبستگی به او را در وجود خود بیشتر می کند، به خصوص وقتی که این دستورها از جانب خدا باشد که بهترین و مفیدترین راهنمایی ها را به انسان کرده است.

برخی می گویند: اگر قلب انسان با خدا باشد، کافی است و عمل به دستورات او ضرورتی ندارد آنچه اهمیت دارد، درون و

باطن انسان است نه ظاهر او این توجیه با کلام خداوند سازگار نیست ان کُنْتُمْ تَحِبُّونَ اللَّهَ

خداوند، عمل به دستوراتش را که توسط پیامبر ارسال شده است، شرط اصلی دوستی با خدا اعلام می کند

«قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی یحببکم الله و یغفر لکم ذنوبکم»

بگو اگر خدا را دوست دارید از من پیروی کنید تا خدا دوستتان بدارد و گناهان را ببخشد

امام صادق (ع) فرمودند: ما احب الله من عصاه: کسی که از فرمان خدا سرپیچی می کند او را دوست ندارد

خداوند در خواسته هایش فقط فقط به مصلحت ما نظر دارد، او خیرخواهانه به ما هشدار می دهد و ما را به کارهایی که به

نفع ماست، راهنمایی می کند، حتی اگر احساس کنیم برخی خواسته های خداوند سخت است، باید مطمئن باشیم که این

دستور برای رستگاری ما ضروری است.

۲- دوستی با دوستان خدا

اگر می‌خواهیم محبت خداوند در دلمان خانه کند، باید محبت کسانی را که رنگ و نشانی از او دارند و خداوند محبت و دوستی آنان را به ما توصیه کرده، در دل جا بدهیم و هر میزان که این علاقه بیشتر و قوی‌تر باشد، محبت ما نیز به خدا فزون‌تر می‌شود

انبیا و اولیای الهی و مجاهدان راه حق و آنان که در مسیر بندگی خدا حرکت کردند، دوستان خداوند هستند و برترین * این دوستان، رسول خدا (ص) و اهل بیت ایشان (ع) می‌باشد که با تمام وجود به خدا عشق ورزیدند و زندگی خود را در اطاعت کامل خداوند سپری کردند. دوستی با آنان همان دوستی با خداوند و محبت به آنان در مسیر محبت به خداوند است.

۳- بیزاری از دشمنان خدا و مبارزه با آنان

عاشق روشنایی از تاریکی می‌گریزد و آن کسی که به دوستی با خدا افتخار می‌کند، با هر چه ضد خداست، مقابله می‌نماید او دوستدار حق و دشمن باطل است

عاشقان خدا پرچمدار مبارزه با ستم و ستمگران بوده‌اند. همه پیامبران از حضرت نوح (ع) و حضرت ابراهیم تا پیامبر اسلام (ص) زندگی خود را در مبارزه با ستم و پلیدی گذراندند و پرچم مبارزه را از نسلی به نسل بعد منتقل کردند، نمی‌شود کسی دوستدار خداوند باشد اما زشتی و ستم را در جامعه ببیند و سکوت اختیار کند از این رو «جهاد در راه خدا» در برنامه تمام پیامبران الهی بوده و بیشتر آنان در حال مبارزه با ستمگران به شهادت رسیده‌اند

در نتیجه، دینداری با دوستی خدا آغاز می‌شود و برائت و بیزاری از دشمنان خدا را به دنبال می‌آورد. اگر کسی بخواهد قلبش را خانه خدا کند، باید شیطان و امور شیطانی را از آن بیرون کند جمله لا اله الا الله که پایه و اساس بنای اسلام است مرکب از یک «نه» و یک «آری» نه به هر چه غیر خدایی و آری به خدای یگانه است.

پس دینداری بر دو پایه استوار است: (توئی) دوستی با خدا و دوستان او (و تبری) بیزاری از باطل و پیروان او هر چه دوستی با خدا عمیق‌تر باشد، نفرت از باطل هم عمیق‌تر است امام خمینی (ر) بر مبنای همین تحلیل به مسلمانان جهان این گونه سفارش می‌کنند باید مسلمانان، فضای سراسر عالم را از محبت و عشق به ذات حق و نفرت و بغض عملی نسبت به دشمنان خدا لبریز کنند»

نکات مهم درس :

- ۱- محبت و دوستی سرچشمه بسیاری از تصمیم ها و کارهای انسان است.
- ۲- به هر میزان که محبت شدیدتر باشد، تأثیر آن نیز در زندگی عمیق تر و گسترده تر است.
- ۳- ارزش هر انسانی به اندازه چیزی است که دوست می دارد.
- ۴- کسی که عشقش خداوند متعال است، ارزشش به اندازه خداست.
- ۵- عشق به خدا چون اکسیری است که مرده را حیات می بخشد و زندگی حقیقی به وی عطا می کند.
- ۶- اگر انسان قلب خود را جایگاه خدا کند:
 - الف- افسردگی، ترس و یأس را از بین می برد.
 - ب- به انسان نشاط، شجاعت و قدرت می بخشد.
 - ج- تنبل را چالاک و زرنگ، بخیل را بخشنده، کم طاقت را صبور می کند.
 - د- آدمی را از خودخواهی به ایثار و از خودگذشتگی می رساند.
- ۷- آثار عشق و محبت الهی: پیروی از خداوند - دوستی با دوستان خدا - بیزاری از دشمنان خدا و مبارزه با آنان
- ۸- انبیاء و اولیاء الهی و مجاهدان راه حق و آنان که در مسیر بندگی خدا حرکت کردند مصداق دوستان خدا هستند.
- ۹- همه ی پیامبران از حضرت نوح، حضرت ابراهیم تا پیامبر اسلام زندگی خود را در مبارزه باستم و پلیدی گذرانده اند و پرچم مبارزه را از نسلی به نسل بعد منتقل کرده اند.

آیات:

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ أَندَادًا
و بعضی از مردم همتیانی را به جای خدا می گیرند
يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ
آنان را دوست می دارند مانند دوستی خدا
وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ
اما کسانی که ایمان آورده اند به خدا محبت بیشتری دارند

از لحاظ مفهومی با سخنان الف - امام صادق (ع) مطابقت دارد: قلب انسان حرم خداست؛ در حرم خدا غیر خدا را جا ندهید.

ب- سخن امام علی (ع): ارزش هر کس به اندازه چیزی است که دوست دارد.

بیانگر: قلب انسان جایگاه خداست و جز با خدا آرام و قرار نمی یابد.

موضوع آیه: دوستی و محبت به خدا

صفحه ۱۲۰ سوره آل عمران آیه ۳۱

قُلْ إِن كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ
بگو اگر خدا را دوست دارید
فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ
از من پیروی کنید تا خدا دوستتان بدارد
وَيَغْفِرَ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ
و گناهانتان را ببخشد
وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ
و خداوند بسیار آمرزنده و مهربان است.

مخاطب آیه: پیامبر اکرم (ص)

موضوع آیه: پیروی از خداوند که اولین اثر از آثار محبت به خدا و راه های افزایش آن است.

پیام: - عمل به دستورات خدا که توسط پیامبر ارسال شده است، شرط اصلی دوستی با خدا اعلام شده است.
- پیروی از دستورات خدا رستگاری ما را تضمین می نماید.

تفکر در حدیث صفحه ۱۲۰

اگر ما کسی را دوست داشته باشیم، تلاش می‌کنیم هر آنچه را او دوست دارد انجام دهیم تا
علاقه خود را به او نشان دهیم و خود را بیشتر به او نزدیک کنیم. با توجه به احادیث زیر بگویید:

برای اینکه رابطه دوستی خود را با خدا بیشتر کنیم، چه کارهایی را باید انجام دهیم؟

حدیث پاسخ

خداوند، بنده گناهکار توبه کننده را دوست دارد. توبه از گناهان

خداوند، انسان با حیایِ بردبارِ با عفتی را که پاکدامنی می‌ورزد، دوست دارد. حیا و بردباری و پاکدامنی

خداوند، رسیدگی به دل سوختگان و درماندگان را دوست دارد. رسیدگی به محروان و بیچارگان

خداوند، کسی که جوانی اش را در اطاعت او بگذراند، دوست دارد. اطاعت از خداوند و دستورات او در جوانی و نوجوانی

خداوند، زیبایی و آراستگی را دوست دارد. داشتن زیبایی و آراستگی ظاهری و باطنی
در مجموع هر سه عامل افزایش محبت به خدا: ۱- پیروی از خدا ۲- دوستی با دوستان خدا ۳- بیزاری از دشمنان خدا و مبارزه با آنها

احادیث:

صفحه ۱۱۷

امام علی علیه السلام می‌فرماید: ارزش هر انسانی به اندازه چیزی است که دوست می‌دارد.
موضوع: معیار و ملاک هر انسان
مفهوم: معیار ارزش هرکسی وابسته به علائق اوست.

صفحه ۱۱۸

امام صادق می‌فرماید: قلب انسان حرم خداست؛ در حرم خدا غیر خدا را جا ندهید.
موضوع: دوستی و محبت شدید نسبت به خدا

قلب انسان جایگاه خداست و جز با خدا آرام و قرار نمی یابد.
با آیه ۱۶۵ سوره بقره مطابقت مفهومی دارد.

صفحه ۱۲۰

امام صادق فرمودند:

مَا أَحَبَّ اللَّهُ مَنْ عَصَاهُ؛ کسی که از فرمان خدا سرپیچی می کند، او را دوست ندارد.
موضوع: پیروی از خدا

-- پیام: لازمه دوستی با خدا اطاعت و پیروی از دستورات خداست.

صفحه ۱۲۲

امام صادق (ع) فرمود: دل هایی که از یاد خدا خالی شده باشد، خداوند محبت غیر خودش را به این دل ها می چشاند.

موضوع: عشق های باطل

پیام: منشأ اصلی گرفتار شدن به این گونه محبت ها، غفلت از خدا و یاد اوست

اشعار:

صفحه ۱۱۷

تا در طلب گوهر کانی، کانی تا در هوس نانی، نانی
این نکته رمز اگر بدانی، دانی هر چیز که در جستن آنی، آنی
- بیت اول: اگر در طلب و جستجوی مادیات و چیزهای زود گذر هستی به همان اندازه ارزش داری
بیت دوم: معیار ارزش واقعی انسان را بیان می کند.

موضوع: معیار و ارزش هر کس به علایق او می باشد.

مطابقت مفهومی با سخن حضرت علی (ع) (ارزش هر انسانی به اندازه چیزی است که دوست می دارد) در حقیقت تاکید کننده بر این سخن است.

بررسی

صفحه ۱۲۲

با بررسی دنیای امروز، بزرگترین دشمنان خدا و متجاوزان به حقوق انسا نها را معرفی کنید و سپس راه های مؤثر برای مقابله با آنان را که همه ُ ستمدیدگان جهان بتوانند انجام دهند، پیشنهاد دهید.

-- کشورهای سلطه گرمثل آمریکا ، انگلیس و...

راه های مقابله: ۱- خودکفایی داخلی - ۲- حمایت از ولی امر مسلمین ۳- حمایت از نیروهای مبارز دینی و مردمی

— رسانه ها مثل: ماهواره ، تلویزیون و فضاهای مجازی (وات ساپ، تلگرام، اینستاگرام و...) راه های مقابله: فعالیت آگاهانه در فضاهای مجازی

پاسخ اندیشه و تحقیق و فعالیت های کتاب:

فعالیت کلاسی صفحه ۱۱۸

پیامبر اکرم : هر کس در روز قیامت با محبوب خود محشور می شود.
با توجه به حدیث بالا بگویید چرا در روز قیامت انسان با همان هایی که در دنیا آنها را محبوب خود قرار داده است، همراه و هم نشین می شود و به سرانجام همان ها دچار خواهد شد؟
زیرا هرکسی قلب خود را جایگاه هرچیزی قرار دهد زندگی اش رنگ و بوی آن را می گیرد و هم نشین و محور اصلی او خواهد شد.

اندیشه و تحقیق صفحه ۱۲۴

۱- برخی افراد، مخالف دستورات خداوند مانند نماز نیستند اما با بهانه های مختلف، از انجام آن شانه خالی می کنند، آیا این افراد می توانند ادعا کنند که ما خدا را دوست داریم؟
خیر - زیرا لازمه دوستن داشتن اطاعت از دستورات خدا است.

۲- برای تقویت بیزاری از باطل و بی تفاوت نبودن در مقابل باطل صفتان چه میتوان کرد؟
۱- شناخت و بررسی دقیق مصادیق باطل ۲- بررسی تاریخ گذشتگان و عبرت گرفتن از سرگذشت پیشینیان
۳- مقابله با هر چه مخالف خداست (جهاد در راه خدا) ۴- نهی از منکر ۵- حضور فعال در اجتماعاتی که به نوعی اعلام بیزاری از باطل است.

۳- چگونه میتوان دریافت که در دوستی با خدا و دشمنی با بدی ها صادق هستیم؟
محبت تنها علاقه قلبی نیست بلکه اولین نشانه آن اطاعت و پیروی از خدا و فرستادگانش است اگر محبت به خدا صادقانه باشد باید از فرمان های او پیروی کنیم. و دشمنی با باطل نیز آثاری دارد که مهمترین آنها مخالفت عقیدتی و عملی با بدیها و هر چه مخالف خداست، اگر این آثار و تجلیات موجود باشد، شخص می تواند دریابد که در دوستی با خدا صادق است.

۴- فردی میگوید: (اساس دین بر محبت است؛ بنابراین دل مسلمانان نباید جایگاه کینه و نفرت از کسی باشد) شما با او موافقید یا خیر؟ چرا؟

خیر. لازمه ی دوستی با خدا، دشمنی با دشمنان خدا می باشد و در آیات قرآن نیز بر آن تاکید شده است.

پیشنهاد:

صفحه ۱۲۴

در زندگی پیامبران و امامان و مجاهدان راه خدا تحقیق کنید و نمونه هایی از اشتیاق آنها به حق و مبارزه شان با زشتی و باطل را نشان دهید؟

مبارزه امام علی (ع) با معاویه

مبارزه پیامبر (ص) با کفار مکه

امام خمینی با قدرت های سلطه گر

قیام امام حسین (ع) بر ضد یزید

میزا کوچک خان مبارزه با استعمار بخصوص استعمار روسیه

سردار سلیمانی با داعش

سید حسن نصرالله در لبنان مبارزه برای دفاع از اسلام (تشیع)

امام خمینی که از پیروان راستین پیامبر اکرم بود، زندگی خود را در مبارزه با ستم و باطل گذراند. آیا می توانید نمونه هایی از این مبارز هها را بیان کنید؟

سخنرانی علیه شاه - نپذیرفتن دوستی آمریکا - به رسمیت نشناختن دولت اسرائیل و....

معنای مفاهیم واصطلاحات:

اکسیر= چیز نایاب - کمیاب - در اینجا عشق به خدا به اکسیری که مایه حیات و زندگی حقیقی است تشبیه شده

تولی = دوستی بادوستان خدا ودفاع از مظلومان

تبری= دشمنی ،بیزاری ومبارزه با دشمنان خدا

دینداری= امری اعتقادی است که با دوستی خدا آغاز می شود(علت)و براهت وبیزاری از دشمنان خدا را بدنبال دارد(معلول)

لاله الاالله= پایه و اساس بنای اسلام است، مرکب از یک (نه) و (آری) به هر چه غیرخدایی است و(آری) به خدای یگانه

سؤالات امتحانی

سوالات چهار گزینه ای:

۱- ارزش هر انسانی به اندازه چیزی است که دوست میدارد» ای سخن از..... ودر مورد است.

الف - امام علی (ع) - معیار ارزش واقعی انسان

ب- حضرت علی (ع) - دوری از علایق و خواسته ها

ج- امام صادق(ع)- معیار ارزش واقعی انسان

د- امام صادق (ع) - کسب معیارهای اخلاقی

۲- چون اکسیری است که مرده را حیات می بخشد و..... به وی عطا می کند.

الف - توکل بر خدا- زندگی حقیقی

ب- عشق به خدا - لطف و محبت

ج- عشق به خدا - زندگی حقیقی

ج- توکل بر خدا - لطف و محبت

۳- مواردی که موجب تقویت محبت انسان به خدا می شوند؟

الف - تداوم و استمرار در پیروی از دستورات خداوند و عشق ورزیدن به دوستان و برائت از دشمنانش

ب- تداوم و استمرار در پیروی از دستورات خداوند - بجا آوردن اعمالی مثل نماز و روزه

ج- عشق ورزیدن به دوستان و برائت از دشمنانش - دوری از دروغ ، غیبت

د- عشق ورزیدن به دوستان و برائت از دشمنانش - بجا آوردن اعمالی مثل نماز و روزه

۴- باتوجه به این آیه « وَ مِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ » یکی از ویژگی های مومناننسبت به است.

الف - دوستی و محبت شدید آنان - به پیامبر اکرم(ص)

ب - دوستی و محبت شدید آنان - خدا

ج- ایمان - پیامبر اکرم(ص)

د- ایمان - خدا

جاهای خالی زیر را با کلمات متناسب تکمیل نمایید:

۱- امام صادق می فرماید: قلب انسان خداست؛ درغیر خدا را جا ندهید.

۲- عاشقان خدا پرچمدار بوده اند.

۳- پس دینداری بر دو پایه استوار است.

۴- خداوند را که توسط پیامبر ارسال شده است، شرط اصلی..... با خود اعلام می کند

سوالات کوتاه پاسخ:

۱- امام خمینی چه سفارشی در مورد تولی و تبری داشتند؟

۲- آثار محبت به خداوند را نام ببرید.

۳- چه زمانی زندگی انسان رنگ و بوی خدایی می گیرد؟

۴- بین محبت به خدا و آثار محبت به خدا چه رابطه ای وجود دارد؟

تشریحی

- ۱- معیار ارزش واقعی انسان چیست؟ توضیح دهید
- ۲- از آثار محبت به خدا، دوستی با دوستان خدا را توضیح دهید.
- ۳- آیا می شود کسی دوستدار خداوند باشد؛ اما زشتی و ستم را در جامعه ببیند و سکوت اختیار کند؟

پاسخ سوالات چهار گزینه ای

۱- الف ۲- ج ۳- الف ۴- ب

پاسخ جاهای خالی:

- ۱- قلب انسان حرم خداست؛ در حرم خدا غیر خدا را جا ندهید.
- ۲- عاشقان خدا پرچمدار مبارزه با ستم و ستمگران بوده اند.
- ۳- دینداری بر دو پایه استوار است: تولی (دوستی با خدا و دوستان او) و تبری (بیزاری از باطل و پیروان او)
- ۴- عمل به دستوراتش - دوستی

پاسخ سوالات کوتاه پاسخ

- ۱- باید مسلمانان، فضای سراسر عالم را از محبت و عشق نسبت به ذات حق و نفرت و بغض عملی نسبت به دشمنان خدا لبریز کنند.
- ۲- پیروی از خداوند - دوستی با دوستان خدا - بیزاری از دشمنان خدا و مبارزه با آنان
- ۳- زمانی که: دل به سرچشمه کمالات و زیباییها سپارد، و قلب خود را جایگاه خدا کند.
- ۴- رابطه دوسویه

پاسخ سوالات تشریحی:

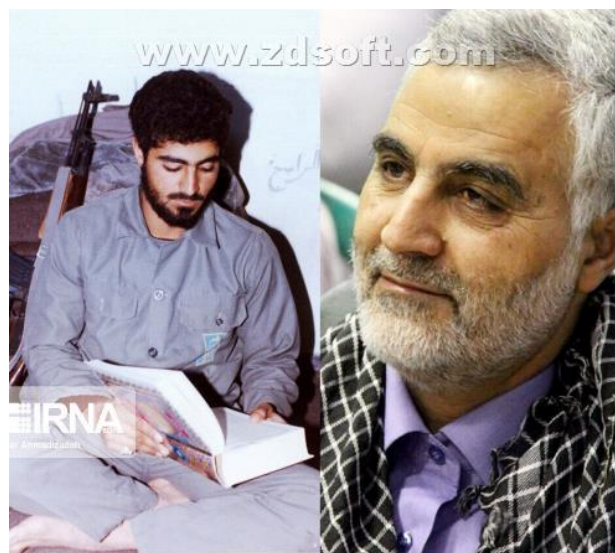
- چیزی که علاقه دارد و به آن عشق می ورزد، محبت و دوستی سرچشمه بسی کسی که عشقش یک آپارتمان است، در واقع ارزشش به مقدار همان آپارتمان است.
- کسی که عشقش ماشین است، ارزشش به همان میزان است، اما کسی که عشقش خداوند متعال است، ارزشش به اندازه خداست اری از تصمیمها و کارهای انسان است به هر میزان که محبت شدیدتر باشد، تأثیر آن نیز در زندگی عمیق تر و گسترده تر است .
- ۲- اگر میخواهیم محبت خداوند در دلمان خانه کند، باید محبت کسانی را که رنگ و نشانی از او دارند و خداوند محبت و دوستی آنان را به ما توصیه کرده، در دل جای دهیم و هر میزان که این علاقه بیشتر و قویتر باشد، محبت ما نیز به خدا فزونتر میشود. انبیا و اولیای الهی و مجاهدان راه حق

و آنان که در مسیر بندگی خدا حرکت کردند، دوستان خداوند هستند و برترین این دوستان، رسول خدا و اهل بیت ایشان میباشند که با تمام وجود به خدا عشق ورزیدند و زندگی خود را در اطاعت کامل خداوند سپری کردند. دوستی با آنان، همان دوستی با خداوند و محبت به آنان در مسیر محبت به خداوند است. البته این دوستی و محبت نیز بایستی همچون محبت به خدا، همراه با عمل و پیروی از آنان باشد.

3- خیر زیرا یکی از آثار محبت به خدا بیزاری از دشمنان خدا و مبارزه با آنان است، و بخوبی می دانیم که: عاشق روشنایی، از تاریکی می گریزد و او دوستدار حق و دشمن باطل است
عاشقان خدا پرچمدار مبارزه با ستم و ستمگران بوده اند. همه پیامبران، از حضرت نوح و حضرت ابراهیم تا پیامبر اسلام زندگی خود را در مبارزه با ستم و پلیدی گذراندند و پرچم مبارزه را از نسلی به نسل بعد منتقل کردند. نمیشود کسی "دوستدار خداوند باشد؛ اما زشتی و ستم را در جامعه ببیند و سکوت اختیار کند.

از این رو، «جهاد در راه خدا» در برنامه تمام پیامبران الهی بوده و بیشتر آنان در حال مبارزه با ستمگران به شهادت رسیده‌اند. امروزه نیز مشاهده میکنیم که مستکبران و ستمگران برای رسیدن به منافع دنیایی خود، حقوق ملت‌ها را زیر پا میگذارند و آنان را از حقوقشان محروم میکنند. رنج و محرومیت مردم فلسطین، یمن، سوریه، عراق، بحرین و... نمونه آشکاری از رفتار مستکبران است که جز با مبارزه، برطرف نخواهد شد.

تصاویر

<p>درس دوازدهم</p> <p>عنوان درس : یاری از نماز و روزه طراح: سمیه سیفی - جزایری گروه آموزشی استان</p>	<p>باسمه تعالی</p> <p>اداره تکنولوژی و گروه های آموزشی</p> <p>آموزش و پرورش استان</p> <p>چهار محال وبختیاری</p> <p>سال تحصیلی: 1400- 1399</p>	<p>محتوای</p> <p>نوشتاری</p> <p>کتاب</p> <p>دین</p> <p>وزندگی</p>
---	---	---

عنوان / موضوع : یاری از نماز و روزه

اهداف یادگیری: هدف کلی: تبیین نقش نماز و روزه در تقویت قوا و دوری از گناه
مفاهیم اصلی درس: تقوا - نماز - روزه - احکام روزه - مسافر

اهداف رفتاری: از دانش آموز انتظار می رود در پایان این درس بتواند:

- 1- چرا خداوند فواید احکام را برای ما بیان می کند؟
- 2- فواید اصلی نماز و روزه را نام ببرید؟
- 3- تقوا به چه معناست وانسان با تقوا چه ویژگی هایی دارد؟
- 4- چرا در هر روز پنج بار به نماز می ایستیم؟
- 5- حکمت روزه چیست؟ چرا یک فرد مسلمان باید روزه بگیرد؟
- 6- احکام دیگر روزه کدامند؟

چکیده :

■ در این درس ابتدا می خواهیم ببینیم چرا ما نماز و روزه می گیریم- برای پاسخ به این سوالات ثمرات نماز و روزه را با

توجه به آیات قرآن کریم بررسی کرده است.

■ برخی از احکام را پیرامون نماز و روزه بیان کرده است.

مقدمه :

■ خداوند برای به کمال رسیدن انسان ها، برنامه ای دقیق و درست تنظیم کرده که تمامی احکام و وظایف گوناگون در ارتباط با خداوند، خود، خانواده، جامعه و خلقت را در بر دارد. که با عمل به این برنامه ها احکام و دستورات می توانیم در مسیر عبودیت خداوند گام برداریم و در دنیا و آخرت رستگار شویم.

■ ما باید بدانیم که نماز نور است و هر کس می خواهد قلب خودش را با نور معنوی روشن کند. نماز بخواند
<<الصلاة نور المومن و الصلأه نور من الله>>

و اگر می خواهیم نماز ما مورد قبول خداوند واقع شود، باید دستورات را رعایت کنیم.
در حدیثی فرموده اند:

کسی که پدر و مادر خود، گرچه به او ظلم کرده باشند نگاه خصمانه کند خداوند نماز او را قبول نمی کند.

توضیح درس:

مهمترین فایده های نماز در آیات

1- یاد خدا: لذكر الله اكبر

2- دوری از گناه: تنهى عن الفحشاء والمنكر

مهمترین فایده روزه در آیات:

1- تقوا ... لعلکم تتقون

● معیار های انتخاب اهداف اصلی:

نکته: فایده دوم نماز با فایده روزه، یعنی تقوا ارتباط دارد.

تقوا

تعریف تقوا: به معنای حفاظت و نگهداری است، انسان با تقوا خودنگهدار است و خود را از گناه حفاظت میکند، یعنی برخوردارش مسلط است و زمام نفس خود را در اختیار دارد.

● مثل انسان از نظر امام علی (ع)

1- بی تقوا: سوار بر اسب های چموش و سرکش است که لجام پاره کرده است و اختیار را ازدست سوارکار گرفته و به بالا و پایین می پرد.

2- با تقوا: سوار بر اسب های رام است و لجام را در اختیار دارد و راه می پیمایند تا وارد بهشت شوند.

● دقت کنید در حدیث حضرت علی (ع) منظور از اسب همان نفس است.

● نماز و باز دارندگی از گناه:

● یاد خدا را در دل خود زنده می کند و حضور خدا را در جای جای زندگی احساس می کند.

● میزان اثر نماز بر زندگی به تداوم و میزان دقت و توجه ما بستگی دارد.

● اگر نماز های روزانه خود را ترک نکنیم و دقت و توجه خود را افزایش دهیم از آن تاثیر خواهیم گرفت.

● اگر عبارت ((اهدنا صراط المستقیم)) را صادقانه از خداوند بخواهیم به راه های انحرافی نخواهیم بست.

● بنابراین با تکرار درست آنچه از نماز می گوئیم و انجام می دهیم به تدریج چنان تسلطی برخوردار پیدا می کنیم که

• می توانیم در برابر منکرات بایستیم و از انجامشان خودداری کنیم.

تکمیل احکام:

برخی از نجاسات عبارتند از:

- 1- خون انسان و هر حیوان که خون جهنده دارد.
 - 2- 3- ادرار و مدفوع انسان و حیوان های حرام گوشتی که خون جهنده دارد.
 - 4- مردار انسان و هر حیوانی که خون جهنده دارد.
 - 5- و 6- سگ و خوک ، زنده و مرده آنها جنس است.
 - 7- کافر (یعنی کسی که به خدای یگانه اعتقاد ندارد)
 - 8- شراب و هر مایع مست آور، نجس است.
- اعمالی که تاثیر نماز را از بین می برند:
- ناراحت کردن پدر و مادر : * امام صادق (ع) فرمود: فرزندی که از روی خشم پدر و مادر خود نگاه کند، هر چند والدین در حق او کوتاهی و ظلم کرده باشند، نمازش از سوی خدا پذیرفته نیست.
 - غیبت کردن: پیامبر اکرم (ص) به ابوذر فرمود: هر کس غیبت مسلمانی را کند، تا چهل روز نماز و روزه اش قبول نمی شود؛ مگر اینکه فرد غیبت شده او را ببخشد.

روزه و تقویت تقوا

میزان موفقیت انسان در رسیدن به هدف های بزرگ ، به میزان تسلط او بر خویش ، خود نگهداری و تقوا بستگی دارد و هر قدر هدف بزرگ تر باشد ، تقوای بیشتری می طلبد.

روزه ، مصداق کامل تمرین صبر و پایداری در برابر خواهش های دل است.

مواردی که روزه را باطل می کند.

- خوردن - آشامیدن - دروغ بر بستن بر خدا - دروغ بستن بر پیامبر و جانشینان پیامبر علیهم السلام - رساندن غبار غلیظ به حلق - فرو بردن تمام سر در آب

وظیفه شخص مسافر

کسی که به سفر می رود اگر شرط های زیر را داشته باشد، باید نمازش را شکسته بخواند و نباید روزه بگیرد:
الف) رفتن او بیشتر از چهار فرسخ شرعی (حدود 5/22 کیلومتر) و مجموعه رفت و برگشت او بیشتر از هشت فرسخ باشد.

ب) بخواد کمتر از ده روز در جایی که سفر کرده است ، بماند پس، کسی که می خواهد ده روز و بیشتر در محلی که سفر کرده است ، بماند، باید نمازش را کامل بخواند و روزه اش را هم بگیرد.

ج) برای انجام کار حرام سفر نکرده باشد. مثل اگر به قصد ستم به مظلوم یا همکاری بایک ظالم در ظلم سفر کند ، باید روزه اش را بگیرد.

اگر فرزند با نهدی پدر و مادر به سفری برود که آن سفر بر او واجب نبوده است ، باید نماز را تمام بخواند و روزه اش را بگیرد.

تصاویر:

نماز ستون دین و نشانه ی وفاداری ما به عهد خویش با خداست.
جامعه اسلامی و فرد مسلمان با نماز شناخته می شود.

آیات

صفحه 130

واقم الصلاة ان الصلاة تنهى عن الفحشاء والمنکر و لذكر الله اکبر و الله يعلم ما تصنعون (سوره عنکبوت آیه 45)
مفهوم آیه: نماز و ثمرات آن
پیام:- 1 مخاطب این آیه پیامبر اکرم (ص) است. -2 خداوند پیامبر (ص) را به برپا داشتن نماز امر می کند. -3 ثمرات نماز دور شدن از کارهای زشت و ناپسند و یاد خداست .
4 - خداوند از اعمال ما آگاه است. -5 انسانی که پنج بار در روز نماز به پا می دارد یاد خدا را دل زنده می کند.

صفحه 135

■ یا ایها الذین آمنوا کتب علیکم الصیام کما کتب علی الذین من قبلکم لعلکم تتقون
مفهوم آیه: روزه و مهم ترین ثمره ی آن
پیام:- 1: مخاطب آیه مومنان اند -2. در این آیه بر وجوب (واجب بودن) روزه تأکید شده است. - 3 ثمره ی روزه تقوا است.
4- قبل از دین اسلام خداوند روزه را برای پیروان پیامبران پیشین واجب کرده -5 روزه مصداق صبر و بردباری در برابر خواہش های دل است.

قسمت بررسی صفحه 132

فهم و درک درست اعمال زیر، انسان را در برابر چه گناہانی حفظ خواهد کرد؟

منکرات	عبارات و اعمال نماز
شرک	خواندن سوره توحید
بی حرمتی به پیامبر و اهل بیت	درود بر پیامبر در تشهد
یاس و ناامیدی از رحمت خدا	دعای قنوت

حضور در نماز جماعت	نفاق و تفرقه
گفتن عبارت «یاک نعبد»	شرک عملی
گفتن عبارت «ایاک نستعین»	وابستگی به غیر از خدا

2- قسمت بررسی: صفحه 136

رسول خدا می فرماید: «چه بسا روزه داری که جز گرسنگی و تشنگی چیزی نصیب او نمی شود.»

مقصود پیامبرگرامی از این شخص چیست ؟

مقصود ایشان این است که اگر روزه دار صرفاً گرسنگی و تشنگی بکشد، اما چشم گوش، زبان و سایر اعضای خود را در برابر گناهان و خواهش های دل حفظ نکند، هیچ بهره ای از تقوا نخواهد برد.

روزه دار واقعی کسی است که سراسر وجودش را حفظ کند، در این صورت تقوایش فزونی خواهد یافت.

تکمیل صفحه 136

با مراجعه به رساله توضیح المسائل، عبارتهای زیر را تکمیل کنید.
 اگر روزه دار سهواً چیزی بخورد یا بیاشامد، روزه اش ... باطل نیست
 اگر روزه دار، چیزی را که لای دندانش مانده عمداً بخورد روزهاش باطل میشود
 روزه دار نباید غبار غلیظ و دود سیگار و تنباکو و مانند آنها را به حلقش برساند
 استفراغ روزه را باطل نمی کند مگر اینکه روزه اش باطل می شود.

* پاسخ سوالات اندیشه و تحقیق:

درباره مسایل زیر به توضیح المسائل مرجع التقلید خود مراجعه کنید و پاسخ آن را به دست آورید.
 سوال 1- اگر مسافر پیش از ظهر به وطنش یا به جایی که می خواهد ده روز در آنجا بماند، برسد، در چه صورتی باید روزه بگیرد و در چه صورتی نباید روزه بگیرد؟- گام نهادن انسان در این دنیا برای چیست؟

پاسخ: اگر قبل از رسیدن به آن جا چیزی که روزه را باطل می کند، انجام نداده باشد باید آن روز را روزه بگیرد، در غیر این صورت نباید روزه بگیرد.

2- اگر مسافری که صبح حرکت کرده است، بعد از ظهر به وطن یا به جایی که می خواهد ده روز بماند برسد وظیفه اش چیست؟

پاسخ: نمی تواند آن روز را روزه بگیرد.

3- اگر کسی که روزه است، بعد از ظهر مسافرت کند، وظیفه اش نسبت به روزه ی آن روز چیست؟

پاسخ: باید روزه ی خود را ادامه دهد (روزه بر او واجب است).
4- اگر کسی که روزه گرفته، پیش از ظهر مسافرت کند و بخواهد به بیش از چهار فرسخ برود وظیفه اش چیست؟

پاسخ: وقتی به چهار فرسخ رسید حکم مسافر پیدا کرد باید روزه اش را افطار کند.

*سوالات امتحانی:

*آیات و روایات:

- 1- برای هر یک از آیات شریفه زیر دو پیام بنویسید.
الف «...واقم الصلوة إن الصلوة تنهى عن الفحشاء والمنکر ولذكر الله أكبر والله يعلم ما تصنعون»
ب «یاایها الذین آمنوا کتب علیکم الصیام کما کتب علی الذین من قبلکم لعلکم تتقون»
- 2- امام صادق «ع» درباره نماز و بازدارندگی از گناه چه می فرمایند؟
به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید:
 - 1- مهم ترین فایده های نماز و روزه چیست؟
 - 2- راه های کسب تقوا از دیدگاه قرآن کدامند؟
 - 3- دو مورد از اعمالی که خاصیت نماز را از بین می برد نام ببرید.
 - 4- چهار مورد از نجاسات رانام ببرید.
 - 5- نه چیز روزه را باطل می کند چهار مورد را نام ببرید.به سوالات زیر پاسخ تشریحی دهید:
 - 1- تقوا به چه معناست؟ انسان با تقوا چه ویژگی هایی دارد؟
 - 2- با وجود چه شرایطی، کسی که به سفر می رود باید نمازش را شکسته بخواند و نباید روزه بگیرد؟
 - 3- خدای مهربان برای زندگی ما انسان ها چه برنامه ای تنظیم کرده و عمل به این برنامه چه عاقبتی برای انسان دارد؟
 - 4- تمثیل حضرت علی (ع) در خطبه نهج البلاغه، درباره درک حقیقت تقوا بنویسید.

*پرسش های چهار گزینه ای:

- 1- اگر شخصی نمازش را با لباس و یا بدن نجس بخواند حکم آن «به ترتیب کدام است؟
الف- باطل - باطل
ب- باطل - جایز
ج- جایز - باطل
د - جایز - باطل
- 2- اگر کسی روزه ماه رمضان رانگیرد، باید هم قضای آن را به جا آورد و همبدهد.
الف- سهوا - کفاره
ب- سهوا - یک مد طعام

ج - عمدا - کفارہ - د- عمدا - یک مد طعام

3- طبق حدیث پیامبر اکرم (ص) غیبت باعث عدم قبولی می شود و طبق سخن امام صادق (ع) بین میزان قبولی نماز و رابطه ی مستقیم وجود دارد.

الف - فقط نماز - دوری از گناه - ب- نماز و روزه - دوری از گناه

ج- فقط نماز - یاد خدا - د- نماز و روزه - یاد خدا

4- انسان در طول روز بار نماز را برپا می دارد و با توجه به سخن امام صادق علیه السلام فرزندی که از روی خشم نمازش از سوی خدا پذیرفته نیست.

الف - سه - با پدر و مادر خود صحبت کند

ب - پنج - با پدر و مادر خود صحبت کند

ج- سه - به پدر و مادر خود نگاه کند

د - پنج - به پدر و مادر خود نگاه کند

5- در جاهای خالی عبارات مناسب بنویسید.

الف - همه چیز پاک است مگر و آنچه در اثر نجس می شود.

ب- تمامی احکام و دستورهای خداوند، در جهت ما است؛ اما انسان دوست دارد ... احکام الهی را بداند و با، دستورهای الهی را انجام دهد.

ج- روزه مصداق کامل تمرین و است.

د- مردار انسان و هر حیوانی که دارد نجس است.

* معنای واژگان:

نماز : دعا - فریضه - نیایش

روزه : امساک و خودداری از موارد هشتگانه - خوردن و آشامیدن و -

تقوا : حفاظت و نگهداری

* سوالات واگرا

1- شما در انتخاب برنامه زندگی خود چگونه عمل می کنید؟

2- میزان تأثیر گذاری نماز در زندگی شما تا چه حد بوده است؟

3- اهمیت پزشکی روزه در سلامت انسان چیست؟

* پاسخنامه سوالات

* آیات و روایات

الف - 1- خداوند پیامبر اکرم (ص) را به برپا داشتن نماز امر می کند. 2- خداوند از اعمال ما آگاه است.

ب 1- ثمره ی روزه تقواست 2- روزه مصداق صبر و پایداری در برابر خواهش های دل است.

2- امام صادق (ع) می فرمایند: «هر کس می خواهد بداند آیا نمازش پذیرفته شده یا نه، باید ببیند

که نماز ، او را از گناه و زشتی باز داشته است یا نه به هر مقدار که نمازش سبب دوری از گناه و منکر شود، این نماز قبول شده است.

پاسخ سولات کوتاه

- 1- فایده نماز: 1- یاد خدا 2- دوری از گناه و فایده روزه: تقوا است.
- 2- نماز و روزه
- 3- ناراحت کردن پدر و مادر و غیبت کردن
- 4- کافر یعنی کسی که به خدای یگانه اعتقاد ندارد. - شراب و هر مایع مستی آور نجس است - سگ و خوک مرده و زنده آنها نجس است - مردار انسان و هر حیوانی که خون جهنده دارد.
- 5- خوردن و آشامیدن ، دروغ بستن بر خدا و پیامبر و جانشینان پیامبر علیهم السلام ، رساندن غبار غلیظ به حلق و فرو بردن تمام سر در آب

پاسخ تشریحی

- 1- تقوا به معنی حفاظت و نگهداری است. انسان با تقوا خود نگهدار است و خود را از گناه حفاظت می کند. یعنی بر خودش مسلط است و زمام و لجام نفس خود را در اختیار دارد و نمی گذارد که نفس با سرکشی او را در دوره های هولناک گناه بیندازد.
- 2- الف) رفتن او بیش از چهار فرسخ شرعی) حدود 22/5 کیلو متر (و مجموعه رفت و برگشت او بیشتر از هشت فرسخ باشد. ب) بخواهد کمتر از ده روز در جایی که سفر کرده بماند. پس، کسی که می خواهد ده روز یا بیشتر در محلی که سفر کرده است بماند، باید نمازش را کامل بخواند و روزه اش را بگیرد. ج) برای انجام کار حرام سفر نکرده باشد.
- 3- برنامه ای تنظیم کرده که در بر دارنده احکام و وظایف گوناگونی در ارتباط با خدا ، خود، خانواده ، جامعه و خلقت است. با عمل به این برنامه و احکام و دستورات آن ، انسان می تواند در مسیر نزدیک شدن به خدا گام بردارد و به رستگاری در دنیا و آخرت برسد.
- 4- مثل انسان های بی تقوا ، مثل سوار کارانی است که سوار بر اسب های چموش و سرکشی شده اند که لجام را پاره کرده و اختیار را از دست سوار کار گرفته اند ؛ به بالا و پایین می پرند و عاقبت، سوار کار را در آتش می افکنند. اما مثل آدم های با تقوا ، مثل سوار کارانی است که بر اسب های رام سوار شده اند و لجام اسب را در اختیار دارند و راه می پیمایند تا اینکه وارد بهشت شوند.

پاسخ پرسش های چهار گزینه ای:

1-الف

2-ج

3-ب

4-د

5- الف- چیز - برخورد با آنها

ب- مصلحت ، حکمت و علت

، معرفت بیشتر

ج - صبر ، پایداری در برابر

خواهش های دل

د - خون جهنده دارد.

ارجاعات

1- قرآن کریم

2- مستدرک الوسائل، جلد 9 تالیف حسین النوری

الطبرسی ، انتشاراتقم

9- اصول کافی، جلد 2، کلینی 921ق، ص 941

مستدرک الوسائل ص 11

محتوای نوشتاری (درسنامه) کتاب
دینی دهم انسانی
سال تحصیلی: 1399-1400

«به نام خدا»

معاونت آموزش متوسطه نظری
دبیرخانه راهبری کشوری دین و زندگی
تولید شده در استان خراسان جنوبی

بخش: دوم

درس: سیزدهم

طراح: زهره غلامی، سرگروه دین و
زندگی شهرستان خوسف،
استان خراسان جنوبی

عنوان: فضیلت آراستگی

«اهداف یادگیری»

هدف کلی: آشنایی دانش آموز با مفهوم آراستگی، مقبولیت و عفاف و درک رابطه بین عفاف با آراستگی و مقبولیت

اهداف رفتاری:

از دانش آموز انتظار می رود پس از پایان درس بتواند:

- 1) مفهوم آراستگی را بیان کند.
- 2) آراستگی در سیره پیشوایان را توضیح دهد.
- 3) انواع آراستگی را بیان کند.
- 4) نتیجه آراستگی پیشوایان در جامعه اسلامی را توضیح دهد.
- 5) مفهوم مقبولیت را توضیح دهد.
- 6) پاسخ های افراد رابه نیاز به مقبولیت بیان کند.
- 7) مفهوم عفاف را توضیح دهد.
- 8) رابطه عفاف با آراستگی و مقبولیت را توضیح دهد.
- 9) تبرج را بیان کند.
- 10) ویژگی های انسان عفیف را بیان کند.
- 11) علت اهمیت بیشتر عفاف برای زنان را توضیح دهد.
- 12) رابطه بین اعطای نعمت و ابلاغ مسئولیت را توضیح دهد.

«نکات مهم درس»

- 1) آراستگی همان بهتر کردن وضع ظاهری و باطنی و زیبا نمودن این دو است.
- 2) آراستگی ظاهری همان مرتب کردن وضع ظاهری و توجه به نظافت و زیبایی است.
- 3) آراستگی باطنی همان برخورداری روح انسان از صفات زیبایی مثل: ادب، حسن خلق و سخاوت است.
- 4) پیشوایان ما، آراستگی برایشان بسیار اهمیت داشت، هم آراستگی ظاهری هم آراستگی باطنی.
- 5) توصیه های مینی بر رعایت آراستگی از سوی پیشوایان دین هم برای مردان و هم برای زنان است، مانند: توصیه پیامبر (ص) به مردان مبنی بر کوتاه کردن ناخن، سبیل و موهای بینی می باشد و به زنان که همان: کمی ناخن های خود را بلند بگذارند چون برایشان زیباتر است.
- 6) تاثیر شگرف رعایت آراستگی توسط پیشوایان در اینکه جامعه اسلامی الگویی برای دیگر ملت ها شود.
- 7) مقبولیت یکی از نیازهای انسان است که همان نیاز فرد به دیده شدن، تحسین شدن، مفید بودن و... است. هرچند عده ای این مسیر را به اشتباه می روند.
- 8) عفاف همان اعتدال است یعنی انسان خودش را در برابر تندروری ها و کندرویی ها کنترل کند.
- 9) تبرج همان حالت تندروری و زیاده روی در آراستگی ظاهری و مقبولیت است که بسیار نهی شده است زیرا ما را از هدف اصلی زندگی غافل می سازد و از خدا دور می سازد.
- 10) ویژگی های انسان عقیف: خود را کنترل می کند، اعتدال در آراستگی دارد، عدم تبرج، عدم جلب توجه دیگران به وسیله زیبایی های ظاهری، حیا دارد و به ارزشهای واقعی توجه دارد.
- 11) رابطه مستقیمی بین عفاف و آراستگی وجود دارد هرچه رشته های عفاف در انسان مستحکم تر باشد نوع آراستگی باوقارتر است و بالعکس هرچه رشته های عفاف در انسان سست تر باشد آراستگی و پوشش جنبه خودنمایی می گیرد.
- 12) نعمت زیبایی در زنان بیشتر نمود دارد به دلیل اینکه زن مظهر جمال و زیبایی است و دارای روحیه و احساسات لطیفی است.
- 13) اعطای هر نعمت با ابلاغ مسئولیتی همراه است که انسان باید در مسیر درستی از نعمت های داده شده استفاده کند. مثل نعمت زیبایی، قدرت و علم.

«آیات و روایات»

«یا بنی آدم قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُؤَارِي سِوَاتِكُمْ وَرِيشًا وَلِبَاسُ التَّقْوَى ذَلِكَ خَيْرٌ» (اعراف 26)

ترجمه: ای فرزندان آدم در حقیقت ما برای شما لباسی فرستادیم که شرمگاه های شما را می پوشاند و مایه زینت است ولی لباس پرهیزکاری بهتر است .

پیام: خطاب آیه: فرزندان حضرت آدم (ع) - بیان اهمیت پوشش که از سوی خدا نازل شده است. اما از پوشش ظاهری مهم تر همان تقوا است که نتیجه آن رعایت پوشش ظاهری است. یعنی اشاره به پوشش و آراستگی ظاهری که همان لباس است و باطنی که همان تقواست.

پیامبر (ص) می فرمایند: خدای تعالی دوست دارد وقتی بنده اش به سوی دوستان خود می رود آماده و آراسته باشد.

امام صادق (ع) در پاسخ به فردی که ادعای زهد و ترک دنیا داشت و به حضرت وقتی که لباس زیبایی داشتند گفت: جد شما اینگونه لباس نمی پوشیدند فرمودند: در آن زمان مردم درسختی بودند اما امروز ما در شرایط بهتری هستیم و عموم مردم توانایی پوشیدن چنین لباسی را دارند.

امام صادق (ع) فرمودند: خداوند آراستگی و زیبایی را دوست دارد واز نپرداختن به خود و خود را ژولیده نشان دادن بدش می آید.

امام صادق (ع) فرمودند: دو رکعت نماز با بوی خوش بهتر از هفتاد رکعت نماز بدون بوی خوش است.

پیامبر (ص) به مردان توصیه می کردند که سبیل و موهای بینی خود را کوتاه کنید و به خود برسید زیرا اینکار بر زیبایی شما می افزاید.

پیامبر (ص) به زنان توصیه می کردند که ناخن های خود را کمی بلند نگه دارند چون برای آنان زیباتر است.

پیام: این روایات همگی بیانگر اهمیت آراستگی در نزد پیشوایان ما است که تا چه اندازه برای آن اهمیت قائل می شدند و دیگران را نیز به آن سفارش کرده اند.

امام علی (ع) فرمودند: مبادا خود را برای جلب توجه دیگران بیاری که در این صورت با انجام گناه به جنگ خدا می روی .

امام صادق (ع) فرمودند: لباس نازک و بدن نما نپوشید زیرا چنین لباسی نشانه سستی و ضعف دینداری فرد است.

پیام: این روایات بیانگر این است که هرچه قدر رشته های عفاف در انسان مستحکم تر باشد به همان میزان پوشش انسان جلوه ای می گیرد که پیشوایان مدنظر داشته اند.

«اندیشه و تحقیق»

1) چه تفاوتی میان آراستگی و خودنمایی ظاهری است؟

پاسخ: آراستگی هم ظاهری است و هم باطنی. که با عفاف رابطه مستقیمی دارد و هر چقدر عفاف در فرد قوی باشد آراستگی ظاهری و باطنی هم در همان راستا بهتر خواهد بود. اما خودنمایی ظاهری ناشی از افراط در آراستگی ظاهری است که می شود همان تبرج و نتیجه آن هم خودنمایی برای جلب توجه دیگران است.

2) چرا خصلت ارزشمند عفاف در وجود زنان اهمیت بیشتری دارد؟

پاسخ: زیرا زن مظهر جمال و زیبایی است و از احساسات لطیفی برخوردار است.

«بررسی صفحه 147»

با توجه به شکل پوشش های موجود در جامعه برای دختران و پسران بگویید کدام یک از آنها عفت افراد را بیشتر تضمین می کند؟

پاسخ: پوششی که در آن تمام بدن به جز گردی صورت و دست ها تا مچ پوشانده شده باشند و از پوشش های تنگ و چسبان و تحریک کننده هم استفاده نکنند.

«معانی مفاهیم و اصطلاحات»

حسن خلق: خوش اخلاقی

سخاوت: بخشندگی

زهد: پارسایی

تبرج: از ماده «برج» برج به معنای بنای بلندی است که به آسانی قابل دیدن است. افراط در آراستگی که برای جلب توجه دیگران خودرابه شکلی درآورد که توسط دیگران دیده شود.

افراط: زیاده روی، تندروی

تفریط: کوتاهی، کند روی

جمال: زیبایی

«سوالات امتحانی پرتکرار»

باتوجه به آیات و روایات به سوالات پاسخ دهید.

1) با توجه به آیه 26 سوره اعراف «قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُؤَارِي سِوَاتِكُمْ وَرِيشًا» چه نوع آراستگی مدنظر است. توضیح دهید؟

2) با توجه به روایت پیامبر(ص) که می فرمایند: «خدای تعالی دوست دارد وقتی بنده اش به وی دوستان خود می رود آماده و آراسته باشد» درباره سیره ایشان در رعایت آراستگی توضیح دهید.

3) روایت امام علی(ع) «مبادا خود را برای جلب توجه دیگران بیارایی که با اینکار به جنگ خدا می روی» را درباره رابطه عفاف و پوشش توضیح دهید.

درستی و نادرستی عبارات زیر را با (ص/غ) نشان دهید.

1) آراستگی به معنای بهتر کردن و زیباتر کردن وضع ظاهری است.

2) مقبولیت در دوره نوجوانی و جوانی نمود بیشتری دارد.

3) پیشوایان ما به آراستگی اخلاقی توصیه می کردند.

4) الگو قرار گرفتن مسلمانان به دلیل انجام اعمال عبادی مثل نماز و روزه و... بود.

5) تبرج به معنای تفریط در رعایت آراستگی ظاهری است.

جاهای خالی را با عبارات مناسب کامل کنید.

- 1) آراستگی اختصاص به زمان حضور در..... ندارد بلکه شامل حضور در..... واز همه مهم تر زمان است.
- 2) یکی از نیازهای انسان، نیاز به در جمع خانواده و همسالان است.
- 3) انسان عقیف سعی می کند آراستگی خود را در حد..... نگه دارد.
- 4) دریافت هر نعمتی از جانب خدا رانیز به همراه دارد.
- 5) عفاف یعنی کنترل خود در برابر.....

سوالات چهارگزینه ای

- 1) پیشوایان دین رعایت آراستگی ظاهری و باطنی را از..... می دانستند.
الف) واجبات دین ب) مستحبات دین ج) اخلاق مومنان د) امورات روزمره
- 2) کدام یک از عبادات باعث حفظ آراستگی در طول شبانه روز می شود؟
الف) روزه ب) نماز ج) قرآن خواندن د) همه عبادات
- 3) علت توجه بیشتر نوجوان و جوان به نیاز مقبولیت چیست؟
الف) سن کم آنها ب) احساس استقلال در آنها ج) کشف و شکوفایی استعداد هایشان د) رشد تفکر انتزاعی در آنها
- 4) علت بر حذر داشتن پیشوایان از افراط و تفریط در آراستگی چیست؟
الف) به دلیل دچار شدن به تبرج ب) به دلیل غفلت از هدف های اصلی و دور شدن از خدا
ج) به دلیل خارج شدن از مسیر اعتدال د) به دلیل گرفتار شدن به امورات بی اهمیت
- 5) رابطه بی حفظ عفاف با آراستگی چیست؟
الف) ارتباطی معکوس بینشان وجود دارد.
ب) ارتباطی مستقیم به نحوی که رشد عفاف در پوشش و آراستگی انسان تاثیر دارد.
ج) باعث دچار نشدن به تبرج می شود.
د) رعایت اعتدال
- 6) امام صادق (ع) چه چیزی را نشانه سستی و ضعف دین می داند؟
الف) نداشتن عفاف ب) نداشتن توانایی مقبولیت ج) پوشش نازک و بدن نما د) انجام ندادن به موقع عبادات

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

- 1) دو معنای آراستگی را بیان کنید.
- 2) مورد از اعمال مورد نظر پیشوایان که هنگام عبادات رعایت می کردند را بیان کنید.
- 3) تلاش نوجوان و جوان برای مقبولیت در چه راستایی است؟
- 4) تبرج به چه معناست؟
- 5) امام علی (ع) عاقبت خودنمایی برای دیگران را چه می دانند؟
- 6) دو نوع زیبایی موجود در وجود زنان را بیان کنید؟

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

- 1) سفارشات پیامبر (ص) به هریک از زنان و مردان در باب رعایت آراستگی را بیان کنید.

- 2) مسیر درست و نادرستی که افراد درباره نیاز به مقبولیت در پیش می گیرند، را توضیح دهید.
- 3) انسان عقیف در رابطه با عفاف، آراستگی و مقبولیت چه مسیری را در پیش می گیرد؟
- 4) نتیجه سستی ریشه های عفاف در وجود برخی افراد چیست؟
- 5) مسئولیت زن در باب نعمتی که به او داده شده است به چه گونه است؟
- 6) علت اهمیت نعمت عفاف و آراستگی در وجود زنان چیست؟

«ارجاعات»

- 1) قرآن کریم
- 2) دهقانی، محسن: در سنامه حجاب «چیستی، مبانی، هستی شناسی و ارکان حجاب»، صبح صادق، دوم، تابستان 89، ص 22-48
- 3) کتاب دین و زندگی دهم انسانی، پنجم، 1399

<p>بخش دوم</p> <p>درس چهاردهم</p> <p>نام طراح : طاهره رئیسی</p> <p>دبیرستان نمونه دولتی پنجم</p> <p>اردیبهشت شهرستان</p> <p>طبس</p>	<p>به نام خدا</p> <p>معاونت آموزش متوسطه نظری</p> <p>دبیرخانه راهبری کشوری دین و زندگی</p> <p>تولید شده در استان خراسان جنوبی</p>	<p>محتوای نوشتاری کتاب</p> <p>دین و زندگی (1) پایه دهم</p> <p>رشته ادبیات و علوم انسانی</p> <p>سال تحصیلی: 1399-1400</p>
--	---	--

عنوان / موضوع: زیبای پوشیدگی

هدف کلی: آشنایی با رابطه حجاب و عفاف و مسائل پیرامون حجاب برای گرایش و توجه بیشتر به حجاب اسلامی

اهداف یادگیری :

- آشنایی با رابطه **عفاف** و **حجاب** و مسائل پیرامون حجاب برای گرایش و توجه بیشتر به حجاب اسلامی
- تبیین **ضرورت حجاب** و **پوشش اسلامی** بر مبنای آیات قرآنی و تعیین حدود آن
- بیان رابطه میان **حد پوشش** و **نوع لباس** در فرهنگ اسلامی
- توضیح **تفاوت** میان پوشش زنان و مردان و ذکر دلایل آن
- شناخت **آثار** حجاب و پوشش اسلامی در ابعاد مختلف زندگی **فردی** و **اجتماعی**

انتظارات پس از مطالعه :

- تفاوت پوشش زنان و مردان را توضیح دهند.
- توضیح دادن درباره وضع حجاب در دین مسیح و یهود.
- درباره علت تفاوت میان عمل مسیحیان غربی و تعالیم حضرت مسیح توضیح دهد.
- درباره رفتار پسران و دختران در جامعه اسلامی چند مورد را ذکر کند.
- تبیین رابطه پوشش با حضور آزادانه زنان در جامعه و شغل های زنان را توضیح دهند.

نکات مهم درس در قالب جمله های کوتاه به زبان ساده و صریح :

- پوشش و حجاب خاص دین اسلام نیست و در همه ادیان الهی و حتی ادیان دیگر مطرح بوده است. البته حدود آن در ادیان دیگر با ادیان الهی متفاوت است.
- در قرآن کریم و روایات معصومین (ع) حدود و پوشش زنان به طور دقیق معین شده است.
- اسلام حد و شرایط پوشش را معین کرده و شکل و نحوه لباس را به سنت ها و فرهنگ های محلی مردم واگذاشته است.

- پوشش اسلامی زنان نه تنها مانع حضور آنها در محل کار و جامعه نمی شود بلکه حضور راحت تر و توأم با عفت آنها را ممکن می سازد.

- پوشش اسلامی زنان برای زن، مرد، خانواده و جامعه ثمره های فراوانی دارد

تصاویر:

« وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا... »

معنی : و زنان مؤمن را بگو تا چشمها (از نگاه ناروا) بپوشند و فروج و اندامشان را (از عمل زشت) محفوظ دارند و زینت و آرایش خود جز آنچه قهرا ظاهر می شود (بر بیگانه) آشکار نسازند...

حجاب سبب حفظ هرچه بیشتر کرامت و منزلت زن می گردد.

مفهوم روان :

پوشش مناسب از نشانه های عفاف است به گونه ای که از نوع پوشش هر کس می توان میزان توجه وی به این

ارزش را دریافت.

خداوند متعال در قرآن کریم هم برای مردان و هم برای زنان وظایف **خاص و روشنی** تعیین کرده است. براساس **قرآن کریم** پوشش سبب میشود که **زن** به **عفاف و پاکی** شناخته شود و افراد بی بند و بار که اسیر هوا و هوس خود هستند به خود **اجازه تعرض** به او را ندهند. میدانیم که **امت اسلامی** از اقوام و ملل گوناگون و با آداب و رسوم مختلفی تشکیل شده است که هر کدام پوشش و لباس مخصوص خود را دارند این **وظیفه الهی** مانند هر عمل دیگری هرچه **کامل تر و دقیق تر** انجام شود نزد خدا با ارزش تر و آثار و ثمرات **فردی و اجتماعی** آن افزون تر است و فرد را به **رشد و کمال معنوی** بالاتری می رساند. **تجربه** کشور ما به خوبی نشان می دهد که **قانون حجاب** نه تنها سبب کاهش حضور زنان در دانشگاه ها و مراکز علمی و اجتماعی نشده بلکه حضور آنان چندبرابر هم شده است. از طرفی دیگر ادعای **خانه نشین کردن زنان** و سلب آزادی آنان با **نگاه قرآن** و سیره پیشوایان دین ناسازگار است. **ادیان الهی** که در **اصل و حقیقت یک دین** هستند همواره بر **پوشش** تاکید کرده اند و آن را **لازمه دینداری** شمرده اند. بنابراین این امر نشان میدهد که از نظر آنان **داشتن حجاب** به **دینداری** نزدیکتر و **در پیشگاه خدا** پسندیده تر است.

آیات و احادیث:

امام کاظم (ع) در جواب برادرش که پرسید: دیدن چه مقدار از بدن زن نامحرم جایز است؟ فرمود: (چهره و دست تا مچ)

امام صادق (ع) در پاسخ به سوال فضیل بن یسار که پرسید آیا ساعد زن از قسمت هایی است که باید از نامحرم پوشیده شود؟ فرمود: بلی، آنچه زیر روسری قرار می گیرد نباید آشکار شود. همچنین از مچ به بالا باید پوشیده شود. آیه:

«یا ایها النبی قل لازواجک و بناتک و نسا المومنین یدنین علیهن من جلابیبهن ذلک ادنی ان یعرفن فلا یوذین و کان الله غفورا رحیما».

ترجمه:

ای پیامبر، به زنان و دختران و به زنان مومنان بگو پوشش های خود را به خود نزدیک تر کنند این برای آنکه به (عفاف) شناخته شوند و مورد آزار قرار نگیرند بهتر است و خداوند همواره آمرزنده و مهربان است.

پاسخ اندیشه و تحقیق و فعالیت های کتاب :

1- برای حضور سالم در جامعه ، چه پیشنهاد هایی برای مردان و زنان دارید؟

پاسخ: مردان : کنترل نگاه و پاکدامنی

زنان : کنترل نگاه و پاکدامنی و پوشاندن تمام بدن خود با پوششی که نازک و تنگ و چسبان نباشد.

2- با اینکه پوشش بدن و حتی موی سر در دین حضرت مسیح(ع) یک امر پسندیده است ، برخی جوامع مسیحی نسبت به این موضوع بی توجه اند . به نظر شما علت آن چیست؟

پاسخ: بی حجابی زنان غرب، نه تنها جایگاهی در اندیشه مسیحیت حقیقی ندارد بلکه بازگشتی به سنت های مشرکانه قبل از حضرت مسیح (ع) محسوب میشود.

طراحی پرسش ها یا فعالیت های مکمل برای درک بهتر مطلب مطرح شده در درس :

- حدود حجاب زن از دیدگاه امام کاظم (ع) تا چه اندازه است؟

پیام حدیث :

1- این روایت میزان و حدود پوشش زن را از نظر اسلام بیان کرده است.

2- حدود پوشش زن از نظر اسلام پوشاندن تمام بدن بجز دست تا مچ و صورت می باشد.

- حدود حجاب زن از دیدگاه امام صادق (ع) تا چه اندازه است؟

پیام حدیث:

1- این روایت میزان و حدود پوشش زن را از نظر اسلام بیان کرده است.

2- حدود پوشش زن از نظر اسلام پوشاندن تمام بدن بجز دست تا مچ و صورت میباشد.

-وظایف مشترک مردان و زنان مسلمان و وظایف خاص زنان مسلمان در مورد عفاف و پوشش چه می باشد؟

پیام آیه:

1- آیات 30 و 31 سوره نور میزان و حدود پوشش زن مسلمان را بیان کرده است.

سوالات امتحانی پر تکرار :

الف) آیات و احادیث

1- براساس آیه 30 و 31 سوره نور وظایف مشترک مردان و زنان مسلمان را در مورد عفاف و پوشش بیان کنید

2- حدود حجاب زن از دیدگاه امام کاظم (ع) تا چه اندازه است؟

ب) جملات درست و نادرست

3- خداوند هم زنان و هم مردان را به پوشیدن لباس مناسب دعوت کرده است. ص () غ ()

4- قانون حجاب قانونی برای سلب آزادی زنان در جامعه است. ص () غ ()

5- تجربه کشور ما نشان میدهد که قانون حجاب سبب حضور چند برابر زنان در دانشگاه ها و مراکز علمی و اجتماعی

شده است ص () غ ()

پ) چندگزینه ای

6- کدام آیه به علت پوشش اشاره دارد؟

1- «قل للمومنات یغضن من ابصارهن و یحفظن فروجهن»

2- «ولایبدین زینتهن الا ماظهر منها ولیضربن بخرمهم علی جلوبهن»

3- «قل للمومنین یغضوا من ابصارهم ویحفظوا فروجهم ذلک ادکی لهم ان لله خبیر بما یصنعون»

4- «یا ایها النبی قل لاوزاجک و بناتک و نساء المومنین یدنین علیهن من جلابیبهن ذلک ادنی ان یعرفن فلا یوذین».

7- از نظر برخی مورخان غربی منشا اصلی گسترش حجاب در جهان چیست؟

1- دین اسلام و گسترش همگانی آن در میان ملت ها

2- پوشش و حجاب زنان در ایران باستان

3- حضور زنان یهود در اجتماع با پوشش

4- کشیدن نقش های باحجاب حضرت مریم (س)

ت) پاسخ کوتاه

8- یکی از راه های فهمیدن میزان عفاف در افراد کدام است؟

9- چرا خداوند نسبت به پوشش زنان توجه و تاکید بیشتری دارد؟

10- چگونگی و نوع پوشش اقوام و ملت های اسلامی تا حدود زیادی تابع چه چیزی است؟

11- تفاوت موجود میان حجاب پیروان صادق ادیان الهی ریشه در کدام مطلب دارد؟

ث) پاسخ کامل

12- فواید حجاب را با توجه به آیات قرآن ذکر کنید.

13- زنان در پوشش خود باید چه شروطی را رعایت کنند؟

14- دونهونه از حضور زنان در اجتماع که در قرآن آمده است را بنویسید.

پاسخنامه

- 1- چشم خود را کنترل کنند و از نگاه به نامحرم خودداری کنند و دامان خود را از گناه حفظ نمایند.
- 2- چهره و دست‌ها تا مچ
- 3- ص
- 4- غ
- 5- ص
- 4-6
- 2-7
- 8- میزان پوشش او
- 9- به دلیل زیبایی و جمال بیشتر آنان
- 10- تابع آداب و رسوم ملت‌ها و اقوام
- 11- چگونگی و حدود پوشش
- 12- اینگونه پوشش سبب می‌شود که زن به عفاف و پاکی شناخته شود و افراد بی‌بند و بار که اسیر هوا و هوس خود هستند به خود اجازه تعرض به او را ندهند.
- 13- تمام بدن خود را به جز صورت و دست‌ها تا مچ را از نامحرم بپوشند و پوشش آنان نباید چسبان و تحریک‌کننده باشد.
- 14- عفت دختران حضرت شعیب در حال چوپانی و آب‌دادن گوسفندان در جمع مردان
- 2- حضور زنان مسلمان در زمان پیامبر (ص) در پشت جبهه‌های جنگ برای پرستاری و کمک به مجروحان
- 15- بی‌حجابی زنان غرب نه تنها جایگاهی در اندیشه مسیحیت حقیقی ندارد بلکه بازگشتی به سنت‌های مشرکانه قبل از حضرت مسیح (ع) محسوب می‌شود.